

T.C.

AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

2019-YL-230

**6360 SAYILI KANUN VE YATIRIM İZLEME VE
KOORDİNASYON BAŞKANLIĞI**

HAZIRLAYAN

Tolga KAYNAK

TEZ DANIŞMANI

Dr. Öğr. Üyesi Osman NACAĞ

AYDIN- 2019

T.C
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Sosyal Bilimler Enstitüsü Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Tolga Kaynak tarafından hazırlanan 6360 Sayılı Kanun ve Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı başlıklı tez, tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

	Ünvanı, Adı Soyadı	Kurumu	İmzası
Başkan	Doç. Dr. M. Fatih Bilal Alodalı	Necmettin Erbakan Üniversitesi	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin GÜL	Adnan Menderes Üniversitesi	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Osman NACAĞ	Adnan Menderes Üniversitesi	

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu (Yüksek Lisans) tezi, Enstitü Yönetim Kurulunun tarih sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Enstitü Müdürü

İmzası

T.C
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Bu tezde sunulan tüm bilgi ve sonuçların, bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek deney ve gözlemler çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralların gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

... / ... / 2019

İmza

Tolga Kaynak

ÖZET

6360 SAYILI KANUN VE YATIRIM İZLEME VE KOORDİNASYON

BAŞKANLIĞI

Tolga KAYNAK

Yüksek Lisans Tezi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Osman NACAĞ

2019, XXI + 135 sayfa

Tüm dünyada yerel yönetimlere olan ilgi her geçen gün artmaktadır. Bu durum, doğal olarak yerel yönetimler alanında reform çalışmalarını ve buna bağlı olarak da yeni düzenlemeleri ortaya çıkarmaktadır. Türkiye’de 2000’li yılların başında yerel yönetimlere ilişkin önemli düzenlemelerin yapılmaya başlandığı görülmektedir. Yerel yönetimlerde önemli değişiklikler ortaya çıkaran düzenlemelerden birisi de 2012 yılında yürürlüğe giren 6360 sayılı Kanun’dur.

6360 sayılı Kanun büyükşehir belediyeleri, büyükşehir ilçe belediyeleri, 5393 sayılı Kanun’a tabi belediyeler, il özel idareleri, belde belediyeleri ve köyler gibi çok önemli yerel yönetim kuruluşlarında köklü değişiklikler gerçekleştirmiştir. Yine 6360 sayılı Kanun’la, büyükşehir belediyelerinin görev ve yetki alanları genişlemiştir. Ayrıca 6360 sayılı Kanun’la il özel idarelerinin görev ve yetkilerini üstlenmesi amacıyla büyükşehir olan illerde Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı kurulmuştur.

Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı’nın kurulması, tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı’nın kuruluşu, teşkilat yapısındaki yeri, etkinliği gibi birtakım konuların ciddi tartışmalara neden olduğunu söylemek mümkündür. Çalışmada 6360 sayılı Kanun sonrasında gerçekleşen değişiklikler ayrıntılı olarak irdelenecek, Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı incelenecektir.

ANAHTAR KELİMELEER: 6360 sayılı Kanun, Büyükşehir Belediyeleri, Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı.

ABSTRACT

6360 LAW AND INVESTMENT MONITORING AND COORDINATION PRESIDENCY

Tolga KAYNAK

Master's Thesis. Political Science and Department of Public Administration

Supervisor: Dr. Faculty Member Osman NACAĞ

2019, XXI + 135 pages

Interest in local governments is increasing by day by all over the world. This situation, This naturally leads to reform studies in the field of local governments and consequently new regulations. In Turkey is seen that in the early 2000s started to make significant regulations on local government. One of the regulations that uncovering significant changes in local governments is the Law No. 6360, which came into force in 2012.

Law No. 6360; metropolitan municipalities, metropolitan district municipalities, municipalities subject to the Law no. 5393, special provincial administrations, town hall and villages has made significant changes in very important local government organizations such as. With the Law No. 6360, the duties and powers of the metropolitan municipalities have expanded. In addition, the Investment Monitoring and Coordination Department was established in the metropolitan cities with the purpose of undertaking the duties and powers of the special provincial administrations with the Law No. 6360.

The establishment of the Investment Monitoring and Coordination Department brought about discussions. It is possible to say that some issues such as the establishment of the Investment Monitoring and Coordination Department, its place in the organizational structure and its effectiveness have caused serious discussions. In this study, the changes realized after the Law No. 6360 will be examined in detail and also examined the Investment Monitoring and Coordination Department will be examined.

Keywords: Law No. 6360, Metropolitan Municipalities, Directorate of Investment Monitoring and Coordination

ÖNSÖZ

Öncelikle bu tezi hazırlarken bana destek veren ve yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Osman NACAĞ'a,

Bana her zaman inanıp güvenen ve maddi-manevi her şekilde destek olan babam Zeynelabidin KAYNAĞ, annem Müne KURT ve abilerim Gültekin KAYNAĞ ile Volkan KAYNAĞ'a,

Bu zor süreçte desteklerini hiç esirgemeyen ve bana her zaman moral verip başarımda katkıları olan başta Ferhat KAYA, Akın DALAR, Yücel ESMERAY, Yusuf KAYA, Nazire ALTINDAĞ, Dilem KESKİN, Anıl GÜNGÖR, Funda HERYER, Arif HERYER, Ali AYGÖR, Mesut KARANFİL, Pınar GÜLER, Cansu SEYRANGAĞ ve Yüksel ESMERAY olmak üzere bütün arkadaşlarıma,

Ayrıca bu süreçte her zaman yanımda olan adını saymakla bitiremeyeceğim dedem, nenem, teyzelerim, dayıları, yengelerim, enişterim ve kuzenlerime teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI	İİİ
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM SAYFASI.....	İV
ÖZET	V
ABSTRACT.....	VI
ÖNSÖZ	VII
ŞEKİLLER DİZİNİ	Xİ
ÇİZELGELER/TABLolar.....	Xİİ
GRAFİKLER DİZİNİ.....	Xİİİ
KISALTMALAR DİZİNİ.....	XİV
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM	3
1.KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	3
1.1.Yönetim ve Kamu Yönetimi Kavramları.....	3
1.1.1.Merkezden Yönetim -Yerinden Yönetim	4
1.1.1.1.Merkezden yönetim.....	4
1.1.1.2.Yerinden Yönetim.....	5
1.1.1.3.Yerel Yönetimlerin Ortak Nitelikleri.....	9
1.2.Türkiye’de Yerel Yönetimler	11
1.2.1.Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Tarihçesi.....	11
1.2.1.1.Belediyelerin tarihi gelişimi.....	12
1.2.1.2.İl özel idarelerinin tarihi gelişimi.....	14
1.2.1.3.Köylerin tarihi gelişimi	15
1.2.2.Türkiye’de Yerel Yönetim Yapısı ve Yasal Çerçevesi.....	16
1.2.2.1. İl özel idareleri	16
1.2.2.2.Belediyeler	21
1.2.2.3.Büyükşehir belediyeleri	30
1.2.2.4.Köyler.....	39

1.3.Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Gerçekleştirilen Reformlar	42
1.3.1.2000 Öncesi Gerçekleştirilen Reformlar.....	42
1.3.2.2000 Sonrası Gerçekleştirilen Reformlar.....	46
2.BÖLÜM	50
2.6360 SAYILI KANUN VE YEREL YÖNETİMLERE ETKİLERİ	50
2.1.6360 Sayılı Kanun’un Gerekçesi	50
2.2.6360 Sayılı Kanun’un Getirdiği Değişiklikler	52
2.2.1.Büyükşehir Belediyeleri Açısından Getirdiği Değişiklikler	55
2.2.1.1.Büyükşehir belediyelerindeki yapısal değişiklikler	55
2.2.1.2.Büyükşehir belediyelerindeki görevsel değişiklikler.....	65
2.2.2.5393 Sayılı Kanun’a Tabi Belediyeler Açısından Getirdiği Değişiklikler ...	67
2.2.3. İl Özel İdareleri Açısından Getirdiği Değişiklikler.....	70
2.2.4.Köyler Açısından Getirdiği Değişiklikler	71
2.3.6360 Sayılı Kanun’a Yönelik Olumlu ve Olumsuz Değerlendirmeler	72
2.3.1.6360 Sayılı Kanun’a Yönelik Olumlu Değerlendirmeler	73
2.3.2.6360 Sayılı Kanun’a Yönelik Olumsuz Değerlendirmeler.....	75
3.BÖLÜM	79
3.YATIRIM İZLEME VE KOORDİNASYON BAŞKANLIĞI VE ETKİNLİĞİ	79
3.1.Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı	79
3.1.1.Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı’nın Kuruluşu	79
3.1.2.Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı’nın Görev, Yetki ve Sorumlulukları.....	80
3.1.3.Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı’nın Teşkilat Yapısı	83
3.1.3.1.Yatırım İzleme Müdürlüğü	86
3.1.3.2.Rehberlik ve Denetim Müdürlüğü	87
3.1.3.3.Strateji ve Koordinasyon Müdürlüğü.....	87
3.1.3.4.112 Acil Çağrı Merkezi Müdürlüğü.....	88
3.1.3.5.İdari ve Mali İşler Müdürlüğü.....	89
3.1.3.6.Doğal Kaynaklar, Ruhsat ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü	90
3.1.3.7. Hukuk İşleri Müdürlüğü.....	90
3.2.Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı’nın Etkinliği	91

3.2.1.Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Mali Yapısı.....	92
3.2.1.Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın Gerçekleştirdiği Yatırımlar	93
3.2.2. Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı İle İl Özel İdaresinin Benzerlikleri ve Farklılıkları	97
TARTIŞMA VE SONUÇ	101
KAYNAKÇA.....	104
EK-1	120
ÖZGEÇMİŞ	135

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1.: Türkiye'deki Büyükşehirlerin Coğrafi Dağılımı.....	57
Şekil 2.2.: 6360 Sayılı Kanun Öncesi Sonrası Ankara Büyükşehir Belediye Sınırı	59
Şekil 2.3.: 6360 Sayılı Kanun Öncesi Sonrası Ankara Büyükşehir Belediye Sınırı	76
Şekil 3.1.: Yatırım İzleme Ve Koordinasyon Başkanlığı Teşkilat Şeması	85

ÇİZELGELER/TABLolar

Tablo 1.1.: Nüfusa Göre Belediye Meclisi Üye Tam Sayıları	25
Tablo 1.2.: Büyükşehir İlçe Belediyesi Nüfusuna Göre Büyükşehir Belediye Meclisine Katılacak Üye Sayıları	35
Tablo 2.1.: 6360 Sayılı Kanun'dan Önce Ve Sonra Yerel Yönetim Birimlerine Göre Ayrıntılı Nüfus Dağılımı.....	54
Tablo 2.2.: 6360 Sayılı Kanun Öncesi Ve Sonrası Genel Bütçe Vergi Gelirleri (Gbvğ)'Nden Aktarılan Paylar.....	54
Tablo 2.3.: 6360 Sayılı Kanun Öncesi Ve Sonrası Büyükşehir Belediyeleri.....	56
Tablo 2.4.: 6360 Sayılı Kanun İle Kurulan Büyükşehir İlçe Belediyeleri	57
Tablo 2.5.: Yeni Kanun Sonrasındaki Değişiklikler	60
Tablo 2.6.: 6360 Sayılı Kanunla Kurulan Büyükşehir Belediyelerinin Nüfusları	61
Tablo 2.7.: 6360 Sayılı Kanun'la Kurulan Büyükşehir Belediyelerindeki İdari Bağlılık Ve Sınır Değişikliği	62
Tablo 2.8.: Eski Büyükşehir Belediyelerinde İdari Bağlılık Ve Sınır Değişikliği.....	63
Tablo 2.9.: 6360 Sayılı Kanun İle Birlikte Belediye Sayılarındaki Değişim.....	68
Tablo 3.1.: Yatırım İzleme Ve Koordinasyon Başkanlığı'nın Teşkilat Yapısı.....	84
Tablo 3.2.: Yatırım İzleme Ve Koordinasyon Başkanlığının Teşkilat Yapısı - 1	85
Tablo 3.3.: Bazı Büyükşehir Belediyelerine Ait Yikob'un Koordinatörlüğünde Tamamlanan 2017 Yılı Öncesi Yatırımları.....	94

Tablo 3.4.: Bazı Büyükşehir Belediyelerine Ait Yikob'un Koordinatörlüğünde Tamamlanan 2018 Yılı Yatırımları.....	95
---	----

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 2.1.: 6360 Sayılı Kanun'dan Önce Ve Sonra Yerinden Yönetim Birimlerine Göre Nüfus Dağılımı.....	54
---	----

KISALTMALAR DİZİNİ

- ABD : Amerika Birleşik Devletleri
- ADNKS : Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
- AYM : Anayasa Mahkemesi
- DPB : Devlet Personel Başkanlığı
- DPT : Devlet Planlama Teşkilatı
- GBVG : Genel Bütçe Vergi Gelirleri
- İÖİK : İl Özel İdaresi Kanunu
- KAYA : Kamu Yönetimi Araştırma Projesi
- KHK : Kanun Hükmünde Kararname
- KIRDES : Kırsal Altyapının Desteklenmesi Projesi
- MEHTAP: Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi
- RG : Resmi Gazete
- TBB : Türkiye Belediyeler Birliği
- TBMM : Türkiye Büyük Millet Meclisi
- TODAİE : Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü
- TRT : Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu
- YİKOB : Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı
- YKY : Yeni Kamu Yönetimi

GİRİŞ

Son dönemde tüm dünyada yerel yönetimlerin giderek daha fazla önem kazanmaya başladığını söylemek mümkündür. Türkiye’de de yerel yönetimlerin önemi her geçen gün artmaktadır. Bu bağlamda yerel yönetim kuruluşlarının idari örgütlenmedeki etkinliğini arttırmak adına önemli düzenlemelerin hayata geçirildiği gözlemlenmektedir.

Türkiye’de yerel yönetimlere ilişkin reform çalışmaları aslında yeni değildir. Geçmiş dönemlerde de yerel yönetimlere ilişkin birçok reform çalışması yürütülmüş ve bunun neticesinde bazı yasal düzenlemelere gidilmiştir. Ancak özellikle 2000 sonrasında yerel yönetimlere ilişkin yasal düzenlemelerde önemli değişiklikler gerçekleşmiştir. 2004 tarihinde 3030 sayılı Kanun yerini 5216 sayılı yeni Büyükşehir Belediye Kanunu’na bırakmıştır. 2005 tarihinde ise 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu kabul edilmiştir. Ayrıca 1930 yılından beri uygulanmakta olan 1580 sayılı Belediye Kanunu 2005 yılında değişmiş ve 5393 sayılı yeni Belediye Kanunu yürürlüğe girmiştir. Yine bu konudaki önemli düzenlemelerden birisi de 2012 yılında hayata geçen 6360 sayılı Kanun’dur.

2012 tarihinde yürürlüğe giren 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun esasında büyükşehir belediyelerine yönelik bir düzenleme olmakla birlikte yerel yönetimlerin neredeyse tamamını önemli ölçüde etkilediği gözlemlenmektedir. 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyelerinin sayısı 16’dan 30’a çıkmıştır. Kanun çerçevesinde 27 yeni ilçe kurulmuştur. Kanun, büyükşehir olan illerdeki il özel idareleri, belde belediyeleri ile köylerin tüzel kişiliklerinde önemli değişiklikler ortaya çıkarmıştır. Ayrıca yine kanunla birlikte Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı (YİKOB) adında yeni bir kurum ortaya çıkarılmıştır (Erat, 2016: 92).

6360 sayılı Kanun’un genel gerekçesi, etkili, verimli, vatandaş odaklı, hesap verebilir, katılımcı, şeffaf bir yönetim anlayışı sunmaktır. Yerinden yönetim yaklaşımının, birçok gelişmiş ülkenin kamu sektörü reformu için temel ilke ve değerleri olarak öne çıktığı bilinmektedir. Yönetimin sürekli gelişmesi ve verimli hizmetler sunabilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu çerçevede, bütünlüğün sağlanması, teknolojinin kullanımı, nitelikli teknik personelin kullanılmasıyla verimliliğin artırılması, kaynakların verimli kullanımını ve dağıtımını sağlamak için yeni yapıdan beklenen olumlu değişikliklerdir (Karakılçık, 2016: 192-193).

Araştırmanın konusu; 6360 sayılı Kanun'un yerel yönetimlere olan etkileri ve kanun sonrasında ortaya çıkan Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığının ayrıntılı bir biçimde analiz edilmesidir. Araştırmada nitel araştırma, literatür taraması ve içerik analizi yöntemleri kullanılmaktadır.

Araştırmanın hipotezi; 6360 sayılı Kanun'un yerel yönetimlerin her alanında ve özellikle de büyükşehir belediyesi olan illerde oldukça önemli değişimler yarattığı, bazı yerel yönetim birimlerinin varlığını sonlandırdığı, kaldırılan il özel idarelerinin görevlerini yerine getirmesi için Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı adında yeni bir kurumun ortaya çıkmasını sağladığıdır.

Araştırmanın amacı; 6360 sayılı Kanun'la birlikte yerel yönetimlerde özellikle de büyükşehir belediyelerinde yaşanan değişimlerin ayrıntılı bir biçimde irdelenmesi, kanunun diğer belediyeler, il özel idareleri ve köyler üzerindeki etkilerinin neler olduğunun araştırılmasıdır. Ayrıca büyükşehir belediyesi olan illerde kurulan Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın kökenini, görev, yetki ve sorumlulukları ile etkinliğini tartışmaktır.

Bu çerçevede ilk olarak birinci bölümde kavramsal bir değerlendirme yapılmaktadır. İkinci bölümde ise 6360 sayılı Kanun ve yerel yönetimlere olan etkileri ele alınmaktadır. Bu noktada 6360 sayılı Kanun'un büyükşehir belediyelerinde, diğer belediyelerde, il özel idarelerinde ve köylerde ortaya çıkardığı değişikliklere ayrıntılı bir biçimde yer verilmektedir. Sonrasında da 6360 sayılı Kanun'a yönelik tartışmalara değinilmiş, olumlu ve olumsuz eleştiriler ele alınmıştır. Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde 6360 sayılı Kanun'la birlikte kurulan Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığına yer verilmektedir. Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığının nasıl kurulduğu, teşkilat yapısı, görev ve yetkileri ile kurumun etkinliği ayrıntılı bir biçimde değerlendirilmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1.Yönetim ve Kamu Yönetimi Kavramları

Yönetim insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Ancak bir bilim dalı olarak 19. yüzyılda ortaya çıkmaya başladığı görülmektedir. Literatürde yönetimin birçok tanımına rastlamak mümkündür. Ancak genel olarak yönetim, belirlenen ortak amaca ulaşabilmek adına birden fazla insanın gerçekleştirdiği işbirliği temelli faaliyetler şeklinde ifade edilmektedir (Eryılmaz, 2004: 3; Parlak & Sobacı, 2005: 6).

Yönetimin temel unsurları; insan-grup, etkileme ve işbirliği eylemi ve amaç olmak üzere üç grupta incelenmektedir. Yönetimin ilk unsuru olan insan-grup unsuru gereğince yönetim olgusunun oluşabilmesi için en az iki kişilik olmak şartıyla bir grubun var olması gerekmektedir. Yönetimin ikinci unsuru gereğince bu grubun aynı anda hareket etmesi gerekmektedir. Yönetimin üçüncü ve son unsuru gereği bu grubun bir amaç doğrultusunda hareket etmesi gerekmektedir (Berkley & Rouse, 2004: 5-6; Eryılmaz, 2013: 3).

Kamu yönetimi ise en geniş anlamıyla halkın yönetimi olarak tanımlanmaktadır. Kamu yönetimi tüm toplumun birbiriyle çelişen ve birbirine girmiş sorunları arasında işleyen, kamu hizmetlerini yerine getiren idari mekanizmadır. Kamu yönetiminin, “işlevsel” ve “yapısal” olmak üzere iki boyutu bulunmaktadır (Eryılmaz, 2004: 6; Gözübüyük, 1998: 5-6). İşlevsel bir kavram olarak kamu yönetimi, yasaları, genel kuralları ve kamu politikası kararlarını uygulama sürecidir. Yapısal bir kavram olarak kamu yönetimi ise, devletin örgütsel yapısı bağlamında, kanunlarla belirlenen görevlerini yerine getirmek için merkezi ve yerel düzeyde örgütlenmesini ifade etmektedir (Eryılmaz, 2004: 6).

Kamu yönetiminin amacı; statü, işlev, örgüt ve davranış gibi yönetimi meydana getiren unsurları tanımlamak ve açıklamaktır. Kamu yönetiminin elemanları; halk, örgüt, kamu politikası, norm düzeni, mali kaynak ve kamu görevlileridir (Eryılmaz, 2013: 9-15). Kamu yönetimi hizmetlerin düzenli bir şekilde yürütülmesi açısından merkezden yönetim ve yerinden yönetim olmak üzere iki kola ayrılmıştır.

1.1.1.Merkezden Yönetim -Yerinden Yönetim

Merkezden yönetim ve yerinden yönetim olgusu bütün dünyada birlikte uygulanmaktadır. Bu durum ülkemiz için de geçerlidir. Nitekim anayasada “idarenin kuruluş ve esasları merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır” ifadesine yer vermektedir. Bu da örgütlenmede Anayasa'nın merkezden yönetim ve yerinden yönetim ilkesini kabul ettiği anlamına gelmektedir (1982 Anayasası: Md. 123).Bu sebeple çalışmada ilk olarak bu iki kavramın incelenmesi yararlı olacaktır.

1.1.1.1.Merkezden yönetim

Merkezden yönetim, bir ülke içerisinde merkez birimlerinin daha etkin olduğu, merkez birimlerinin dışında kalan alt birimlerin ise daha az yetkiye sahip olduğu yönetim biçimidir (Bozatay & Kızılkaya, 2016: 611; Eryılmaz, 2013: 106). Merkezden yönetim, kamusal hizmetlerin merkezde toplanmasını ve bu hizmetlerin merkez ve merkezin hiyerarşisi içerisinde yer alan örgütlerce yürütülmesini ifade etmektedir (Parlak & Sobacı, 2005: 14).Merkezden yönetim anlayışına göre ülkenin yasama, yürütme ve yargı organları merkezi yönetimin kontrolündedir. Bu organların merkezi yönetim tarafından nasıl kullanıldığı ülkede uygulanan devlet sistemine bağlıdır (Çetinkaya, 2014: 15; Polatoğlu, 2009: 17).

Merkezden yönetim anlayışını benimseyen sistemlerde merkez organlarından başka yönetsel organlar yoktur. Ülkenin tamamını ilgilendiren kararları bu organlar almaktadır. Merkezi yönetimin yetkileri coğrafi sınırlılık olmaksızın bütün ülkede geçerlidir. Yönetimin parçalanmaması, kamu hizmetlerinin bütün ülke sınırları içerisinde eşit bir şekilde dağıtılması, yönetimin tarafsız olması merkezden yönetimin bazı faydalarındandır (Şengül, 2013: 1-2; Parlak & Sobacı, 2012: 29).

Merkezden yönetimde tek tüzel kişilik devlettir. Devlet kamu hizmetlerini bölümlere ayırmış ve bu kamu hizmetlerini gerçekleştirmesi için bakanlıkları görevlendirmiştir. Kamu hizmetlerinin gerçekleştirilmesi için gerekli olan finansman merkezi yönetimin bütçesinden karşılanmaktadır. Kararlar merkezi yönetimdeki kişilerce alınmaktadır. Merkezi yönetimin taşra teşkilatı bulunmaktadır ve taşra teşkilatı merkezin emirlerine bağlıdır. Devlet, hiyerarşik yapıya bağlı olarak yönetilen bir bütündür (Gözler, 2012: 31-32; Ökmen & Parlak, 2013: 29). Merkezden yönetim, siyasi merkezden yönetim

ve idari merkezden yönetim olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Erkul, 2013: 10; Sobacı, 2005: 162-163).

1.1.1.1.1.Siyasi merkezden yönetim

Siyasi merkezden yönetim, bir ülke sınırları içerisinde yasamanın ve yürütmenin tek elde toplanmasını, siyasi otoritenin bütünüyle merkezi yönetimde olmasını ve hukuksal açıdan birliğin olması anlamına gelmektedir. Bu türden bir örgütlenmede kanun koyucu parlamentonun haricinde başka türden bir yasama organı bulunmamaktadır. Bu sebeple, farklı bölge ve yerleşme birimlerine göre değişiklik gösteren kanunlar bulunmamaktadır. Siyasi merkezden yönetim anlayışında örgütlenen devletlere “üniter devlet” denilmektedir. Üniter devlet sisteminde yasama, yürütme, yargı güçleri sadece devlet tüzel kişiliğinde toplanmıştır. Türkiye, Japonya ve Fransa üniter devlet anlayışına örnek gösterilebilecek yönetim yapısına sahip ülkelerdir (Eryılmaz, 2013: 107; Akyılmaz vd., 2018: 132; Berkün, 2017: 642).

1.1.1.1.2.İdari merkezden yönetim

İdari merkezden yönetim; kamu otoritesinin merkezileştirilmesidir. Bir diğer ifadeyle idari alanda uygulanan merkeziyetçiliktir. İdari merkezi yönetimde, kamu hizmetleriyle alakalı izlenecek yolun belirlenmesi ve kamu hizmetleriyle ilgili karar verme yetkisi merkezi yönetimde toplanmaktadır. İdari merkezden yönetimin, siyasi merkezden yönetimin bir sonucu olduğu ifade edilmektedir. İdari merkezden yönetimde merkezi yönetimin hiyerarşik yetkisi dâhilinde bulunan alt birimlere geniş yetki ve sorumluluklar verilmemektedir. İdari merkezden yönetim hiçbir ülkede tek başına bir yönetim şekli olarak uygulanmamaktadır. Merkezden yönetim, yerinden yönetim ilkesiyle beraber uygulanmaktadır (Eryılmaz, 2013: 107; Berkün, 2017: 642; Akyılmaz vd., 2018: 133; Ökmen & Parlak, 2013: 22).

1.1.1.2.Yerinden Yönetim

Yerinden yönetim kavramının tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Fakat 21. yüzyılda önem kazanmaya başlamıştır. Yerinden yönetim ilkesinde, halka sunulacak bazı kamu hizmetlerinin merkezi yönetim ve hiyerarşisine dâhil olmayan kamu tüzel kişilikleri tarafından yerine getirilmesi anlayışı hâkimdir. Bu anlayış, desantralizasyon veya adem-i merkeziyetçilik olarak da ifade edilebilmektedir. Yerinden yönetim ya da desantralizasyon

anlayışında yetki ve görevler merkez tarafından merkezin dışındaki birimlere devredilmektedir (Gözler, 2003: 121; Sakal vd., 2014: 1; Özgür, 2004: 144).

Bir ülkedeki yerinden yönetimin gücü ve etkinliği, o ülkedeki demokrasi seviyesi ile yakından ilgilidir. Bir ülkede demokrasi ne kadar yerleşmişse yerel yönetimler de o kadar güçlü ve etkin olmaktadır. Yerel yönetimler, yerel hizmetlerin ve ayrıca demokrasinin etkinliğini sağlama açısından vazgeçilmez kurumlardır. (Tortop vd., 2014: 11; Keleş, 1995: 69).

Yerinden yönetim, siyasal alanda da yönetsel alanda da uygulanabilmektedir. Bu sebeple yerinden yönetim siyasi yerinden yönetim ve idari yerinden yönetim olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (AYM, 1977: E.1976/57, K.1977/71; Ulusoy & Akdemir, 2014: 58).

1.1.1.2.1.Siyasi yerinden yönetim

Siyasi yerinden yönetim sistemi aynı zamanda siyasal adem-i merkeziyetçilik olarak da adlandırılmaktadır. Federal devletler, siyasi yerinden yönetimin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Siyasi yerinden yönetim sisteminde, özerk veya yarı özerk kurumlar veya kuruluşlar bulunmaktadır. Bu sistemdeki birimler; eyalet, federal eyalet, kanton ve cumhuriyet gibi farklı isimlere sahiptir (Parlak & Ökmen, 2016: 11; Song, 2000: 183). Bu birimler, dış politikada ve güvenlik politikasında egemen güce bağımlıdır. Federal devlet sisteminde yerel birimler, yasama ve yürütme gücü bağlamında kısmi bağımsızlığa sahiptir. Yerinden yönetimlerdeki bu örgütler federal devlete karşı ikincil kurumlardır. Bu yerinden yönetimlerin yetkileri federal anayasa tarafından yönetilmektedir (Eryılmaz, 2017: 112-113). Siyasi yerinden yönetim sisteminde, egemen gücün federal devlet ile federal bölge arasında dağıldığına dair bir anlayış vardır. Federal hükümet otoritesini ülke genelinde kullanmaktadır ve bu alandaki tek otoritedir. Federal devletlerin gücü coğrafyaları içerisinde sınırlıdır. (Uygun, 2007: 8; Şengül, 2017: 6).

Siyasi yerinden yönetimde yetkiler merkezde toplanmamakta, merkez dışındaki yönetim birimlerince paylaşılmaktadır. Ayrıca bu birimler birer devlet gibi yasama, yürütme, yargı güçlerine de sahiptir. Fakat yetkilerini kullanmakta bağımsız değildirler. Federal anayasa ve yargılar federe devletlerin anayasalarının ve yargılarının üstündedir. Federe devletler federal devlete aykırı hareket edememektedirler (Koçak, 2013: 25; Güler, 2000: 29).

1.1.1.2.2.İdari yerinden yönetim

İdari yerinden yönetim, yereli ilgilendiren veya kente yönelik kamu hizmetlerinin ve bazı teknik kamu hizmetlerinin merkezi yönetimin hiyerarşik yapısı dışında yer alan kamu tüzel kişiliğine sahip ve özerk kamu kuruluşlarınca gerçekleştirilmesi şeklinde ifade edilmektedir (Günday, 2002: 61; Eryılmaz, 2013: 106; Gözübüyük, 2015: 96; Bozkurt vd., 2008: 11-12). Bu tüzel kişiler belirli bir coğrafyada yaşayan insanları veya eğitim, kültür, sanayi ve ticaret gibi bazı hizmetleri temsil etmektedir (Eryılmaz, 2017: 69). İdari yerinden yönetim, devlet yönetiminde yetki ve işlevlerin farklı yönetim kademeleri arasında paylaşılmasının yanı sıra; yetki devrinin demokrasi, özgürlük, yurttaşlık ve katılım gibi kavramlarla etkileşimini içermektedir (Çam, 2015: 23; Brodie vd., 2011, 6).

İdari yerinden yönetim, yönetsel alanla ilgilidir. Siyasal iktidarın paylaşılması söz konusu değildir. Yerinden yönetim kuruluşlarına federalizmde olduğu gibi egemenlik konusunda bir statü verilmemiştir. İdari yerinden yönetimde egemenlik, yalnızca devlete aittir. Devlet, gücünü ve görevlerini kanunlar çerçevesinde yerel yönetimlerle paylaşmaktadır. Bu paylaşımın ne seviyede olacağı ve içeriğinin ne olacağı merkezi yönetimin kontrolündedir. Merkezi yönetim yasama organını kullanarak kanun çıkarabilmekte ve yerinden yönetim kuruluşlarının yetki sınırlarını genişletip daraltabilmektedir. Yerinden yönetim kuruluşlarının kanunlara uymak şartıyla hareket serbestliği vardır. Merkezi yönetim, yerinden yönetimi idarenin bütünlüğü ilkesi gereğince denetleme yetkisine sahiptir (1982 Anayasası: Md. 127/5; Şengül, 2013: 8).

İdari yerinden yönetim, fonksiyonel yerinden yönetim ve coğrafi yerinden yönetim olmak üzere iki alt bölümde tartışılmaktadır. Bazı yazarlar ise kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ayrı (üçüncü) bir kategori olması gerektiğini ileri sürmektedir (Eryılmaz, 2017: 97; Parlak, 2011: 853).

1.1.1.2.2.1.Fonksiyonel yerinden yönetim

Fonksiyonel yerinden yönetim, belirli görevlerin teknik, politik ve idari nedenlerle merkezi yönetimden özerk kuruluşlara devredilmesidir. Devletin yerine getirmekle yükümlü olduğu bazı kamu hizmetlerinin gerçekleştirilebilmesi için özel bilgi, teknik ve uzmanlığa ihtiyaç duyulmaktadır. Bu tür bilimsel, kültürel, teknik bazı kamu hizmetlerinin merkezi idare tarafından etkin bir biçimde gerçekleştirilmesi pek mümkün olmamaktadır. Bu nedenle bu durumda olan bazı kamu hizmetleri merkezi yönetimin hiyerarşik yapısı dışında örgütlenen kamu tüzel kişileri tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu tür kuruluşlar

fonksiyonel yerinden yönetim kuruluşları olarak ifade edilmektedir (Eryılmaz, 2017: 98-99; Gözler, 2003: 126-127).

Fonksiyonel yerinden yönetimde bazı kamu hizmetlerine özerk statü verilmiş ve karşılık gelen kuruluşlar yaratılmıştır. Bu sayede, merkezi yönetimin iş yükü daha teknik ve uzman birimlere yönlendirilmiştir. Fonksiyonel yerinden yönetimle hizmetlerin daha çabuk ve verimli bir şekilde yerine getirilmesi hedeflenmektedir. Bu yönetim birimlerinin yöneticileri inisiyatif kullanabilmektedirler. Fonksiyonel yerinden yönetim anlayışının Türkiye’de ortaya çıkardığı kuruluşlar olarak ticaret ve sanayi odaları, kamu iktisadi teşebbüsleri, gibi kuruluşlar ve üniversiteler sayılabilmektedir. Bilim, haberleşme, kültür alanlarında faaliyet gösteren kuruluşlar, radyo-televizyon kuruluşları, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT) ve haber ajansları da özerk statülü örgütlere örnek gösterilebilir (Eryılmaz, 2017: 98-99; Ayiter, 1968: 23).

Fonksiyonel yerinden yönetim kuruluşlarının tüzel kişilikleri vardır. Ayrıca özerkliğe (idari, mali ve personel) sahiplerdir. Belirli görevler ve yetkilerle donatılmışlardır. Kendilerine ait malvarlıkları ve bütçeleri bulunmaktadır. Fonksiyonel kuruluşlar üzerinde merkezi yönetimin ya da bağlı buldukları kuruluşun idari vesayet denetimine tabidirler (Gözübüyük, 2016: 87; Günday, 2002: 120).

1.1.1.2.2.2.Coğrafi yerinden yönetim

Coğrafi yerinden yönetim için literatürde yaygın olarak mahalli idareler veya yerel yönetimler terimleri kullanılmaktadır. Ancak günümüzde en yaygın kullanımın yerel yönetimler terimi olduğu görülmektedir. Bu bağlamda yerel yönetimler, merkezi yönetime bağlı bulunmayan ve karar organları seçmenler tarafından oluşturulan bölge, il, belediye ve köy gibi, faaliyet alanları belirli bir coğrafyayla sınırlı olan yönetim birimlerine, bazı idari görev ve hizmetlerin yürütülmesi yetkisinin verilmesi olarak tanımlanmaktadır (Parlak & Ökmen, 2015b: 20; Urhan, 2008: 85).

Kamuyu ilgilendiren hizmetler devlet ve yerel yönetimler arasında paylaştırılmıştır. Ulusal ölçekte olanlar merkezi yönetim, yerel ölçekte olanlar yerel yönetimlerce yerine getirilmektedir. Teknik ve ekonomik anlamda belli bir coğrafi alanda, yörede örgütlenebilen ve yalnız o yörede yaşayanların yararlanacağı hizmetler yereldir. Yerel nitelikteki kamu hizmetlerinin, karar organları seçimle oluşturulan “yerel yönetimlerce” yerine getirilmesini öngören Anayasa, yerel nitelikteki kamu hizmetlerine ayrıca önem atfetmiş ve bazı

düzenlemeler gerçekleştirmiştir. Anayasamıza göre yerel yönetim birimlerimizin özelliklerini şu şekilde sıralamak mümkündür (1982 Anayasası: Md. 127; Gözübüyük, 2016: 73-74):

- Yerel yönetim kuruluşları kamu tüzel kişiliğine sahiptir. Tüzel kişilikleri sayesinde kendilerine ait bütçeleri, menkul ve gayrimenkul malları bulunmaktadır.
- Yerel yönetim ilkesine dayanmaktadır. Buldukları yerlerdeki kamu hizmetlerini yerine getirmek gibi görevleri vardır.
- Yerel yönetimlerin karar organları bölgede yaşayan halkın seçimiyle işbaşına gelmektedirler. Bu da demokratikleşme açısından önem arz etmektedir.
- Yerel yönetim kuruluşlarının görevleri kanunla belirlenmiştir. Yerel yönetim kuruluşları kanunla belirlenen bu görevleri yerine getirmekle mükellef olup görev tanımını dışındaki başka işleri yerine getirememektedir.
- Yerel yönetim kuruluşları görevleri ile orantılı gelir kaynağı sağlanmaktadır. Bu da yerel yönetim kuruluşlarının daha fazla kamu hizmetini gerçekleştirmesine olanak sağlamaktadır.
- Yerel yönetim kuruluşları organları merkezi yönetim tarafından idari vesayet yöntemiyle denetlenmektedir. Böylece yönetimde açıklık ve şeffaflık ilkeleri sağlanmaktadır.
- Yerel yönetim kuruluşlarının organları yargı yolu ile yapılan denetim sonucu unvanlarını kaybedebilmekteler ya da kazanabilmektelerdir. İçişleri Bakanı soruşturma veya kovuşturmayla ilgili olarak yerel yönetim organlarını geçici tedbir niteliğinde görevden uzaklaştırabilmektedir.
- Yerel yönetim kuruluşları Cumhurbaşkanı'nın izni ile aralarında birlik kurabilmektedirler.
- Büyük yerleşim yerlerinde yine kanuna bağlı olarak özel yönetim biçimleri getirilebilmektedir.

1.1.1.3.Yerel Yönetimlerin Ortak Nitelikleri

Yerel yönetimlerin birçok ortak niteliği bulunmaktadır. Bu nitelikler yerel yönetimler açısından son derece önemlidir (1982 Anayasası: Md. 127; Demir & Karatürk, 2003: 69-70; Gözler, 2018: 47; Pustu, 2005; 129-130).

Coğrafi Alan: Yerel yönetimlerin ortak niteliklerinden ilki coğrafi alandır. Coğrafi alan yerel yönetimler açısından son derece önemlidir. Çünkü her bir yerel yönetim birimi kendisine verilen görev ve yetkileri belli bir coğrafi alan içerisinde yerine getirmektedir. Yerel yönetimlerin sınırı olarak ifade edilen coğrafi alan bir yerel yönetim biriminin görev ve yetkilerinin başlangıcını ve bitişini göstermektedir.

Tüzel Kişilik: Bütün yerel yönetimler, merkezi yönetimden ayrı kamu tüzel kişiliğine sahiptir. Buradan üç sonuç çıkmaktadır: (a) Tüzel kişiliği bulunmayan idari bir birim, yerinden yönetim kuruluşu değildir. (b) Devlet tüzel kişiliğine sahip olan birimler, ayrı birer tüzel kişiliğe sahip olmaları sebebiyle yerinden yönetim kuruluşu olarak nitelendirilememektedir. (c) İdari bir birimin yerinden yönetim kuruluşu sayılabilmesi için kamu tüzel kişiliğine sahip olması gerekmektedir. Yerel yönetimler, kamu tüzel kişilikleri olması sebebiyle merkezden bağımsız bir bütçeye sahiplerdir. Kendi başlarına haklara ve borçlara ehil olma yeteneğine sahiplerdir.

Yerel Seçilmiş Organlar: Yerel yönetimler, merkezi yönetimden bağımsız kendi organlarına sahiplerdir. Aslında bu yine tüzel kişiliklerinin olmasının sağladığı imkânlardan birisidir. Yerel organlar yerel halkın seçimiyle işbaşına gelmektedir. Yerel organlar, kendisini seçen yerel halkın denetime açıktır. Bu sayede yerel demokrasi sağlanmaktadır. Yerel seçilmiş organların organlık sıfatını kazanması ya da kaybetmesi sadece yargı yoluyla gerçekleşmektedir. Bunun yanında, İçişleri Bakanlığı, görevleriyle ilgili bir suç nedeniyle haklarında soruşturma ya da kovuşturma başlatılan yerel yönetim organlarına ya da bu organların seçilmiş üyelerine kesin hüküm verilene kadar uzaklaştırma cezası verebilmektedir.

Yerel Hizmetler: Yerel hizmetler kavramı, ilgili yerel yönetim biriminin kendi yetki alanında hareket etmesini ifade etmektedir. Yerel hizmetler, yerel halk tarafından seçilmiş organlar tarafından yerine getirilmektedir. Yerel yönetimlerin sorumlu olduğu hizmetler merkezi yönetim hizmetlerinden farklıdır. Yerel yönetimlerin hangi hizmetleri göreceği kanunlarla belirlenmiştir. Yerel hizmetler, dikey paylaşım ve yatay paylaşım olmak üzere iki şekilde paylaştırılmaktadır. Dikey paylaşım, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki görev paylaşımını ifade etmektedir. Yatay paylaşım ise, yerel yönetim türleri (bölge, il, belediye) arasındaki görev paylaşımını ifade etmektedir. Bahsi geçen görevler yerel çıkarılara ilişkin mahalli nitelikteki görevlerdir.

Yerel Personel: Yerel yönetimler, merkezi yönetimden ayrı personele sahiplerdir. Yerel yönetimlerin, personel niteliğini belirlemede, personel eğitimi, ödeme ve diğer konularda serbestliği vardır. Yerel yönetim kuruluşları tarafından istihdam edilen personel, yerel otoritelerin gözetim ve denetimi altında çalışmaktadır.

Malvarlığı: Yerel yönetim birimleri, menkul ve gayrimenkul mal varlığına sahiplerdir. Yerel yönetimlerin malvarlığı, niteliklerine bakılmaksızın ayırt edici unsur olma özelliği göstermektedir. Sahip oldukları malların bir kısmı kamu malı statüsünde iken bir kısmı özel mallardır.

Yerel Özerklik: Merkezi yönetimin, yerel yönetim birimlerine müdahalesi olmaksızın, yerel halkın seçtiği bağımsız organlar tarafınca, kanunlarla belirlenen birtakım yerel bazlı görev ve yetkiler bakımından kendi kendilerini yönetmeleridir. Yerel özerklik, yerel yönetimlerin sunacakları hizmetlerde karar verme, kararlarını yürütebilme ve bu hizmetlerle ilgili bütçelerini kullanabilme hakkını içermektedir. Bu kavram yerel yönetimleri merkezi yönetimin taşra kuruluşlarından ayıran en temel özelliklerden birisidir.

1.2. Türkiye’de Yerel Yönetimler

Türkiye’de yerel yönetim anlayışı 1850’li yıllardan itibaren biçimsel olarak bir uygulama alanı bulmaya başlamıştır. Aslında adına yerel yönetim denmese bile, yönetim yapısı içerisinde yerel düzeyde örgütlenme biçimlerine yer verildiği görülmektedir (Nadaroğlu, 1982; 27; Aykaç, 1999: 3). Konunun daha iyi kavranabilmesi açısından tezin bu bölümünde Türkiye’de yerel yönetimlerin tarihçesinden bahsetmekte fayda vardır.

1.2.1. Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Tarihçesi

Avrupa’da yerel yönetim tarihi, eski olmasına rağmen, Türkiye’deki yerel yönetim tarihi oldukça yenidir. Avrupa’da 12. yüzyılın başında ortaya çıkan yerel yönetim birimleri, modern yerel yönetimin öncüleriydi. Türkiye’de modern anlamda yerel yönetimlerin başlangıcı ise Tanzimat Dönemi’ne dayanmaktadır. Tanzimat Dönemi’nde başlayan modernleşme süreci bugünkü yerel yönetimlerin temelini oluşturmuştur (Keleş, 2009: 135; Ünal, 2011: 241). Tanzimat döneminde ortaya çıkmaya başlayan yerel yönetim kuruluşlarına geçmeden önce Tanzimat öncesindeki yerel kamu hizmetlerinin nasıl karşılandığına bakmakta fayda vardır.

Tanzimat Dönemi'ne kadar olan dönemde halkın yerel sorunlarını ve taleplerini karşılamak için kadı, loncalar ve vakıf müesseseleri varlıklarını sürdürmekteydi (Bilgiç, 1998a: 37; Şen, 2002: 1; Uyar, 2004: 2). Belediye hizmetleri, imar işleri ve halkın diğer tüm sorunları kadının sorumluluğundaydı (Yavuz, 1953: 29-30; Bilgiç, 1998b: 37). Kadıların belediye açısından üstlendikleri görevleri yerine getirmesinde yardımcı olan subaşı, imam, mimarbaşı ve muhtesip adında yardımcılarını bulmaktaydı. Muhtesip kadının pazarlardaki fiyat kontrolünden sorumlu yardımcısıydı ve zamanla belediye zabıtasına dönüşmüştür. Yerel hizmetlerin yerine getirilmesi noktasında kadılık teşkilatının herhangi bir bütçesi bulunmamaktadır. (Erten, 1999: 101; Ortaylı, 1976: 96; Şengül, 2010: 25-26; Aşıkoğlu, 1998: 31).

Halkın yerel ihtiyaçlarını karşılayan bir diğer birim loncadır. Lonca örgütlenmelerinde de görevini kötüye kullanan lonca üyeleri cezalandırılmaktaydı. Bu ceza, kabahatin büyüklüğüne göre dükkân kapatma veya esnafın bir daha dükkân açamaması şeklinde icra edilmekteydi. Bu bakımdan loncalar denetleyici ve düzenleyici bir yapı sergilemekteydi (Demirci, 2003: 41; Akbaş vd., 2018: 176).

Vakıf müesseseleri ise şu anda belediyelerin yaptığı hizmetlerin bir kısmını yerine getirmekteydi. Bu hizmetler; şehirlerin su ihtiyacını karşılamak için su bentleri, su kuyuları, çeşme ve sebiller vs. yapmak, sokakların aydınlatılması, temizlenmesi ve güzelleştirilmesi ve de yol, köprü, konaklama alanlarının yapımıydı (Halaçoğlu, 1984: 99; Eryılmaz, 1994: 37).

1.2.1.1. Belediyelerin tarihi gelişimi

1839 yılında ilan edilen Tanzimat Fermanı ile Osmanlı Devleti tam anlamıyla batıya açılmıştır. Osmanlı'da yaşanan bu değişim, birçok alanı etkilediği gibi devlet örgütlenmesini de derinden etkilemiştir. Devlet örgütlenmesinde yaşanan bu köklü değişimin sonuçlarından birisi de belediye teşkilatıdır (Erten, 1999: 101; Oktay, 2008: 377).

Belediyelerin gerçek anlamda dönüşümleri tam olarak 18. yüzyılın sonlarında Avrupa'nın, Sanayi Devrimi ve Fransız İhtilali ile tarıma dayalı olan toplum yapısından uzaklaşıp sanayiye dayalı bir toplum yapısına geçmesiyle başlamıştır. Sanayinin gelişmesiyle köylerden kentlere göçler yoğunlaşmış ve nüfusu giderek artan kentlerin kendilerine özgü sorunları gündeme gelmiştir. Bu dönemde kentlerin başlıca sorunları yoğun nüfus artışı, hava kirliliği, çarpık kentleşme, alt yapı sorunları gibi meselelerdir. Bu

gibi sorunlar Avrupa belediyeçiliğini olumlu ve olumsuz açıdan etkilemiş, yerel yönetimlere anlam kazandırmıştır. Türkiye’de Tanzimat sonrası ortaya çıkan belediyeler Fransa’nın komün idareleri örnek alınarak oluşturulmuştur. Belediyeler Tanzimat’tan sonra yönetim alanında kurulan ilk kuruluşlardır (Gözübüyük, 2006: 124).

19. yüzyıl sonlarına doğru İstanbul’un nüfusunun 500.000 ile 1.000.000 arasında olduğu ifade edilmektedir (Şengül, 2010: 28; Güran, 1988: 251; Koç, 2010: 182). Kentin temizlik, ulaşım, aydınlatma ve diğer şehir hizmetleri ile ilgilenecek ve İstanbul’u modernize edecek bir kuruma ihtiyaç duyulmaktaydı. 13 Haziran 1854 tarihinde yayınlanan resmi rapor ile İstanbul ve bağlı semtlerinde İstanbul Şehremaneti kurulmuş ve şehirde gıda maddelerinin temini, narh koyma ve uygulama, yol ve kaldırım yapma ve onarma, temizlik işleri, esnafı kontrol, vergi toplama gibi görevler verilmiştir (Ortaylı, 2000: 133-135; Seyitdanlıoğlu, 2010: 31-35; Öner, 2008: 12; Oktay, 2011: 23-25).

9 Mayıs 1855’te görevi, kurulması düşünülen yeni belediyeler için öneri ortaya koymak olan ve üyeleri arasında pek çok yabancı uyruklu bilgi ve tecrübe sahibi olan vatandaşların da olduğu İntizam-ı Şehir Komisyonu İstanbul’da kurulmuştur. İntizam-ı Şehir Komisyonu, İstanbul Şehremaneti yeterince etkin çalışmadığı için kurulmuştur. Komisyonun amacı, İstanbul Şehremaneti’nin daha aktif, başarılı ve etkili hale getirmektir (Engin, 1922: 1377). 1858’de bu komisyonun önerileri doğrultusunda, İstanbul 14 daireye ayrılmıştır. Örnek uygulama olarak Altıncı Daire-i Belediye, gayrimüslimlerin daha yoğun olarak yaşadığı Pera (Beyoğlu) ve Galata semtlerinde kurulmuştur. Altıncı Daire-i Belediye’nin bu bölgede kurulmasının iki sebebinden birincisi, İstanbul’da belediye hizmetlerinin yokluğundan en fazla şikâyetçi olunan yer olma özelliği göstermesidir. İkincisi ise, gayrimüslim vatandaşların belediye yönetimi anlayışını içselleştirmeye daha yakın olduğu varsayımdır. Belediye teşkilatının başında hükümet tarafından atanan bir hükümet yöneticisi (daire müdürü) bulunmaktadır. Ayrıca yine belediye teşkilatında hükümet tarafından seçilen ve atanan yedi üyeli bir Daire-i Belediye Meclisi vardır (Tümerkan, 1946: 20; Yolalıcı, 2018: 1).

Merkezin atadığı yöneticiler tarafından yönetilen belediyeler, 1876 Anayasası ile birlikte değişime uğramıştır. 1876 Anayasası’nda, İstanbul’da bulunan belediyelerin seçimle göreve gelecek meclisler tarafından yönetilmesi ve görev ve kuruluşlarının kanunlarla belirlenmesi öngörülmüştür (Karakılçık, 2016: 161; Dursun, 2007: 359). Ancak 1878 yılında Anayasa’nın askıya alınmasıyla birlikte, bu hükümler uygulama alanı bulamamış ve

belediye meclisleri atama yoluyla göreve gelmesi usulü devam ettirilmiştir (Parlak & Ökmen, 2015a: 178).

1877 yılında Dersaadet ve Vilâyet Belediye Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu nizamname eski belediye teşkilatlarını olduğu gibi korumanın yanında İstanbul'daki bütün belediye teşkilatı yapılanmasını düzenlemekteydi. Bu kanun ile İstanbul Şehreminiği teşkilatı inşa edilmiştir (Keleş, 2006: 133; Çiçek, 2014: 58). İstanbul'da on dört belediye bulunmakta iken Dersaadet ve Vilâyet Belediye Kanunu'yla bu sayı yirmiye çıkarılmıştır. 1912 yılına gelindiğinde ise İstanbul'daki belediye daireleri kaldırılmış ve yerine belediye şubeleri kurulmuştur. Şehremaneti Meclisi yerine encümen öngörülmüş, Şehremini ise yeniden atama yoluyla göreve getirilmiştir. 1913 yılında kabul edilen Dersaadet Belediyesi Hakkındaki Geçici Kararname ile İstanbul'da bulunan belediye daireleri tamamen kaldırılmış, yerine ise dokuz belediye şubesi kurulmuştur. Bu kanunla, Şehremaneti Meclisi kaldırılarak yerine encümen kurulmuştur. Ancak yerel yönetimlerin başına Şehremini atamaya devam edilmiştir. Bu sistem, 1930 tarihinde kabul edilen 1580 sayılı Belediye Kanunu'na kadar varlığını sürdürmüştür. Bununla birlikte günümüzde halen yürürlükte olan kanun 2005 tarihinde kabul edilen 5393 sayılı Belediye Kanunu'dur (Özgür & Yavuzçehre, 2016: 907; İçişleri Bakanlığı, 1973: 21; Karakılçık, 2016: 146).

1.2.1.2. İl özel idarelerinin tarihi gelişimi

İl özel idareleri Tanzimat Döneminde kurulan ve süreç içerisinde birçok kez yeniden yapılanan bir kurum olma özelliği göstermektedir. İl özel idarelerinin yeniden yapılanma sürecinde görev ve yetkilerinde kimi zaman azalma kimi zaman artma olmuştur. Bu sebeple il özel idareleri kimi zaman önemli kimi zaman önemsiz bir kurum durumuna gelmiştir (Azaklı & Tek, 2016: 233).

1864 tarihinde Vilayet Nizamnamesi çıkarılmıştır. Nizamname ile il yönetiminin temelleri atılmıştır. 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesi, eyalet sisteminden vilayet sistemine geçişe olanak sağlamıştır. Valilik makamı, ilk kez bu nizamnameyle oluşturulmuştur. Vali olarak atanan kişilere oldukça geniş yetkiler tanınmış ve bu sayede vilayetlerde otoritenin sağlanması amaçlanmıştır. 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesi vilayet düzeyinde yerel yönetim birimi oluşturulmasını öngörmektedir. Bu kapsamda, nizamnamede, her vilayete Vilayet İdare Meclisi ve Meclis-i Umum-i Vilayet (İl Genel Meclisi) kurulacağı belirtilmiştir. Meclis, her sancaktan seçilen, iki müslüman ve iki gayrimüslim kişilerden oluşacaktı. Meclisin aldığı kararlar merkezi yönetimin onayıyla yürürlüğe girecekti. Bu

meclis yılda bir kez toplanacaktı ve vilayetin mahalli müşterek gereksinimlerini görüşecekti. Bu bağlamda bakıldığında, 1864 Vilayet Nizamnamesi ile il özel idarelerinin temellerinin atıldığını söylemek mümkündür Şengül, 2010: 32-33).

1871 tarihinde İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi yürürlüğe girmiştir. Bu nizamnameyle eyaletlerin adı değişerek vilayet olmuştur. Nizamnameyle, vali; mülkiye, maliye, eğitim, bayındırlık ve güvenlik gibi görev ve yetkilerle donatılmıştır (Güler, 2004: 2; Gençoğlu, 2011: 35-36). 1876 tarihine gelindiğinde Kanun-i Esasi yürürlüğe girmiştir. Kanun-i Esasi on iki bölümden oluşturulmuş ve on birinci bölümünde (Md. 108-112) vilayetlere yer verilmiş ve taşra idaresinde “yetki genişliği ve görevler ayrılığı” hususlarına değinilmiştir. Bu maddelerle taşradaki görev ve yetkiler Vilayet İdare Meclisi’ne ve Vilayet Umum-i Meclisi’ne devredilmiştir (Kaştan, 2016: 82-83). Ayrıca 1876 Kanuni Esasi’ye kadar tüzel kişiliği bulunmayan Vilayet İdare Meclisi, 1876 Kanuni Esasi ile birlikte tüzel kişiliğe kavuşarak, günümüz anlamında bir yerel yönetim birimi özelliği kazanmıştır (Eryılmaz, 2013: 180; Karakılçık, 2016: 146).

16 Mart 1913 tarihinde İdare-i Umumiye-i Vilâyât Kanun-i Muvakkat’i (İllerin Genel Yönetimine İlişkin Geçici Kanun) çıkarılmıştır. Bu kanunda il özel idareleri ile ilgili olarak; *“İl, taşınır ve taşınmaz mallara sahip ve bu kanunla belirlenmiş ve sınırlandırılmış özel görevleri gerçekleştirmekle yükümlü bir tüzel kişidir. Buna göre vilayetin iki yönü vardır: Devlet dairesinin mülki teslimat dairesi olarak vilayet ve adem-i merkeziyet birimi olarak vilayet. Vilayet organları; Umumi Meclis, Vilayet Encümeni ve validir.”* hükümlerine yer verilmiştir. Bu kanunun 74. maddesinden sonra gelen maddeleri il özel idareleriyle ilgilidir (Çiftepınar, 2006: 124).

1.2.1.3.Köylerin tarihi gelişimi

Köyler yönetim yapısı içerisinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Varlığı çok eski tarihlere dayanmaktadır. Ancak tam olarak ne zaman ortaya çıktıkları konusunda bir fikir birlikteliği bulunmamaktadır. (Eldem, 2015: 40).

1864 tarihli Vilayet Nizamnamesi’nde eskiden beri idari bir birim olan köylerden de bahsedilmiştir. Bu nizamnamede köyün organları, muhtar ve ihtiyar heyeti olarak belirlenmiştir. 1871 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi ile köyün organlarının görevleri genişletilmiş ve bucaklar bu örgütlenmeye eklenmiştir. 1913 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilâyât Kanun-i Muvakkat’i ile bu iki nizamname yürürlükten kaldırılmıştır

(Ecemiş, 2008: 1; Toprak, 2006: 312). 1913 tarihli düzenleme ile köylerin yasala dayanağı da ortadan kaldırılmıştır. Ancak 1924 tarihinde 442 sayılı Köy Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu düzenleme ile köylere tüzel kişilik verilmiş ve köyler hukuki açıdan yasal bir temele dayandırılmıştır (Şengül, 2015: 38).

1.2.2.Türkiye’de Yerel Yönetim Yapısı ve Yasal Çerçevesi

1982 Anayasası’nın 127. maddesinin 1. fıkrasında yerel yönetimler; *“il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, yine kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir”* şeklinde tanımlanmaktadır. Bu bağlamda Türkiye’de il özel idareleri, belediyeler ve köyler olmak üzere üç adet yerel yönetim biriminin olduğu görülmektedir (1982 Anayasası: Md. 127/1). Yine, 1982 Anayasası’nın 127. maddesinin 3. fıkrası; *“büyük yerleşim yerleri için özel yönetim biçimlerinin kurulabileceğini”* belirtmektedir. Bu düzenleme, Türkiye’de 1984’ten itibaren büyükşehir belediyelerinin kuruluşunu ortaya çıkarmıştır. (1982 Anayasası: Md. 127/3; Alıcı, 2012: 46-47).

1.2.2.1. İl özel idareleri

İl özel idareleri 2005 tarihli 5302 sayılı Kanun’a göre; *“il sınırları içindeki halkın mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir”* (5302 sayılı Kanun, 2005: Md. 3/a). Yine ilgili kanuna göre il özel idaresinin organları; il genel meclisi, il encümeni ve validen meydana gelmektedir (5302 sayılı Kanun, 2005: Md. 3/b). İl özel idareleri ilin kurulmasına ilişkin kanunla kurulmakta ve ilin kaldırılmasıyla tüzel kişiliği sona ermektedir (5302 sayılı Kanun, 2005: Md. 4). İl özel idareleri ilgili kanunun kendisine verdiği birçok görevi yerine getirmektedir.

1.2.2.1.1.İl özel idarelerinin görevleri

İl özel idarelerinin görevleri il sınırları içindeki görevleri ve belediye sınırları dışında kalan yerlerdeki görevleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İl sınırları içindeki görevlerini il mülki sınırları içinde bir sınırlama olmaksızın yerine getirmektedir. Belediye sınırları dışındaki görevlerini ise belediye sınırları içinde yerine getirememekte, sadece belediye sınırları dışında gerçekleştirebilmektedir. Çünkü bu görevler, belediye sınırları içinde belediyeler tarafından yerine getirilmektedir. Zira görevler dikkate alındığında belediyelerin görevleri ile büyük ölçüde aynı olduğu görülmektedir. 5302 sayılı Kanun’a

göre il özel idarelerinin görev ve sorumlulukları şunlardır (5302 sayılı Kanun, 2005: Md. 7; Ulusoy, 2006: 193-194):

- İl sınırlarının içerisinde kalan yerleşim yerlerinde; sağlık, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, tarım, sanayi ve ticaret, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, ilin çevre düzeni plânı, erozyonun önlenmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları, ilk ve orta öğretim dereceli eğitim kurumlarının arazi temini, binalarının yapımı, bakımı ve onarımı ile diğer gereksinimlerinin karşılanmasıyla ilgili hizmetleri yapmaktadır.
- Belediye sınırlarının dışında kalan yerleşim yerlerinde; imar, yol, su, katı atık, kanalizasyon, çevre, kültür, turizm, gençlik ve spor, kurtarma ve acil yardım, orman köylerinin desteklenmesi, park ve bahçe tesisleri ile ağaçlandırma yapma gibi hizmetleri yapmakla görevli ve yetkilidir.

1.2.2.1.2. İl özel idarelerinin organları

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nda il özel idaresinin üç organı olduğundan söz edilmektedir. Bu organlar; karar organı olan il genel meclisi, danışma organı olan il encümeni ve yürütme organı olan validir (5302 Sayılı Kanun, 2005: Md. 3).

i) İl genel meclisi

İl genel meclisi, il özel idaresinin karar organıdır. 5302 sayılı Kanun'da belirtilen usul ve esaslara göre il sınırları dâhilindeki kayıtlı seçmenler tarafından seçilen üyelerden oluşmaktadır (5302 sayılı Kanun, 2005: Md. 9). 1984 tarihli 2972 sayılı Mahalli İdareleri İle Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun gereğince il genel meclisi üye sayısı, “nüfusu 25.000’e kadar olan ilçelerde 2, nüfusu 25.001’den 50.000’e kadar olan ilçelerde 3, nüfusu 50.001’den 75.000’e kadar olan ilçelerde 4, nüfusu 75.001’den 100.000’e kadar olan ilçelerde 5 üye olmak üzere asıl üye ve aynı miktarda yedek üye hesaplanmakta” ve belirlenmektedir. Nüfusu 100.000’den fazla olan ilçelerde fazla olan her 100.000 nüfus için bir asıl bir de yedek üye ilave edilmektedir. Nüfusun 100.000’e bölünmesi hesabında; nüfusun 500.000’den daha az olması durumunda hesaba katılmamakta, nüfusun 500.000 ve üzeri olması durumunda bir asıl, bir yedek üyelik daha eklenmektedir (2972 sayılı Kanun, 1984: Md. 5/a).

5302 sayılı Kanun’la il özel idaresi organlarıyla ilgili en önemli düzenleme il genel meclisi hususunda yapılmıştır. Önceki düzenlemede il genel meclisi başkanı vali idi. 5302

sayılı Kanun’la birlikte valinin il genel meclisi başkanı olma rolüne son verilmiştir. Yeni düzenlemeyle il genel meclisi kendi başkanını meclisteki üyeleri arasından seçerek belirlemektedir (Koçak & Kavsara, 2012: 69).

İl genel meclisi, bir aylık tatil hariç her ayın ilk haftası önceden belirlenen günde toplanmaktadır. Meclis toplantıları en fazla beş gündür. Ancak bütçe görüşmesine rastlayan toplantı süresi en fazla yirmi güne kadar uzatılabilmektedir (5302 sayılı Kanun, 2005: Md. 12). İl genel meclisinin gündemi, meclis başkanı tarafınca belirlenmekte ve üyelere en az üç gün önceden bildirilmektedir. Valinin önerdiği konular gündeme dâhil edilmektedir. Gündem, çeşitli yollarla halka ilan edilmektedir. İl genel meclisi üyeleri de il özel idaresine ait işlerle alakalı konuların gündeme alınmasını önerebilmektedir. Öneri, toplantıya katılanların salt çoğunluğunun kabulü durumunda gündeme alınmaktadır (5302 sayılı Kanun, 2005: Md. 13).

İl genel meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanmaktadır. İl genel meclisinde görüşülen konular toplantıya katılanların salt çoğunluğunun oylarıyla karara bağlanmaktadır. Ancak karar yeter sayısı, üye tam sayısının dörtte birinden daha az olamamaktadır. Oylama sonucunda eşitlik olması durumunda meclis başkanının bulunduğu taraf çoğunluk kabul edilmektedir. Gizli oylama usulü uygulanırken eşitlik olması halinde oylama tekrarlanmakta, eşitlik bozulmadığı takdirde meclis başkanı tarafınca kura çekilmektedir (5302 sayılı Kanun, 2005: Md. 14).

İl genel meclisi tarafınca alınan kararların tam metni, en geç beş gün içerisinde valiye gönderilmektedir. Vali, hukuka aykırı bulduğu kararları, yedi gün içerisinde gerekçesini de belirterek yeniden görüşülmesi için il genel meclisine iade edebilmektedir. Valiye gönderilmeyen il genel meclisi kararları yürürlüğe girmemektedir. Yeniden görüşülmesi istenilmeyen kararlar kesinleşmektedir. Kesinleşen il genel meclisi karar özetleri toplantıyı izleyen en geç yedi gün içerisinde çeşitli yollarla halka ilan edilmektedir (5302 sayılı Kanun, 2005: Md. 15).

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu’nun 10. maddesinde il genel meclisinin görev ve yetkileri düzenlenmiştir. Bu görev ve yetkiler şunlardır (5302 sayılı Kanun, 2005: Md. 10):

- İl özel idaresi faaliyetlerini, il özel idaresi personelinin performans kriterlerini ve stratejik plân ile yatırım ve çalışma programlarını görüşüp karara bağlamak,

- İl çevre düzeni plânıyla belediyenin yetki sınırları dışında kalan alanların imar plânlarını görüşüp karara bağlamak,
- Bütçe ve kesin hesabı görüşüp kabul etmek, bütçede fonksiyonel sınıflandırmanın birinci düzeyleri ile kurumsal kodlama yapılan birimler arasında aktarım sağlamak,
- Bütçe içi işletmeleriyle 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na tabi ortaklıklar oluşturulmasına ya da bu ortaklıkların sermaye artışına, feshine ve gayrimenkul yatırım ortaklığı oluşturulmasına karar vermek,
- Gayrimenkullerin; alımı, satımı, tahsisi, tahsis şeklinin değiştirilmesi, tahsisli bir taşınmazın trampa edilmesi veya akar haline getirilmesine izin; üç yıldan fazla kiralanmasına ve yirmi beş yılı geçmemek şartıyla bu malların üstünde sınırlı aynî hak talebine karar vermek,
- Borç almaya karar vermek,
- Şartlı bağışları kabul etmektir.

5302 sayılı Kanun'un 22. maddesi uyarınca; il genel meclisi, il özel idaresiyle ilgisi olmayan siyasi konularda kararlar alırsa ve kanunla kendisine verilen görevleri ihmal eder ve bunun sonucunda il özel idaresinin yapacağı işler sekteye uğrarsa, İçişleri Bakanlığı'nın bildirisi üzerine Danıştay tarafından feshedilmektedir (5302 sayılı Kanun, 2005: Md. 22).

ii) İl encümeni

İl özel idaresinin bir diğer organı da il encümenidir. İl encümeni valinin başkanlığında toplanmaktadır. İl encümeninin üyeleri vali, genel sekreter ile il genel meclisinin her yıl üyeleri arasından seçtiği üç üye ve valinin her yıl birim amirleri arasından seçtiği iki üyeden toplamda yedi üyeden oluşmaktadır (5302 sayılı Kanun, 2005: Md. 25).

İl encümeni toplantılarının başkanlığını vali yapmaktadır. Valinin yer olmadığı zamanlarda ise genel sekreter encümende başkan sıfatıyla yer almaktadır. İl encümeninin gündemi vali tarafından belirlenmekte, encümen üyeleri de gündeme dair öneri maddeleri sunabilmektedir. Meclisin her ay toplanması gereken yasal düzende il encümenin de her hafta toplanması şartı getirilmiştir. Ayrıca, konuların uzamasını önlemek için il encümeninde görüşülmesi gündemde olan konuların en geç bir hafta içerisinde görüşülüp karara bağlanması şartı bulunmaktadır (Koçak & Kavsara, 2012: 71).

İl encümeni üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanmakta ve toplantıya katılanların salt çoğunluğunun oylarıyla karar vermektedir. Oyların eşit olması durumunda

başkanın bulunduğu taraf çoğunluk kabul edilmektedir. Çekimser oy kullanılamamaktadır (5302 sayılı Kanun, 2005: Md. 27).

Vali yönetmelik, tüzük, kanun ve il genel meclisi kararlarına aykırı bulduğu encümen kararının bir sonraki toplantıda yeniden görüşülüp karar verilmesini talep edebilmektedir. Bu durumda encümen almış olduğu kararda ısrar ederse kararın kesinlik kazanması gerçekleşmektedir. Dolayısıyla vali, kesinleşen encümen kararının uygulanmasını durdurma kararı verebilir. Bu durdurma kararı için idari yargı makamlarına on gün içerisinde yürütmeyi durdurma talebi ile başvuru yapması gerekmektedir (5302 sayılı Kanun, 2005: Md. 27).

İl encümeninin yetkileri 5302 sayılı Kanun'un 26. maddesine göre şunlardır (5302 sayılı Kanun, 2005: Md. 26):

- Yıllık çalışma programı ve stratejik plan ve kesin hesabı inceleyip il genel meclisine görüş sunmak,
- Kamulaştırmayı kararlaştırmak ve uygulamak,
- Öngörülemeyen giderlerin harcama yerlerini belirlemek,
- Bütçede yetki çerçevesinde aktarım yapmak,
- Kanunlarda belirtilen cezaları vermek,
- Gayrimenkul satımına, takasına ve tahsisiyle alakalı kararları uygulamak ve üç yılı aşmamak üzere kiralanmasına karar vermek,
- Resim, vergi ve harçlar dışındaki miktarın 5.000 TL'ye kadar olan anlaşmazlıkların sulh yoluyla halledilmesine karar vermek,
- Belediye sınırlarının dışında yer alan topluma açık alanların açılma ve kapanma saatlerini belirlemek,
- Valinin göndermiş olduğu konularda görüş beyan etmek,
- Kanunlarda belirtilen diğer görev ve yetkileri yerine getirmektir.

iii)Vali

Vali, il özel idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. 5302 sayılı Kanun'un 29. maddesince, il özel idaresinin temsil yetkisi valiye verilmiştir. İl özel idaresini vali dışında başka bir kişi temsil edememekle birlikte il özel idaresi teşkilatı valinin emri altındadır (Güngör, 2008: 169).

Valinin görevleri 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 30. maddesine göre şu şekilde sıralanmaktadır (5302 sayılı Kanun, 2005: Md. 30):

- İl özel idaresinin en yetkili mülki amiri olarak kurumu sevk ve idare etmek, menfaatlerini ve haklarını koruyacak politikalar izlemek,
- İl özel idaresinin kurumsal politikasını oluşturmak, il özel idaresini stratejik plana göre yönetmek,
- İl özel idaresi bütçesini, performans göstergelerini ve personelini hazırlamak ve yürütmek ve meclise rapor sunmak,
- İl encümeninde başkanlık sıfatıyla yer almak,
- İl özel idaresinin gelirlerinin takibini ve tahsilini sağlamak,
- İl özel idaresinin bünyesinde yer alan menkul ve gayrimenkul malların idaresini sağlamak,
- İl genel meclisi ve encümen hükümlerini uygulamak,
- İlgili ve yetkili birimlerin görüşünü almak koşulluyla sözleşme yapmak,
- Bütçenin uygulanmasını sağlamak, bu bütçede il genel meclisinin ve encümenin yetkisi dışındaki aktarımları yapmak,
- İl özel idaresi personelinin atamasını gerçekleştirmek,
- İl özel idaresi ve kuruma bağlı işletmelerin denetlenmesini sağlamak,
- İl halkının sağlık, huzur, mutluluk ve esenliği için gerekli önlemleri almak,
- Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmaktır.

1.2.2.2.Belediyeler

Belediye kavramı Arapça'dan dilimize geçmiş bir kavramdır. Türk Dil Kurumu'na göre belediye, "il, ilçe, kasaba, belde vb. yerleşelerde temizleme, aydınlatma, su temini, toplu taşıma ve esnafın kontrolü gibi kamu hizmetleriyle ilgilenen, başkanı ve üyeleri halkın seçtiği kamu hizmetleri ile uğraşan tüzel kişiliğe sahip olan örgüt" olarak ifade edilmektedir (TDK, 2005: 236).

5393 sayılı Kanun'un 3. maddesinde "*belediye, belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturulan ve seçmenler tarafından seçilen bir karar alma organı olan idari ve mali özerkliğe haiz bir kamu tüzel kişiliğidir*" ifadesine yer verilmiştir (5393 sayılı Kanun, 2005: Md: 3).

1.2.2.2.1.Belediyelerin kuruluşu

Belediye kurulabilme şartları 5393 sayılı Kanun'un 4. maddesinde açık bir şekilde ifade edilmektedir. 5393 sayılı Belediye Kanunu uyarınca belediye kurulabilmesi şartı şu şekildedir (5393 sayılı Kanun, 2005: Md. 4):

- Belediye, nüfusu 5.000 ve üzeri olan yerlerde kurulabilmektedir.
- İl ve ilçe merkezlerinde belediye kurulması zorunludur.
- Daha önce belirtildiği üzere köylerin ya da çeşitli köy kesimlerinde birleşme yöntemiyle belediye kurulabilmesi için iskâna açık alanının, merkez kabul edilen yerleşim yerlerinin iskâna açık alanına en fazla 5.000 metre uzaklıkta olması ve nüfusunun 5.000 ve üstünde olması gerekmektedir.
- Köylerin ya da çeşitli köy kesimlerinin birleşerek belediye oluşturabilmesi için birleşecek köyün seçmenlerinin en az salt çoğunluğunun bölgenin en yetkili mülkî amirine yazılı başvurusu, köy ihtiyar heyetinin kararı ya da valinin gerekli görmesi gerekmektedir. Bu şartlardan en az biri sağlandığı takdirde yerel seçim kurulları on beş gün içerisinde, valinin bildirimine üzerine, köy veya çeşitli köy kesimlerindeki seçmenlerin oylarını almakta ve tutanak tutarak sonucu valiliğe bildirmektedir. Dosya, valinin görüşü alındıktan sonra Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na gönderilmektedir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı dosyayı Cumhurbaşkanlığı'nın kabulüne sunmaktadır. Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle bu yerleşim yerinde belediye kurulabilmektedir.
- Nüfusu 5.000 ve üzeri olan ve yeni iskân sebebiyle kurulan bir yerleşim yerinde aynı kanun hükümleri geçerli olmakla birlikte, Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle belediye kurulabilmektedir.

İlgili kanunda temel kriter olan nüfus şartını sağlamasına rağmen belediyenin kurulmasının mümkün olmadığı durumlarda açıkça ifade edilmektedir.

- Bir yerin nüfusu 5.000 ve üzeri olsa da kurulu bir belediyenin iskâna açık yerlerinin sınırına 5.000 metreden daha yakın olan yerleşim yerlerinde,
- İçme ve kullanma suyu havzalarında,
- Sit alanları ve diğer koruma alanlarında bulunan yerleşim yerlerinde belediye kurulamamaktadır.

1.2.2.2.Belediyenin görevleri

Belediyenin varlığının nedeni, sakinlerinin mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamaktır. Mahalli müşterek kavramından ne anlaşılması gerektiği ile ilgili kanunda açıklama mevcut değildir. Mahalli müşterek ölçütü 1982 Anayasası'nın 127. maddesinde yerel yönetim birimlerinin görev ve yönetim konularında kullanılan bir ölçüttür. Anayasa Mahkemesi bir kararında mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlara ilişkin şu teşhisi koymuştur: “mahalli müşterek ihtiyaç, rastgele yerel bir idare mevcudiyetinde yaşayan kişi, aile, camia ya da bölüğün hususi menfaatlerini değil, aynı bölgede beraber yaşamaktan doğan fiili hâllerin meydana getirdiği, konsantr e ettiği ve sürekli değişen, temelinde faaliyet, çizelge ve sağladığı kâr yönünden yerel sınırları geçmeyen, ayrılabilir ve de çekişme mevzusu olabilen yersel ve de resmi hizmet şahsiyetinin ağır bastığı paydaş istekleri belirtmektedir” (AYM, E.2005/95, K. 2007/5, T. 24.01.2007).

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesinde belediyenin görevleri yer almaktadır. Kanunun ilk biçiminde 14. maddenin 2. fıkrasında genel olarak görevlerine yönelik bir düzenleme bulundurmaktaydı. Bu düzenleme “belediye ayrıca, diğer kamu kurum veya kuruluşlarına yasal olarak verilmeyen genel vasıftaki öbür görevleri de yerine getirir” şeklindeydi. Anayasa Mahkemesi, bu hükmün, Anayasa'nın 2. ve 127. maddelerine aykırı olduğu kararını vermiş (AYM. E.2005/95, K.2005/14, T. 22.09.2005) ve iptal etmiştir (AYM. E.2005/95, K.2007/5, T. 24.01.2007). İptal gerekçesine göre sorumluluk alanlarını tanımlamadığını vurgulayarak, bu durumun, kanunun 14. maddesinde belirtilen görev sınırları dışındaki her türlü görevi yerine getirilmesine yol açabileceği belirtilmiştir. Anayasa mahkemesi 2. fıkradaki hükmün “sınırları belirlenmeksizin meçhul bir bölgede yönetime görev ve yetki veren kural” olduğu sonucuna erişerek, bu fıkrayı yürürlükten kaldırmıştır (Şengül, 2011: 81-82).

Belediyenin görevleriyle ilgili olarak, 5393 sayılı Kanun'un 14. maddesinin a bendinde; “belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak kaydıyla; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; su ve kanalizasyon, imar ve ulaşım gibi kentsel alt yapı; çevre ve çevre sağlığı, katı atık ve temizlik; şehir içi trafik; itfaiye, zabıta, acil yardım, ambulans ve kurtarma; defin ve mezarlıklar; sosyal hizmet ve yardım, nikâh, beceri ve meslek kazandırma; konut; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; kültür ve sanat, tanıtım ve turizm, gençlik ve spor orta ve yükseköğrenim öğrenci yurtları; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır” ifadesine yer verilmiştir (5393 sayılı Kanun, 2005: Md. 14/a).

Belediyeler, her zaman okul binalarının yapımı ve bakımını yaptırabilmekte; her türlü alet ve araç ihtiyacını giderebilmekte; her çeşit tıbbi tesisi kurabilir ve işletebilmekte; kültürel ve doğal değerlerin, tarihi alanların ve işlevlerin korunmasını sağlayabilmektedir (Şengül, 2011: 82). Sporu desteklemek amacıyla gençlere spor malzemesi temin edebilmekte ve amatör spor kulüplerine aynı ve nakdi yardım yapabilmektedir. Her türlü amatör spor karşılaşmalarını düzenlemeye çalışmakta, ulusal ve de uluslararası yarışmalarda yüksek başarıları veya dereceleri olan sporculara, öğrencilere, antrenörlere ve teknik yöneticilere belediye meclisi kararıyla mükâfat verebilmektedir. Ayrıca, gıda bankacılığı yapabilmektedir (5393 sayılı Kanun, 2005: Md. 14/b).

Kanunun ilk halinde 14. maddenin 1. fıkrasının (b) bendinde okul öncesi öğrenim kurumları açılabilmesi belediyenin görevleri arasında sayılmıştı. Ancak, Anayasa Mahkemesi, 14. maddenin 1. fıkrasının (b) bendinde yer alan “Okul öncesi eğitim kurumları açabilir;...” ifadesini Anayasa’nın 127. maddesine aykırı bularak 24/1/2007 tarihli ve E. 2005/95, K. 2007/5 sayılı kararı ile iptal edilmiştir (5393 sayılı Kanun, 2005: Md. 14/b).

Belediye faaliyetlerinde öncelikler belirlenmiştir. İlk olarak hangi hizmetlerin verileceği belediyenin mali durumuyla ve hizmetin aciliyetiyle ilgilidir. Hizmet önceliği belediyenin yetkili organları tarafınca değerlendirilmektedir (Şengül, 2011: 83).

1.2.2.2.3.Belediyelerin organları

5393 sayılı Belediye Kanunu’na göre, belediye; belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanı olmak üzere üç organdan oluşmaktadır (Şengül, 2011: 83).

i)Belediye meclisi

Belediye meclisi, belediyenin karar organıdır. Belde halkı tarafından beş yılda bir yapılan mahalli oylamada nispi temsil sistemine göre seçilen üyelerden meydana gelmektedir. Belediye meclisinin üyeleri arasından seçilmiş bir başkan bulunmamaktadır. Belediye meclisine belediye başkanı başkanlık etmektedir. Meclis üyelerinin seçiminde onda birlik sınır sistemi gerçekleştirilmektedir. Her belde bir seçim çevresini belirtmektedir. (Tortop vd., 2014: 331-332).

Tablo 1.1.: Nüfusa Göre Belediye Meclisi Üye Tam Sayıları

Belediye Nüfusu	Üye Sayısı	Başkan	Üye Tam Sayısı
0-10.000	9	1	10
10.001-20.000	11	1	12
20.001-50.000	15	1	16
50.001-100.000	25	1	26
100.001-250.000	31	1	32
250.001-500.000	37	1	38
500.001-1.000.000	45	1	46
1.000.000'dan fazla	55	1	56

Kaynak: 2972 sayılı Mahalli İdareleri İle Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun (1984). Resmi Gazete, Tarih: 18.01.1984, Sayı: 18285.

Tablo 1.1.'de görüldüğü gibi belediye meclisi üye tam sayısı beldenin nüfusuna göre farklılık göstermektedir. Belediye meclisi üye tam sayısı en az on ve en fazla elli altı olabilmektedir.

Belediye meclisi her ayın ilk haftası, önceden kararlaştırılan günde toplanmaktadır. Meclis, toplantı gününün resmî tatile denk geldiği günlerde çalışmasına ara verebilmektedir. Belediye meclisi yılda bir kez olmak üzere bir ay tatil kararı alabilmektedir. Meclis toplantıları en fazla beş gündür. Ancak bütçe görüşmelerine rastlayan toplantı en fazla yirmi gündür (5393 sayılı Kanun, 2005: Md. 20).

Belediye meclisinin gündemi, meclis başkanı olan belediye başkanı tarafından hazırlanmaktadır. Gündem, en az üç gün önceden üyelere bildirilmekte ve çeşitli yollarla halka ilan edilmektedir. Belediye başkanı ve meclis üyeleri, her ayın ilk toplantısında, belediyeye ait işlerle alakalı konuların toplantı gündemine alınmasını önerebilmektedir. Öneri, toplantıya katılanların salt çoğunluğunun kabulüyle gündeme alınmaktadır. İmar konuları ve yıllık bütçe dışında kalan gündemdeki diğer konular ile üyelerin teklifleri; toplantıya katılanların salt çoğunluğunun kabul etmesi durumunda komisyonlara havale edilmeden belediye meclisince görüşülerek karara bağlanabilmektedir (5393 sayılı Kanun, 2005: Md. 21).

Belediye meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanmakta ve toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermektedir. Ancak karar yeter sayısı, üye tam sayısının dörtte birinden az olamamaktadır. Oylama sonucunda eşitlik olması halinde meclis başkanının bulunduğu taraf çoğunluk kabul edilmektedir. Gizli oylama usulü uygulanırken

eşitlik olması halinde oylama tekrar edilmekte, eşitliğin bozulmaması halinde meclis başkanı tarafınca kura çekilmektedir (5393 sayılı Kanun, 2005: Md. 22).

Meclis tarafından alınan kararlar belediye başkanına gönderilir. Belediye başkanı, hukuka aykırı bulduğu belediye meclisi kararlarını beş gün içerisinde, gerekçe göstererek yeniden görüşülmesi için meclise iade edebilmektedir. Yeniden görüşülmesi istenip de Belediye meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğuyla ısrar edilen kararlar ve yeniden görüşülmesi istenilmeyen kararlar kesinleşmektedir. Belediye başkanı, belediye meclisinin ısrarı ile kesinleşen kararlar aleyhine on gün içerisinde idarî yargı yoluna gidebilmektedir. Kararlar kesinleştiği tarihten itibaren en geç yedi gün içerisinde mahallin en büyük mülkî idare amirine gönderilmektedir. Mülkî idare amirine gönderilmeyen kararlar yürürlüğe girmemektedir. Kesinleşen meclis kararlarının özetleri yedi gün içerisinde çeşitli yollarla halka ilan edilmektedir (5393 sayılı Kanun, 2005: Md. 23).

Belediye meclisinin görev ve yetkileri incelendiğinde önemli kararlar aldığı görülmektedir. Bunlar (5393 sayılı Kanun, 2005: Md. 18):

- İmar ile ilgili planları görüşüp kabul etmek,
- Bütçeyi ve kesin hesabı onaylamak,
- Belediye meclisi yatırım ve çalışma programları ile stratejik plânı, belediye uygulamalarının ve çalışanlarının performans ölçütlerini görüşüp onaylamak,
- Sabit varlıkların alım, satım, tasfiye, sabit kıymetlerin dağıtılması, dağıtım şeklinin değiştirilmesi veya tahsis edilen taşınmazın dağıtılmasının reddedilmesi; üç yıldan uzun bir süre ve otuz yıldan uzun olmayan bir süre için sınırlı haklar konusunda karar vermek,
- Ödünç almaya karar vermek,
- 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre şirketlerle ortaklıklar kurmaya, sermaye artırmaya ve gayrimenkul yatırım fonları yaratmaya karar verebilmek,
- Vergi, resim, görev ve kanunlara tabi olmayan ve ilgili kişilerin isteği ile ilgili olan hizmetlere uygulanacak tarifeleri belirlemek ve şartlı bağışları kabul etmek,
- Belediyenin sahip olduğu şirketleri, işletmeleri ve bağlı kuruluşları özelleştirmeye karar vermek,
- Belediye adına bir imtiyaz sağlamak ve “yap-işlet” veya “yap-işlet-devret” modeline göre belediye yatırımları yapmak,
- Meydan, cadde, sokak, park, tesis vb. yerleri adlandırmak,

- Personel standartları çerçevesinde belediye ve şubelerinin kadrolarının yaratılması, iptali ve değiştirilmesine karar vermek,
- Diğer yerel yönetim birimleriyle birlik kurmaya, kurulu derneklere katılmaya veya bu deneklerden ayrılmaya karar vermek,
- Bölge, sınırlarını isimlerle oluşturmaya, silmeye, birleştirmeye, tanımlamaya ve değiştirmeye karar vermek,
- Arazi satın almaya ve bina vb. yapılar inşa etmeye, kiralamaya veya tahsis etmeye karar vermek,
- İçişleri Bakanlığı'nın izniyle, sosyal ve ekonomik ilişkiler geliştirmek için spor, kültür ve sanat gibi alanlarda proje ve faaliyetler yürütmeye, kardeş şehirlerle ilişkiler kurmaya, yurtdışındaki belediyeler ve yerel yönetimlerle işbirliği yapmaya karar vermektir.

5393 sayılı Kanun'un 30. maddesi uyarınca; belediye meclisi, belediyeye verilen görevlerle ilgisi olmayan siyasi konularda kararlar alırsa ve kanunla kendisine verilen görevleri ihmal eder ve bunun sonucunda belediyenin yapacağı işler sekteye uğrarsa, İçişleri Bakanlığı'nın bildirisi üzerine Danıştay tarafından feshedilmektedir (5302 sayılı Kanun, 2005: Md. 22). Kanunun 31. maddesi uyarınca, belediye meclisinin; Danıştay tarafından feshi ya da meclis toplantılarının ertelenmesi, meclis üye tam sayısının yarıdan fazlasının tutuklanması ve bu kişilerin yerine yedek üyelerin getirilmesiyle bile meclis üye tam sayısının yarıdan az olması, üyelerin geçici olarak görevden uzaklaştırılması durumunda, meclis çalışabilir duruma gelinceye kadar ya da yeni meclis seçilene kadar meclis görevi, belediye encümeninin memur üyeleri tarafınca yürütülmektedir (5393 sayılı Kanun, 2005: Md. 30).

ii) Belediye encümeni

Belediye encümeni belediyenin diğer bir organıdır. Belediye encümenine belediye başkanı başkanlık etmektedir. İl belediyelerinde ve nüfusu 100.000 ve üzeri olan belediyelerde, belediye meclisinin her yıl üyeleri arasından bir yıl için gizli oy yöntemiyle seçtiği üç üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçtiği iki üye olmak üzere toplam yedi üyeden oluşmaktadır. Diğer belediyelerde ise belediye meclisinin her yıl üyeleri arasından bir yıl için gizli oy yöntemiyle seçtiği iki üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçtiği bir üye olmak üzere beş üyeden oluşmaktadır. Belediye

başkanının başkanlık edemediği toplantılarda, belediye başkanının görevlendirdiği belediye başkan yardımcısı veya Belediye encümeni üyesi, Belediye encümenine başkanlık etmektedir (5393 sayılı Kanun, 2005: Md. 33).

Belediye encümeni, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanmakta ve toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermektedir. Oyların eşit olması durumunda başkanın bulunduğu taraf çoğunluk kabul edilmektedir. Çekimser oy kullanılamamaktadır (5393 sayılı Kanun, 2005: Md. 35).

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 34. maddesinde belediye encümeninin görev ve yetkileri yer almaktadır. Buna göre belediye encümeninin görev ve yetkileri şunlardır (5393 sayılı Kanun, 2005: Md. 34):

- Yıllık çalışma programı kapsamındaki işlerle ilgili olarak kamulaştırma kararları vermek ve uygulamak,
- Yıllık çalışma programı ve stratejik plân ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip belediye meclisine görüş sunmak,
- Bütçede fonksiyonel sınıflandırmanın ikinci düzeyleri arasında aktarım yapmak,
- Öngörülemeyen giderler ödeneğinin harcama yerlerini belirlemek,
- Vergi, resim ve harçlar haricinde dava konusu teşkil eden belediye uyuşmazlıklarının sulh yoluyla çözülmesine karar vermek,
- Halka açık yerlerin açılış ve kapanış saatlerini belirlemek,
- Taşınmaz mal satımı, trampası ve tahsisıyla ilgili meclis kararlarını uygulamak; süresi üç yılı geçmeyecek şekilde kiralanmasına karar vermek,
- Kanunlarda belirtilen cezaları vermek,
- Diğer kanunlarla verilen görevleri yerine getirmektir.

Belediye encümeninin niteliği tartışma konusu olmuştur. Encümen, bazen karar organı, bazen danışma organı, bazen yönetim organı olarak kabul edilmektedir. Niteliğinin belirlenmesi encümenin yapısını doğrudan etkileyecek bir faktördür. Encümen karar organı olarak kabul edilecekse bütün üyeleri seçilmiş olmalıdır. Zira Anayasa'nın 127. maddesinde yerel yönetimlerin karar organlarının seçimle oluşturulması öngörülmektedir. Belediye birim amirlerinin encümende bulunmasının encümenin karar organı sıfatıyla çeliştiği ileri sürülmüş ve 5393 sayılı Kanun'da düzenlendiği şekliyle encümenin yapısının Anayasa'ya aykırı olduğu iddia edilmiştir. Anayasa Mahkemesi, 5393 sayılı Kanun'da geçen encümenin

işlev ve gücünü derleyen 34. maddesinin türlü bentlerinde yer alan “karar vermek, karar almak” gibi ifadeleri encümeni karar organı durumuna getirmediğini bildirmiştir. Mahkeme için encümen, belediye kurulunca verilen kararın somutlaştırılması ya da somut yargının uygulaması niteliğinde karar vermektedir. Sonuç olarak bu madde kapsamında encümene verilen gücün icraî özellikte olduğunu kabul etmek gerekmektedir (Şengül, 2011: 98-99).

iii) Belediye başkanı

Belediye başkanı yürütme organıdır. Doğrudan yerel halk tarafından beş yıllık bir süre için seçilmektedir. Doğrudan yerel halk tarafından seçilmesi ve kanunla verilen görev ve yetkileri birlikte düşünüldüğünde belediye başkanı, belediye yönetiminde etkisini hissettiren önemli bir kişiliktir. Belediye yönetimi bir bütün olarak incelendiğinde yürütme organının ağırlığını esas alan model olması sebebiyle başkanlık sistemi olarak isimlendirilmektedir (Şengül, 2011: 101).

Belediye başkanının görev ve yetkileri şunlardır (5393 sayılı Kanun, 2005: Md. 38):

- Belediyeyi stratejik plana göre yönlendirmek, belediye yönetiminin kurumsal taktiklerini hazırlamak, bu doğrultuda bütçe hazırlamak, personel sağlamak, personelin performans kriterlerini belirlemek ve faaliyette bulunmak, denetlemek ve değerlendirmek ve de bunlarla ilgili gelişmeleri belediye meclisine sunmak,
- Belediyenin en üst yöneticisi olarak belediyeyi yönetmek ve idare etmek, belediyenin hak ve çıkarlarını muhafaza etmek,
- Belediyeyi temsil ve törenlerde ve taraf olduğu davalarda temsil etmek ya da vekil tayin etmek,
- Belediyenin menkul ve gayrimenkul mallarını yönetmek,
- Belediye meclisi ve belediye encümenine başkanlık etmek,
- Yetkili makamların kararıyla anlaşma yapmak,
- Bütçeyi yürütmek, bütçede meclis ve encümenin kontrolü haricindeki nakilleri yapabilme izni vermek,
- Belediye meclisi kararlarını uygulamak,
- Belediye çalışanlarını tayin etmek,
- Belediye ve alakalı kurumları ile iletişimlerini kontrol etmek,
- Koşulsuz yardımları kabul etmek,

- Bütçede düşkün ve fakirler için ayrılan fonu kullanmak, engelli insanlara hizmet sunmak ve engelli insanlar için bir merkez oluşturmak,
- Belde halkının sükûnet, dinçlik, sağlık ve mutluluğu için şart olan tedbirleri almak,
- Kararnamelerle belediyeye verilen ve de belediye meclisi veya belediye encümeni kararına ihtiyaç duyulan görevleri yapmak ve yetkileri kullanmaktır.

1.2.2.3.Büyükşehir belediyeleri

1982 Anayasası'nın 127. maddesinde, "*büyük yerleşim yerleri için özel yönetim biçimleri oluşturulabileceği*" hükmü yer almaktadır. Buradan hareketle Türkiye'de büyükşehir belediye sistemi oluşturulmuştur. 3030 sayılı Kanun'un kabul edilmesinden önce, büyükşehir belediyesinin ön hazırlıkları 2972 sayılı Seçim Kanunu'na uygun olarak yapılmış ve ardından 1984 yılının Mart ayında, 1956 sayılı Kararname'yle, büyükşehir belediye yönetimi ile ilgili ilk düzenleme yapılmıştır. Aynı yıl, 3030 sayılı Kanun kabul edilmiş ve böylece büyükşehir belediyeleri Türk idari teşkilatında yerini almıştır (TBB, 2014: 26)

Bilindiği üzere 2000'li yılların başlarında Türkiye'deki yerel yönetim kanunları değişime uğramıştır. Büyükşehir belediyeleri de bu değişimden etkilenmiş ve 1984 tarihli 3030 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu yerini 2005 tarihli 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'na bırakmıştır. 3030 sayılı Kanun büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için şehir merkezinde üç ilçe belediyesi ya da ilk kademe belediyesinin olmasını ve il nüfusunun 300.000'in üzerinde olmasını yeterli görmekteydi. 5216 sayılı Kanun, büyükşehir belediyesi kurulma şartlarını değiştirmiştir. Buna göre, 5216 sayılı Kanun'la büyükşehir belediyesi kurulma şartı olan şehir merkezinde üç ilçe belediyesi ya da ilk kademe belediyesi gerekliliğini kaldırmıştır. Bunun yanında il nüfusunun 750.000'in üzerinde olmasına hükmetmiştir (Şengül, 2010: 107-108). Buna ek olarak 2012 yılına gelindiğinde büyükşehir belediyelerinde köklü bir değişim daha ortaya çıkmıştır. 2012 yılında yürürlüğe giren 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyelerinin idari, mali ve hizmet sunumu alanlarında birçok yapısal değişiklik gerçekleşmiştir (İzci & Turan, 2013: 119).

1.2.2.3.1.Büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyelerinin görevleri

5216 sayılı Kanun'a göre büyükşehir belediyelerinin başlıca görevleri şunlardır (5216 sayılı Kanun, 2004: Md. 7):

- Çevre düzeni plânına uygun olmak şartıyla, büyükşehir belediyesinin sınırları içerisinde 1/5.000 ile 1/25.000 arasındaki ölçeklerde nazım imar plânını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak; büyükşehir belediyesi ve büyükşehir ilçe belediyelerinin nazım plânına uygun bir şekilde hazırladıkları parselasyon plânlarını, uygulama imar plânlarını, bu plânlarda yapılan değişiklikleri ve imar ıslah plânlarını olduğu gibi ya da değiştirerek onaylamak ve uygulanmasını denetlemek; nazım imar plânının uygulanmaya başlandığı tarihten itibaren bir yıl içerisinde parselasyon plânlarını ve uygulama imar plânlarını yapmayan büyükşehir ilçe belediyelerinin parselasyon plânlarını ve uygulama imar plânlarını yapmak ya da yaptırmak,
- Büyükşehir ilçe belediyelerinin görüşlerini alarak büyükşehir belediyesinin yatırım programlarını, stratejik plânını, yıllık hedeflerini ve bunlarla bağlantılı olarak bütçesini hazırlamak,
- Büyükşehir belediyesi tarafınca yapılan ya da işletilen işyerlerine, büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda olan işletmelerini ruhsatlandırmak ve denetimini yapmak,
- İlgili kanunların büyükşehir belediyesine verdiği görev ve hizmetler için gereken proje, yapım, bakım ve onarım işleri ile alakalı bütün ölçeklerdeki parselasyon plânlarını, imar plânlarını ve her türlü imar uygulamasını yapmak ve ruhsatlandırmak, 20.07.1966 tarihli 775 sayılı Gecekondu Kanunu'yla belediyelere verilmiş olan yetkileri kullanmak,
- Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak ya da yaptırmak ve uygulamak; toplu taşıma ve ulaşım hizmetlerini plânlamak ve koordine etmek; her türlü servis ve toplu taşıma araçlarını, taksi sayılarını ve bunların tarifelerini, ücretlerini, güzergâhlarını ve zamanlarını belirlemek; durak yerleriyle yol, cadde, sokak, karayolu, meydan vb. yerlerde araç park yerlerini belirlemek ve işletmek, işletmek ya da kiraya vermek; ilgili kanunların büyükşehir belediyelerine verdiği trafik düzenlemesiyle ilgili bütün işleri yürütmek,
- 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 69. ve 73. maddelerindeki yetkileri kullanmak,
- Coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak,

- Büyükşehir belediyesinin yetki alanında bulunan mahalleleri ilçe merkezlerine bağlayan yollar, meydanlar, bulvarlar, caddeler ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımını sağlamak, ayrıca bu yolların temizliği ve bu yollardaki karla mücadele çalışmalarını yürütmek; kentsel tasarım projeleriyle ilgili olarak bahsi geçen yerlere cephesi olan yapılarla ilgili yükümlülükler belirlemek; reklam ve ilân asılacak yerleri ve bunların şeklini ve boyutunu belirlemek; yolların, meydanların, bulvarların, caddelerin ve sokakların üzerindeki binalara numara verilmesi ile bunların isimlerinin ve numaralarının belirlenmesi işlerini gerçekleştirmek,
- Gıdayla ilgili olanlar dâhil olmak üzere birinci sınıf gayrisihhî müesseselere ruhsat vermek ve denetimini yapmak, yiyecek ve içecek maddelerini tahlil etmek üzere laboratuvarlar kurmak ve işletmek.
- Sürdürülebilir kalkınma ilkesiyle uyumlu olarak tarım alanlarının, su havzalarının ve çevrenin korunmasını sağlamak; ağaçlandırma faaliyetlerinde bulunmak; eğlence yerlerini, gayrisihhî işyerlerini, çevreye ve halk sağlığına etkisi olan diğer işyerlerini bu gibi işletmeler için belirlenen yerlerde toplamak; hurda depolama alanları ve satış yerlerini, inşaat malzemeleri, kum, hafriyat toprağı, çakıl ve moloz depolama alanlarını, kömür ve odun depolama ve satış alanlarını belirlemek, bunların taşınması esnasında çevre kirliliğini engelleyici önlemler almak; büyükşehir katı atık yönetim plânı oluşturmak; katı atıkların kaynaktan toplanması ve aktarma istasyonuna taşınması hariç olmak üzere hafriyat atıklarının ve katı atıkların yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve imha edilmesiyle ilgili hizmetleri yapmak, bu amaç doğrultusunda tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek ya da işlettirmek; tıbbî atıklar ve sanayi atıklarıyla ilgili hizmetleri yerine getirmek, bunun için gerekli olan tesisleri inşa etmek, inşa ettirmek, işletmek ya da işlettirmek; deniz araçlarının sebep olduğu atıkları toplamak, toplattırmak, arıtmak ve bu konuyla ilgili gereken düzenlemeleri yapmak,
- Yük ve yolcu terminalleri, açık ve kapalı otoparklar inşa etmek, inşa ettirmek, işletmek, işlettirmek ya da ruhsatlandırmak,
- Büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu ya da işletmesini yürüttüğü alanlarda zabıta hizmetlerini sağlamak,

- Gerektiğinde mabetler ile eğitim, sağlık ve kültür hizmetleri için tesis ve binalar yapmak, bu tesis ve binaların her türlü bakımını, onarımını gerçekleştirmek ve malzeme desteğinde bulunmak,
- Büyükşehirin bütünlüğünü sağlayan sosyal donatılar, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, bölge parkları, müze, kütüphane, dinlence, eğlence, spor vb. yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek; gerekli gördüğü takdirde amatör spor kulüplerine nakdî yardım yapmak, malzeme sağlamak ve gerekli desteği vermek, amatör takımlar arasındaki spor karşılaşmalarını düzenlemek, yurt dışı ve yurt içi müsabakalarda üstün başarı sergileyen ya da dereceye giren sporcuları, teknik yöneticileri, antrenörleri ve öğrencileri belediye meclisi kararıyla ödüllendirmek,
- Büyükşehir sınırları içerisindeki toplu taşıma faaliyetlerini yürütmek ve bu amaç doğrultusunda gereken tesisleri inşa etmek, inşa ettirmek, işletmek ya da işlettirmek, büyükşehir sınırları içerisindeki karada ve denizde servis ve taksi araçları da dâhil olmak üzere bütün toplu taşıma araçlarını ruhsatlandırmak. Büyükşehir sınırları içerisindeki toplu taşıma hatlarıyla alakalı olarak; nüfus, şehir merkezine uzaklık ve hattan faydalanan insan sayısı kriterleri esas alınır tespit edilecek hatlarla alakalı toplu taşıma hizmetlerinin işlettilmesine karar vermek,
- Tabiat ve kültür varlıkları ile tarihî dokunun ve şehir tarihi bakımından önem arz eden mekânları ve işlevlerini korunmak için bakım ve onarımını yapmak, korunamayacak durumda olanları aslına uygun olarak restore etmek,
- Mezarlık alanlarını belirlemek, mezarlıklar kurmak, işletmek, işlettirmek, definle ilgili işleri gerçekleştirmek,
- Su ve kanalizasyon hizmetlerini yapmak, bu hizmetler için gereken baraj ve diğer tesisleri inşa etmek, inşa ettirmek ve işletmek; dereleri ıslah etmek; kaynak suyu ya da arıtma yöntemiyle üretilen suları satmak,
- İl düzeyinde yapılan plânlarla ilgili olarak, doğal afetlerle alakalı plânlamaları ve gerekli diğer hazırlıkları büyükşehirin bütününde hayata geçirmek; gerekli görülürse diğer afet yerlerine araç, gereç ve malzeme desteği sağlamak; itfaiye ve acil yardım hizmetleri desteği sağlamak; yanıcı ve patlayıcı madde üretim ve depolama alanlarını belirlemek, işyerlerini, konutları, eğlence yerini, fabrikaları, sanayi

kuruluşlarını ve kamu kuruluşlarını yangın ve diğer afetlerle ilgili alınacak tedbirler yönünden denetimini yapmak, bu konuda mevzuatın gerektirdiği ruhsat ve izinleri vermek,

- Toptancı halleri ve mezbahalar yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek, imar plânında belirtilen yerlerde yapılan özel hallere ve mezbahalara ruhsat vermek ve denetimini yapmak,
- Merkezî ısıtma sistemleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek.
- Hastaneler, sağlık merkezleri, gezici sağlık üniteleri ile yaşlılara, yetişkinlere, kadınlara, engellilere, gençlere ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetleri sağlamak, geliştirmek ve bu amaç doğrultusunda sosyal tesisler kurmak, beceri kazandırma ve meslek kursları açmak, işletmek ya da işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversitelerle, yüksekokullarla, meslek liseleriyle, kamu kuruluşlarıyla ve sivil toplum örgütleriyle işbirliği yapmak.
- Can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan ya da afet riski taşıyan yapıları tahliye etmek ve bu yapıların yıkımı konusunda büyükşehir ilçe belediyelerinin talepleri durumunda her türlü desteği sağlamaktır.

5216 sayılı Kanun'a göre büyükşehir ilçe belediyelerinin başlıca görevleri şunlardır (5216 sayılı Kanun, 2004: Md. 7):

- Kanunlarla büyükşehir belediyesine verilen görevlerle birinci fıkrada sayılan görevlerin haricindeki görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak,
- Sıhî işyerlerini, 2. ve 3. sınıf gayrisıhî müesseseleri, umuma açık eğlenme ve dinlenme yerlerine ruhsat vermek ve denetimini yapmak,
- Büyükşehir katı atık yönetim plânıyla ilgili olarak, katı atıkları toplamak ve katı atıkların aktarma istasyonuna naklini sağlamak,
- Definle ilgili hizmetleri yerine getirmek,
- Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerden; 775 sayılı Gecekondu Kanunu'yla belediyelere verilen yetkileri kullanmak, spor, otopark, eğlenme ve dinlenme yerleri ile parkları yapmak; yaşlılara, engellilere, kadınlara, gençlere ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki beceri ve eğitim kursları açmak; mabetler ile eğitim, sağlık, kültür binaları ve tesislerinin yapım, bakım ve onarımı ile

tabiat ve kültür varlıkları ve tarihî dokuyu korumak; kent tarihi bakımından önem arz eden mekânların ve işlevlerinin geliştirilmesiyle ilgili hizmetler gerçekleştirmek,

- Can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan ya da afet riski taşıyan binaları tahliye etmek ve yıkmaktır.

1.2.2.3.2.Büyükşehir belediyesinin organları

Büyükşehir belediyesinin organları; büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediye encümeni ve büyükşehir belediye başkanıdır (5216 sayılı Kanun, 2004: Md. 12-20).

i)Büyükşehir belediye meclisi

Büyükşehir belediye meclisi, belediyenin karar organıdır. Belde halkı tarafından beş yılda bir yapılan mahalli oylamada nispi temsil sistemine göre seçilen üyelerden meydana gelmektedir. Büyükşehir belediye meclisinin üyeleri arasından seçilmiş bir başkan bulunmamaktadır. Büyükşehir belediye meclisine belediye başkanı başkanlık etmektedir. Meclis üyelerinin seçiminde onda birlik sınır sistemi gerçekleştirilmektedir. Her belde bir seçim çevresini belirtmektedir. Belediye meclisi üye sayısı beldenin nüfusuna göre farklılık göstermektedir (Tortop vd., 2014: 331-332).

Tablo 1.2.: Büyükşehir İlçe Belediyesi Nüfusuna Göre Büyükşehir Belediye Meclisine Katılacak Üye Sayıları

Büyükşehir İlçe Belediye Nüfusu	Üye Sayısı	Büyükşehir İlçe Belediye Başkanı (Doğal Üye)	Toplam
0-10.000	1	1	2
10.001-20.000	2	1	3
20.001-50.000	3	1	4
50.001-100.000	5	1	6
100.001-250.000	6	1	7
250.001-500.000	7	1	8
500.001-1.000.000	9	1	10
1.000.000'dan fazla	11	1	12

Kaynak: 2972 sayılı Mahalli İdareleri İle Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun (1984). Resmi Gazete, Tarih: 18.01.1984, Sayı: 18285.

Tablo 1.2'de görüldüğü üzere, büyükşehir belediye meclisi üye tam sayısı kesin olmamakla beraber büyükşehir ilçe belediyelerinin nüfusuyla bağlantılı olarak

gönderecekleri üye sayısına bağlıdır. Bütün büyükşehir ilçe belediyelerinin başkanları büyükşehir belediye meclisinin doğal üyeleridir.

Büyükşehir belediye meclisi her ayın ikinci haftası, önceden kararlaştırılan günde toplanmaktadır. Meclis toplantıları en fazla beş gündür. Ancak bütçe görüşmelerine rastlayan toplantı en fazla yirmi gündür. Meclis, toplantı gününün resmî tatile denk geldiği günlerde çalışmasına ara verebilmektedir. Belediye meclisi yılda bir kez olmak üzere bir ay tatil kararı alabilmektedir. Büyükşehir belediye başkanı, lüzum görmesi halinde, acil durumlarda büyükşehir belediye meclisini her toplantı bir birleşimi geçmemek üzere ve bir yılda en fazla üç defa toplantıya çağırabilmektedir. Olağanüstü toplantı çağırması ve gündem en az üç gün önceden meclis üyelerine yazılı olarak duyurulur. Olağanüstü toplantılarda çağırması gerektiren konuların dışında hiçbir konu görüşülemez (5216 sayılı Kanun, 2004: Md. 13; 5393 sayılı Kanun, 2005: Md. 30).

Büyükşehir belediye meclisinin gündemi, meclis başkanı olan büyükşehir belediye başkanı tarafından hazırlanmaktadır. Gündem, en az üç gün önceden üyelere bildirilmekte ve çeşitli yollarla halka ilan edilmektedir. Büyükşehir belediye başkanı ve meclis üyeleri, her ayın ilk toplantısında, büyükşehir belediyesine ait işlerle alakalı konuların toplantı gündemine alınmasını önerebilmektedir. Öneri, toplantıya katılanların salt çoğunluğunun kabulüyle gündeme alınmaktadır. İmar konuları ve yıllık bütçe dışında kalan gündemdeki diğer konular ile üyelerin teklifleri; toplantıya katılanların salt çoğunluğunun kabul etmesi durumunda komisyonlara havale edilmeden büyükşehir belediye meclisince görüşülerek karara bağlanabilmektedir (5393 sayılı Kanun, 2005: Md. 21).

Büyükşehir belediye meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanmakta ve toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermektedir. Ancak karar yeter sayısı, üye tam sayısının dörtte birinden az olamamaktadır. Oylama sonucunda eşitlik olması halinde meclis başkanının bulunduğu taraf çoğunluk kabul edilmektedir. Gizli oylama usulü uygulanırken eşitlik olması halinde oylama tekrar edilmekte, eşitliğin bozulmaması halinde meclis başkanı tarafınca kura çekilmektedir (5393 sayılı Kanun, 2005: Md. 22).

Büyükşehir belediye meclisi tarafından alınan kararlar büyükşehir belediye başkanına gönderilmektedir. Büyükşehir belediye başkanı, hukuka aykırı bulduğu büyükşehir belediye meclisi kararlarını beş gün içerisinde, gerekçe göstererek yeniden görüşülmesi için meclise iade edebilmektedir. Yeniden görüşülmesi istenip de büyükşehir

belediye meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğuyla ısrar edilen kararlar ve yeniden görüşülmesi istenilmeyen kararlar kesinleşmektedir. Büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir belediye meclisinin ısrarı ile kesinleşen kararlar aleyhine on gün içerisinde idarî yargı yoluna gidebilmektedir. Büyükşehir belediye meclisi ve ilçe belediye meclisi kararları, kesinleştiği tarihten itibaren en geç yedi gün içerisinde mahallin en büyük mülkî idare amirine gönderilmektedir. Mülkî idare amirine gönderilmeyen kararlar yürürlüğe girmemektedir. Kesinleşen meclis kararlarının özetleri yedi gün içerisinde çeşitli yollarla halka ilan edilmektedir (5216 sayılı Kanun, 2004: Md. 14; 5393 sayılı Kanun, 2005: Md. 23).

Mevzuatta büyükşehir belediye başkanı ile büyükşehir belediye meclisi arasındaki ilişkiyi düzenleyen kurallara bakıldığında büyükşehir belediye başkanının büyükşehir belediye meclisine karşı da sorumluluğu olduğu görülmektedir. Büyükşehir belediye meclisinin, bilgi alma ve denetleme yetkileri bulunmaktadır. Denetim komisyonu, faaliyet raporunu değerlendirme, soru, gensoru ve genel görüşme yöntemlerini belediye başkanı üzerinde kullanılabilmektedir (Alıcı, 2012: 80).

Büyükşehir belediye meclisinin görev ve yetkileri incelendiğinde önemli kararlar aldığı görülmektedir. Bunlar (5393 sayılı Kanun, 2005: Md. 18):

- İmar ile ilgili planları görüşüp kabul etmek,
- Bütçeyi ve kesin hesabı onaylamak,
- Büyükşehir belediye meclisi yatırım ve çalışma programları ile stratejik plânı, büyükşehir belediyesi uygulamalarının ve çalışanlarının performans ölçütlerini görüşüp onaylamak,
- Sabit varlıkların alım, satım, tasfiye, sabit kıymetlerin dağıtılması, dağıtım şeklinin değiştirilmesi veya tahsis edilen taşınmazın dağıtılmasının reddedilmesi; üç yıldan uzun bir süre ve otuz yıldan uzun olmayan bir süre için sınırlı haklar konusunda karar vermek,
- Ödünç almaya karar vermek,
- 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre şirketlerle ortaklıklar kurmaya, sermaye artırmaya ve gayrimenkul yatırım fonları yaratmaya karar verebilmek,
- Vergi, resim, görev ve kanunlara tabi olmayan ve ilgili kişilerin isteği ile ilgili olan hizmetlere uygulanacak tarifeleri belirlemek ve şartlı bağışları kabul etmek,

- Büyükşehir belediyesinin sahip olduğu şirketleri, işletmeleri ve bağlı kuruluşları özelleştirmeye karar vermek,
- Büyükşehir belediye adına bir imtiyaz sağlamak ve “yap-işlet” veya “yap-işlet-devret” modeline göre belediye yatırımları yapmak,
- Meydan, cadde, sokak, park, tesis vb. yerleri adlandırmak,
- Personel standartları çerçevesinde belediye ve şubelerinin kadrolarının yaratılması, iptali ve değiştirilmesine karar vermek,
- Diğer yerel yönetim birimleriyle birlik kurmaya, kurulu derneklere katılmaya veya bu deneklerden ayrılmaya karar vermek,
- Bölge, sınırlarını isimlerle oluşturmaya, silmeye, birleştirmeye, tanımlamaya ve değiştirmeye karar vermek,
- Arazi satın almaya ve bina vb. yapılar inşa etmeye, kiralamaya veya tahsis etmeye karar vermek,
- İçişleri Bakanlığı'nın izniyle, sosyal ve ekonomik ilişkiler geliştirmek için spor, kültür ve sanat gibi alanlarda proje ve faaliyetler yürütmeye, kardeş şehirlerle ilişkiler kurmaya, yurtdışındaki belediyeler ve yerel yönetimlerle işbirliği yapmaya karar vermektir.

ii)Büyükşehir belediye encümeni

Büyükşehir belediye encümeni toplam on bir üyeden meydana gelmektedir. Büyükşehir belediye encümenine büyükşehir belediye başkanı başkanlık etmektedir. Geri kalan üyelerin beşi büyükşehir belediye meclisinin kendi üyeleri içerisinde bir yıl için gizli oy yöntemiyle seçtiği üyelerden oluşmaktadır. Diğer geri kalan beşi ise büyükşehir belediye başkanı tarafından birim amirleri arasından bir yıllık süre için seçilen üyelerden oluşmaktadır. Ancak 5216 sayılı kanun belediye başkanı tarafından atanacak beş üyeden birisinin genel sekreter, birisinin ise mali hizmetler birim amiri olmasını zorunlu tutmaktadır. Belediye başkanının bulunmadığı görüşmelerde, encümen toplantılarında genel sekreter başkanlık yapmaktadır. Büyükşehir belediye encümeni, büyükşehir belediyesinin görev alanıyla alakalı ilgili kanunun verdiği görev ve sorumlulukları yerine getirmektedir (5216 sayılı Kanun, 2004: Md. 16). Büyükşehir belediye encümeninin görev ve yetkileri 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 34. maddesinde geçen belediye encümeni görev ve yetkileriyle benzerdir (5393 sayılı Kanun, 2005: Md. 34).

iii)Büyükşehir belediye başkanı

Büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir belediyesinin başı ve belediye tüzel kişiliğinin temsilcisi konumundadır. 2972 sayılı Mahalli İdareler İle Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'da belirtilen ilke ve prosedürlere uygun olarak, doğrudan belediye sınırları içerisinde yaşayan halk tarafınca seçilmektedir. Büyükşehir belediye başkanının yardımcısı yoktur. Ancak, büyükşehir ilçe belediye başkanlarının belediye başkan yardımcısı belediye kanunundaki prensipler tarafından belirlenmektedir (5216 sayılı Kanun, 2004: Md. 17; Alıcı, 2012: 82).

5216 sayılı Kanun'un 18. maddesinde büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri düzenlenmiştir. Bu maddeye göre büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri şunlardır (5216 sayılı Kanun, 2004: Md. 18):

- Belediyenin kurumsal stratejisini oluşturmak, belediyeyi stratejik plana uygun biçimde yönetmek, bu stratejiye uygun bütçe hazırlamak ve uygulamak, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini belirlemek, izlemek, değerlendirmek ve rapor haline getirip büyükşehir belediye meclisine sunmak,
- Belediyenin hak ve menfaatini korumak, belediyeyi sevk ve idare etmek,
- Büyükşehir belediye meclisine ve büyükşehir belediye encümenine başkanlık etmek, kararlarını uygulamak,
- Görev ve hizmetlerin etkin bir biçimde yerine getirilebilmesi için gereken tedbirleri almak, etkin ve verimli yönetimin sağlanması, bütçe önerilerini, bütçe tasarımlarını ve kesin hesap cetvelini hazırlamak; gelir ve alacakların tahsil edilmesini sağlamak,
- Bağışları kabul etmek, sözleşme yapmak, belediyeyi avukatlara temsil ettirmek,
- Büyükşehir belediyesi personelini atamak, belediyeyi ve bağlı kuruluşlarını denetlemek,
- Nikâh kıymak,
- Diğer kanunlarda belirtilen iş ve işlemleri yapmaktır.

1.2.2.4.Köyler

Köyler, küçük gruplar halinde yaşayan insanların oluşturduğu en küçük yerleşim birimleridir. 442 sayılı Köy Kanunu'nun 2. maddesinde "*camiler, okullar, meralar, yaylalar ve evler gibi ortalama malları olan ve toplu ya da dağınık evlerde yaşayan insanlar, bağ, bahçe ve tarlalarıyla bir köy oluşturur*" ifadesine yer verilmektedir (442 sayılı Kanun,

1924: Md. 2). Köyler geleneksel yerel otoritelerdendir. Köyler, 1924 tarihinde kabul edilen 442 sayılı Köy Kanunu'yla tüzel kişilik kazanmıştır. Kanun sadece 150-2000 nüfuslu yerler için geçerlidir. Köyün organlarının belirlenmesinde, kendisine özgü özellikleri bulunmaktadır. Örneğin, siyasi partiler köyler için aday gösterememektedirler (Şengül, 2014: 135).

442 sayılı Kanun'un 12. maddesine göre, Köye ait işler mecburi olan işler ve köylünün isteğine bağlı işler olarak ikiye ayrılmaktadır. Yol, su, okul işleri ve sağlık vb. köyün zorunlu görevlerinden bazılarıdır. Hamam, pazar meydanı, kuaför, demirci, ayakkabı tamiri ve çamaşırhane vb. hizmetler köylünün isteğine bağlı görevlerden bazılarıdır. Köylü mecburi olan işleri yapmazsa ceza almaktadır. Köylünün isteğine bağlı olan işlerin yapılmaması cezayı gerektirmemektedir. Ancak köy derneğinin yarısından fazlası köylünün isteğine bağlı işlerden herhangi birinin yapılması gerektiğine hükmeder ve il merkezine bağlı olan köylerde valinin ve ilçeye bağlı olan köylerde kaymakamın rızası alınır o iş bütün köylü için mecburi olmakta ve bahsi geçen işi yapmayan ceza görmektedir (442 sayılı Kanun, 1924: Md. 12). Köy tüzel kişiliğinin organları; muhtar, ihtiyar heyeti ve köy derneği olmak üzere üçe ayrılmaktadır (442 sayılı Kanun, 1924: Md: 20).

1.2.2.4.1.Muhtar

Muhtar köy halkı tarafından beş yıllık bir süre için seçilmektedir. Bir muhtar üst üste birkaç kez seçilebilmektedir. Köy muhtarı ihtiyar heyeti ve köy idaresinin başıdır (442 sayılı Kanun, 1924: Md. 20). Daha önce de belirtildiği gibi, siyasi partiler muhtar adayı gösterememektedirler. Muhtarın görevleri kanunla düzenlenmektedir. Muhtar, köyün yöneticisi olarak yürütme organı olarak çalışmakta ve merkezi yönetimin köydeki temsilcisi konumundadır. Kanuna göre, muhtar kamu görevlisi olarak hareket etmektedir. Göreviyle ilgili suçlardan kamu görevlisi olarak yargılanmaktadır (442 sayılı Kanun, 1924: Md. 38). Kanununun 36. maddesi uyarınca, köy muhtarı tarafından yapılacak kamu işlerinden bazıları şunlardır (442 sayılı Kanun, 1924: Md. 36):

- Köy sınırları dâhilinde dirliği ve düzeni sağlamak,
- Hükümet tarafından köyde ilan edilmesi gereken kanunları ve kuralları duyurmak ve halkı bilgilendirmek ve kendisine verilecek çalışmaları; kanunlar, kurallar, talimatlar ve emirlerle kendisine verilen işleri yapmak,
- Sahte doktorların ve üfürükçülerin hastalar için ilaç yapmasını engellemek ve merkezi yönetimi bilgilendirmek,

- Salgın ve bulaşıcı hastalıkları günü hakkında hükümeti bilgilendirmek,
- Yangın ve doğal afetlerde gerekli önlemleri almaktır.
- Köy etrafında eşkıya türediğini belirlemesi halinde merkezi yönetime haber vermek ve mümkünse tutuklatmak,
- Asker toplamak, bakaya ve kaçakları hükümete bilgilendirmektir.

Yine kanunun 37. maddesi uyarınca köy muhtarı tarafından yapılacak köy işlerinden bazıları şunlardır (442 sayılı Kanun, 1924: Md. 37):

- Köy işlerinde hem davacı hem davalı olarak mahkemeye gitmek, isterse de taraf olduğu duruşmalarda karşı tarafa vekil tayin etmek,
- Zorunlu köy işlerinin ihtiyarlar meclisine danışarak yürütmek,
- İhtiyar meclisine danıştıktan sonra çalışmak için köylüyü çağırmak,
- Köy işlerine harcanacak parayı ihtiyar heyeti kararı ile toplamak,
- İhtiyar heyetinin kararlaştırdığı gibi köy işlerine harcanacak parayı toplamak,
- Bir ay içerisinde nereye ve ne kadar para harcamışsa hesabını gelecek ayın başında ihtiyar heyetine vermektir.

Köy muhtarları, il merkezlerine bağlı köylerde valilik ve ilçelere bağlı köylerde ilçe kaymakamlığı tarafından denetlenmektedir. Valilik ve kaymakamlık, muhtarın köy ile ilgili verdiği kararları bozabilme yetkisine sahiptir. Ancak köyü ilgilendiren bir konuda muhtar gibi köy adına karar alamamaktadır. Köy halkı son sözü söyleyen taraftır (442 sayılı Kanun, 1924: Md. 44).

1.2.2.4.2.İhtiyar heyeti

İhtiyar heyeti beş yıllığına köy halkı tarafından seçilmektedir. İhtiyar heyeti, köyün karar alma organıdır. Köydeki imamlar ve öğretmenler ihtiyar heyetinin doğal üyeleridir (442 sayılı Kanun, 1924: Md. 20). Kanunun 44. maddesine göre, ihtiyar heyeti tarafından yapılacak işler şunlardır (442 sayılı Kanun, 1924: Md. 44):

- İhtiyari ve mecburi işleri gerçekleştirmek için gerekli gördüğü takdirde köy sınırları dâhilindeki gayrimenkulleri ederi ücretinde satın almak,
- İhtiyar heyeti köylünün işlerini konuşmakta ve köylülerin hangi işleri doğrudan görebileceklerine ve para ya da ırgat yardımı ile hangi işlerin görülebileceğine karar vermek,
- Köy işlerini köy halkının çift çubuk ile uğraşmadıkları boş zamanlara bırakmak,

- Köylünün ne kadar süre çalışacağına karar vermek,
- Köy işleri için her köylüden maddi durumuna göre ne kadar para tahsil edeceğini belirlemek,
- Tarla sahibi olmayan köylülere köyün sınırı dâhilinde tarla vermek ve tasarruf yetkisi mal sandığına veya diğer dairelere geçmiş olan araziyi köy adına satın almak suretiyle arazisi olmayanlara vermek ve bedelini köy sandığına taksitle ödetmektir.

1.2.2.4.3.Köy derneği

Köy derneği seçme ve seçilme hakkı olan kadın ve erkeklerin, köy muhtarını ve ihtiyar heyeti üyelerini seçmek için oluşturdukları yapının adıdır (442 sayılı Kanun, 1924: Md. 20). Köy derneği üyelerinin yarısından çoğu ile köylünün isteğine bağlı işlerin yapılıp yapılmayacağına karar verilmektedir (442 sayılı Kanun, 1924: Md. 12). Köy derneği köy muhtarının aylık veya seneliğini kesme yetkisine sahiptir (442 sayılı Kanun, 1924: Md. 19). Köy tüzel kişiliğiyle davalı ya da davacı olan muhtar veya ihtiyar heyeti üyelerine karşı köy tüzel kişiliğini temsil etme görevini köy derneğinin seçtiği bir temsilci yerine getirmektedir (442 sayılı Kanun, 1924: Md. 33). Köylere atanan imamaları da köy derneği seçmektedir (442 sayılı Kanun, 1924: Md. 83).

1.3.Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Gerçekleştirilen Reformlar

Türkiye’de yerel yönetimlerde gerçekleştirilen reformları iki başlık altında toplamak mümkündür. Bunlar 2000 öncesi ve 2000 sonrası olarak oluşturulabilir.

1.3.1.2000 Öncesi Gerçekleştirilen Reformlar

1921 Anayasası halkın yönetime katıldığı yerinden yönetim anlayışını savunmuş, yerel yönetimi hayata geçirmeye çabalamıştır (Gözübüyük, 1967: 29). Yine 1921 Anayasası’nın 11. maddesi “*vilayet yerel düzeyde tüzel kişiliğe sahip ve özerkliği olan bir kuruluştur. Eğitim, sağlık, tarım, ekonomi, bayındırlık işlerini düzenleme vilayet meclisinin yetkisindedir*” diyerek illerin özerkliğe ve tüzel kişiliğe sahip olduğunu ifade etmektedir. 1921 Anayasası’na göre vilayet meclisleri yörede yaşayan halk tarafından iki yıl için seçilmektedir (Yayla, 1982: 123).

1921 Anayasası’nın 16. maddesine göre vilayete ve bucaklara tüzel kişiliğe sahip mülki birim olarak özerklik tanınmıştır. Kazalara ise mülki bir idari birim olarak özerklik tanınmamıştır. Merkezi yönetim tarafından yapılması gereken bazı hizmetler, vilayet ve

bucaklar tarafından yapıldığı için bunlar merkezi yönetimin bir uzantısı olarak görülmekteydi (Yayla, 1982: 121).

1924 Anayasası'nda yerel yönetimlerin görevlerine ve yetkilerine açık biçimde değinilmemiştir. İlkelere ve tüzel kişiliklerine yer vermekle yetinilmiştir. Merkezi yönetim ile yerel yönetim arasında yetki ve görev açısından belirleme yapılmamış ve merkezin bu alanda daha da rahat hareket alanına sahip olması istenmiştir. 1924 Anayasası'nda vilayetlerin, kazaların, kasabaların ve köylerin tüzel kişiliğe sahip yerel yönetim birimleri oldukları ifade edilmiştir. 1924 Anayasası, yerel yönetim birimi olan vilayeti, iktisadi ve coğrafi bir birlik olarak görmekte, sınırlarını bu esas doğrultusunda çizilerek idarelerin faaliyet alanını bu çerçevede belirlemektedir (Emrealp, 1996; 1483).

3 Nisan 1930 tarihli 1580 sayılı Belediye Kanunu, 1877 tarihli Dersaadet ve Vilâyet Belediye Kanunu ile 1924 tarihli Ankara Şehremaneti Kanunu'nu yürürlükten kaldırmıştır. Bu kanunla birlikte belediyeler tüzel kişilik kazanmıştır. Kanunla, belediyelerin yetki alanları genişletilmiş ve mahalli müşterek ihtiyaçların önemli bir kısmının karşılanması görevi belediyelere verilmiştir (Yaylı & Yaslıkaya, 2012: 71).

1930 tarihli 1580 sayılı Belediye Kanunu belediyeler açısından önemli düzenlemeler getirmiştir. 1580 sayılı Kanun'la; belediyeler arasında eşitlik sağlanmıştır. Belediyeleri, hizmet alanları ve görevleri konusunda, kanunlar ve mahalli müşterek ihtiyaçların gerektiği gibi karşılaması noktasında mecbur tutmuş, bunların dışında serbest bırakmıştır. Belediyeler üzerinde güçlü bir merkezi denetim getirmiş ve belediyelerin hizmet alanı genişletilmiştir (Yaylı & Yaslıkaya, 2012: 71).

9 Temmuz 1961 tarihinde kabul edilen 1961 Anayasası'nın 116. maddesi yerel yönetimi aşağıdaki şekilde tanımlamaktadır: *“yerel yönetimler, bir ilin, belediyenin veya köyün genel yerel ihtiyaçlarına cevap veren kamu tüzel kişilikleridir ve genel yönetim organları halk tarafından seçilir. Yerel yönetimlerin seçimleri, kanunda belirtilen şartlarda ve 55. maddede belirtilen ilkelere uygun olarak yapılır. Yerel yönetimlerin seçimleri, yalnızca adli sistem aracılığıyla bir organizasyon unvanını almak ve kaybetmek için izlenir. Yerinden yönetimlerin kurumları, kendi aralarında birliğin kurulması, görevleri, yetkileri, mali ve kolluk kuvvetleri ile merkezi yönetim ile ilişkileri ve ilişkileri kanun ile yönetilir. Bu idareler sorumluluklarına karşılık gelen gelir kaynakları almaktadır”* (Görmez, 1997; 131).

1961 Anayasası; yerel yönetimleri il, belediye ve köy olmak üzere üç başlıkta toplamıştır. Fonksiyonel yerinden yönetimler, bazılarının açık şekilde adlarını sayılması suretiyle anayasal güvence altına alınmıştır. Bu Anayasa yerel yönetimlerin tüzel kişiliğe sahip olduğu, karar organlarının vatandaşlar tarafından seçildiği, organlarının sıfatlarını kazanmalarının ve kaybetmelerinin yargı kararıyla olacağı hükümlerine yer vermiştir. Ayrıca yerel yönetim birimlerinin merkezi yönetim ile olan ilişkilerinin kanunla düzenleneceği ve yerel yönetimlerin tüzel kişiliğe sahip olduklarını da belirtmiştir. Bu nedenle merkezi yönetimin yerel yönetim birimleri üzerindeki denetim yetkisi sınırsız olmadığı; denetimin, kanuna dayanması şartıyla mümkün olacağı ifade edilmektedir (Yayla, 1982: 18).

1961 Anayasası'nın yerel yönetimler ilkelerini barındırması ve demokrasinin gelişmesi yönünden, güçlü özerk bir teşkilatı arzu ettiği görülmektedir. 1961 Anayasası'nın 112. maddesinde; idarenin, merkezi yönetim ve yerel yönetim olarak teşkilatlandığını hüküm altına almıştır. 1961 Anayasası, merkezden yönetim ilkesi ile idari merkeziyeti, yerinden yönetim ilkesi ile de adem-i merkeziyeti kastetmektedir (Yayla, 1982: 18).

1964 yılında merkezi yönetimin en iyi şekilde örgütlenebilmesi için birtakım öneriler getiren Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi (MEHTAP) raporu hazırlanmıştır. Raporun hazırlanmasındaki esas amaç, merkezi yönetim yetkililerinin en iyi biçimde dağıtımını sağlamakla birlikte, daha akılcı teşkilat ve usuller, daha sistemli planlama ve koordinasyon, daha etkin mali denetim ve daha iyi işleyen personel sistemi kurmayı hedefleyen önlemlerin hayata geçirilmesi için sağlam bir zemin oluşturmak; bakanlık ve kuruluşların iç teşkilatlarının ve usullerinin geliştirilmesi konusunda gerçekleştirilecek çalışmalara yön vermek ve idareyi geliştirme görevini üstlenecek mekanizma ile ilgili önerilerde bulunmak olmuştur. Ancak bu önerilerin birçoğu uygulama imkânı bulamamıştır (Sürgit, 1972; 79-80).

1972 yılında İdari Reform Danışma Kurulu raporu hazırlanmıştır. Bu rapordaki öneriler MEHTAP raporunda bahsi geçen önerilerin tekrarı niteliğindedir (Ergun, 1991: 11-12). Raporun irdelediği konuların başlıcaları; “İdare reformunun anlamı ve niteliği, bugüne dek hayata geçirilen idari reform çalışmaları ve sonuçları, Türk idari yönetiminin bugünkü durumu ve yeniden düzenlemeyi zorunlu kılan sebepler, merkezi yönetim, yerel yönetimler, mali yönetim, personel yönetimi”dir. İdari Reform Danışma Kurulu raporunu tamamlamakla görevlendirilen kurul, raporu hazırlayıp mevcut yönetime sunmasının

ardından yine aynı yıl içerisinde dağıtılmıştır. Sunduğu öneriler Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) tarafınca dikkate alınmıştır. Raporda belirtilen sorunlar ve bu sorunlara karşılık hazırlanan çözüm önerileri diğer raporlarda belirtilenlerden pek farklı değildir. Raporun, bu rapordan önce hazırlanan raporların özeti biçiminde hazırlanması ve merkezi ve yerel yönetimi düzenleme uğraşının yine merkezi yönetime bağlı bir kurumca gerçekleştirilmesi dikkat çekmektedir. Bu rapor gereğince uzman ve yöneticilerin yetiştirilmesi konusu, gerçekleştirilen çalışmalardan olumlu sonuç sağlanması için önemli bir kriteri içerisinde barındırmaktadır. Bu sebeple personel yetiştirilmesi konusunun öncelik teşkil etmesi zorunluluk olarak görülmektedir (Yayman, 2008: 242-246).

1982 Anayasası, devleti güçlendirmek için merkeziyetçiliğin güçlü tutulmasını öngören yeni bir yapı ile oluşturulmuştur. 1982 Anayasası devletin ülkesiyle ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü korumayı, pekiştirmeyi ve geliştirmeyi hedeflemektedir. 1982 Anayasası'nın 126. maddesine göre iller, yetki genişliği ilkesi çerçevesinde merkezi yönetimin kademelerinden biri olmakla birlikte Anayasa'nın 127. maddesine göre idari özerkliğe ve tüzel kişiliğe sahip, merkezin idari vesayeti altında bulunan bir yerel yönetim yapısını öngörmektedir (Eryılmaz, 2002: 19).

1982 Anayasası'nın 1961 Anayasası gibi belediyelerin yürütme organı konusunda açıkça ifade edilen bir düzenleme yapmamış olması bu organların, seçimden başka yöntemlerle de yani atamayla da iş başına getirebilmeleri yolunu açık tutmaktadır. Anayasa Mahkemesi, 307 sayılı Kanun'la belediye başkanının seçim ile göreve gelebileceği hükmünü kapsayarak sorunu çözmesine karşın, bu sorun belediye encümeni için geçerliliğini korumaktadır (Emrealp, 1996; 1495).

1991 yılında Kamu Yönetimi Araştırma Projesi (KAYA), DPT'nin isteği üzerine Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE) tarafınca hazırlanıp hükümete sunulan bir projedir. Bilindiği üzere 1980 sonrası dönemde, dünyada birtakım köklü değişimler gerçekleşmiştir. 1980 sonrası dönemde üzerinde fazlaca durulan konular küreselleşme, yerelleşme, yeni sağ ve özelleştirme gibi kavramlar olmuştur (Yayman, 2008: 246). Yeni dönemde, kamu idarecilerinin, özel sektördeki gelişmelerin takibini sağlamak ve yenilikçi yöntemler geliştirmeleri gerekmiştir (Denhardt & Denhardt, 2007: 13). KAYA raporunun böylesi tartışmaların yaşandığı ve değişimlerin gerçekleştiği bir zamanda hazırlanmasına ihtiyaç duyulmuştur. Bu proje ile "kamu yönetimi mekanizması daha hızlı, etkin ve verimli bir yapıya nasıl kavuşturulabilir?" sorusuna cevap aranmıştır (KAYA,

1991). Reformlar hareketleri gerçekleştirilirken bu reform hareketlerinin ortaya çıkmasını sağlayan birtakım dinamikler olmuştur. KAYA raporunun yazıldığı dönemde ortaya çıkan dinamikler ise daha önce bahsi geçen küreselleşme ve yerelleşme olmuştur. Küreselleşme ve yerelleşme dinamiklerinin ortaya çıkmasıyla beraber vatandaşların beklentileri de bir hayli değişim göstermiştir (Emini, 2009: 32). Kamu yönetimi sistemindeki sorunlar ve bu sorunlara sebep olan eksiklikler analiz edilip bunları gidermenin en uygun yolu bulunmaya çalışılmıştır. KAYA projesinin belirlediği önde gelen sorunlar; merkeziyetçilik, yerel yönetimlerin yapısı, hizmet içi eğitim eksikliği, kamu yönetiminde yeterli koordinasyonun sağlanamaması, bakanlıkların örgütlenmesi ve bürokrasidir. Bu analizlerin ardından ortaya koyulan çözüm önerileri ise merkezi yönetim yapısının yeniden düzenlenerek gerekli sadeleştirilmenin yapılması, yerel yönetim düzeyinde demokrasinin gücünün artırılması için katılım sisteminin teşvik edilmesi, yerel yönetim birimlerine maddi özerklik sağlanması ve katılımın artırılarak iletişim eksikliğinin giderilmesi şeklinde belirlenmiştir (Ergun, 1991: 18-21). Yerel yönetimlerden beklentilerin karşılanamamasının temel sebebi olarak kamu hizmetlerini gerçekleştirme hususunda kendilerine tanınan yetki ve sorumluluğun yeterli olmamasıdır. Bu sebeple yerel yönetim alanında gerçekleştirilen reformların sonu gelmemektedir (Yalçındağ, 1993: 59). Bunun yanında projede personel rejimindeki sorunlar ele alınmış ve bu sorunları giderebilmek için kendisinden önce yapılan projelerin buldukları çözüm yöntemleri tekerrür etmiştir (Şaylan, 2000: 118). KAYA projesi bazı çevrelerde tatmin edici bir hava yakalayamamış deyim yerindeyse beklentileri boşa çıkarmıştır. Bu sebeple proje ciddi şekilde eleştirilmiştir. Eleştirilerin temel nedeniyse 1980 sonrası dönemde bütün dünyada yaşanmakta olan küreselleşme, yerelleşme ve yeni sağ gibi dinamiklerin projenin hazırlanışı sırasında yeteri kadar önemsenmemiş olmasıdır. 20. yüzyılın son çeyreğinde ortaya çıkan ve çok çabuk büyüyen dinamiklerin hızlı bir şekilde bütün dünyada yönetim sistemleri içerisinde yer alması ve vatandaşların beklentilerini değiştirmesi sebebiyle bu dinamiklere dikkat etmeden herhangi bir alanda iyileştirmeye gidilmesinin olumsuz sonuçlar doğurma ihtimali yüksektir. KAYA projesi maalesef olaylara ilgisiz kalmış ve sonuçta projenin kendinden önceki projelerden farkının olmadığı görülmüştür. Kısacası bilinmekte olan sorunlar ve bu sorunlara yönelik yapılan önermelerin tekrarlandığı görülmüştür (Yayman, 2008: 249).

1.3.2.2000 Sonrası Gerçekleştirilen Reformlar

Türkiye’de yerel yönetimlerde reform yapılması uzun süredir gündemde olan ve tartışılan konular arasında yer almaktadır. Ancak yerel yönetimler alanında reform yapmak

sanıldığı kadar kolay olmamaktadır. Bunun farklı nedenleri bulunmaktadır. Yerel yönetimlerde reform yapmayı zorlaştıran temel neden, reformun sadece yerel yönetimlere has bir alanda yapılmasının yeterli olmaması ve tüm kamu yapılanmasının ve toplumsal ilişkilerin yeniden düzenlenmesini gerektirmesidir (Ünüsün, 1994: 6). Türkiye’de yerel yönetimlerle ilgili reform çalışmaları 2005 yılında tamamlanabilmiş yerel yönetimlerle ilgili mevzuatta önemli değişiklikler olmuştur. Bu değişikliklerin önemli bir kısmında, Yeni Kamu Yönetimi (YKY) anlayışının izlerini görmek mümkündür.

5215 sayılı Belediye Kanunu 9 Temmuz 2004 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)’nde kabul edilmiş, ancak söz konusu kanun Cumhurbaşkanı tarafından 3., 14. maddeleri ve geçici 4. maddesinin tekrar görüşülmesi için TBMM’ye iade edilmiştir. Cumhurbaşkanı, 5215 sayılı Belediye Kanunu’nun 3. maddesindeki belediyenin, “*beldenin ve belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulduğu*” ifadesini Anayasa’nın 126. ve 127. maddesine aykırı olduğunu gerekçe olarak göstermiştir. Kanundaki “belde” kelimesi ile belediyelerin genel yönetimle ilgili konularda da yetkili hale geleceği savunulmuştur. Yine aynı kanunun 14. maddesinde “*belediyeler, kanunlarla başka bir kamu kurum veya kuruluşuna verilmeyen, mahalli müşterek nitelikteki görev ve hizmetleri yapar veya yaptırır*” denilerek belediyelere geniş bir yetki ve görev alanı verilmiştir. Cumhurbaşkanı bu maddeyi de belediyelerin görev ve yetkilerinin soyut olarak ifade edildiği gerekçesi ile tekrar görüşülmek üzere TBMM’ye iade etmiştir. Geçici 4. madde ise af niteliği taşıdığından meclis üye tamsayısının 3/5 çoğunluğu ile kabul edilmesi gerektiği gerekçesi ile yeniden görüşülmesi için TBMM’ye iade edilmiştir (Günday, 2011: 72).

Cumhurbaşkanı’nın 5215 sayılı Belediye Kanunu’nu tekrar görüşülmesi için TBMM’ye iade etmesi üzerine, 2004 yılı tamamlanmadan TBMM, Belediye Kanunu Tasarısı’nı yeniden görüşerek bu kez 5272 sayılı Belediye Kanunu olarak kabul etmiştir. Cumhurbaşkanı kanunu onaylamıştır. Ancak kanunun 14. maddesinin 2. fıkrasındaki “*belediyeler, kanunlarla başka bir kamu kurum veya kuruluşuna verilmeyen, mahalli müşterek nitelikteki görev ve hizmetleri yapar veya yaptırır*” ibaresi için Anayasa Mahkemesi’ne başvuracağını duyurmuştur. Ana muhalefet partisi de 5272 sayılı Belediye Kanunu’nun şekil bakımından iptal için Anayasa Mahkemesi’ne başvurmuştur. Mahkeme 18 Ocak 2005’te verdiği kararla 5272 sayılı Belediye Kanunu’nu şekil bakımında iptal etmiştir. Ancak iptal kararının yürürlük tarihini, Resmi Gazete (RG)’de kararın yayımından

itibaren altı ay sonra olarak belirlemiştir. Bunun üzerine TBMM 3 Temmuz 2005'te 5393 sayılı Belediye Kanunu'nu kabul etmiştir (Arıkboğa, 2013; 58; Keleş, 2016; 336).

5393 sayılı Belediye Kanunu yerel yönetim alanıyla ilgili köklü değişimlerin net bir şekilde izlenebildiği bir kanundur. Kanun; belediye kuruluşu, özerklik, hemşehrilik hukuku, kent konseylerinin kurulması vs. konularında birçok yeni düzenlemeyi bünyesinde barındırmaktadır. Kanunun belediye sistemine kazandırdığı önemli değişimlerin başında belediyelerin görev alanıyla ilgili düzenleme bulunmaktadır. 1580 sayılı Kanun'da liste halinde verilen görevler 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda hizmet alanları olarak belirlenmiş ve kanunun ilk şeklinde, teoride “genel yetki” ya da “genellik” ilkesi şeklinde isimlendirilen yönteme uygun olarak “*Belediye, kanunlarla başka bir kamu kurum ve kuruluşuna verilmeyen mahallî müşterek nitelikteki diğer görev ve hizmetleri de yapar veya yaptırır*” ifadesine yer verilmiştir. Ancak bu ifade, Anayasa Mahkemesi'nin 24.01.2007 tarih ve 2007 / 5 sayılı kararıyla iptal edilmiştir (Yaylı & Yaslıkaya, 2012: 78).

Büyükşehir belediyeleriyle ilgili yasal düzenleme 10.07.2004 tarihinde TBMM'de kabul edilerek, 23.07.2004 tarihli RG'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun getirdiği değişikliklerden biri büyükşehir belediyesi kurulmasıyla ilgili düzenlemedir. 3030 sayılı Kanun'da bir büyükşehir belediyesinin kurulabilmesi için belediyenin sınırları içerisinde en az üç ilçenin bulunması yeterli sayılmaktaydı. Buna göre, büyükşehirlerde şehrin adını taşıyan bir “büyükşehir belediyesi”, büyükşehir dâhilinde bulunan ilçelerde ise ilçelerin adını taşıyan “büyükşehir ilçe belediyeleri” kurulmaktaydı. 1984-1989 yılları arasında kurulan büyükşehir belediyelerinde genellikle bu yol izlenmiştir (Özgür vd., 2007: 478- 479). Ancak ilçe kurmanın maliyetleri ve bürokrasiyi artırdığı fark edilince bu yöntem terk edilmiş, 5216 sayılı Kanun'la yeni ilçe kurulmaksızın alt kademe belediyeleri oluşturularak veya kentsel alan bütünündeki mevcut belediyeler alt kademeye dönüştürülerek büyükşehir belediyeleri oluşturulmasına hükmedilmiştir. 5216 sayılı Kanun, büyükşehir belediyelerinin kurulmasını 3030 sayılı Kanun'dan farklı ölçütlere bağlamaktadır (Özgür & Yavuzçehre, 2016; 916-918).

5216 sayılı Kanun'a göre, büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için büyükşehir belediyesinin sınırlarında ve büyükşehir belediyesi sınırlarına on kilometrelik bir mesafede yaşayan vatandaşların toplam nüfusunun 750.000 ve üzerinde olması gerekliliği getirilen en önemli koşullardan birisidir. 3030 sayılı Kanun bir yerleşim yerinde büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için nüfus şartı aramamaktaydı. Nüfus şartı olmaması sebebiyle nüfusu çok

düşük olan yerleşim yerlerinde büyükşehir belediyesi kurulmuştu. Bu durum, hizmetlerin niteliğini ve niceliğini olumsuz etkilemiş olmakla birlikte kaynakların verimsiz ve etkisiz kullanılmasına sebep olmuştu. Ayrıca, 5216 sayılı Kanun ile bir yerde büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için öngörülen diğer şartlar; en az üç ilçesinin ya da ilk kademe belediyesinin bulunması; ekonomik gelişmişlik düzeyinin ve fiziki yerleşiminin büyükşehir belediyesinin kurulmasını gerektirmesi; kanunla düzenleme yapılmasıdır (Özgür & Yavuzçehre, 2016; 916-918). 5216 sayılı Kanun, getirdiği bu yeni düzenleme ile birlikte bir ilke imza atmıştır. Bu düzenleme ile birlikte kanun; metropol kent yönetimi oluşturulabilmesini, Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde metropoliten şehirlerin sınırlandırılması için kullanılan nüfus ve mesafe kriterlerine benzer şekilde şartlara bağlamaktadır (Tuzcuoğlu, 2007: 48-63).

Yapılan bu düzenleme, hizmetlerin verimli ve etkili biçimde yerine getirilmesi ve kaynak israfının önlenmesi yönünden bakıldığında olumlu bir gelişmedir. Çünkü büyükşehir belediyesi olacak illerin asgari nüfus sayısının rasyonel bir şekilde belirtilmesi, verilen hizmetler sonucunda kişi başına düşen maliyeti azaltacaktır. Nüfusun kriterinin artması, hizmetlerin daha etkili olmasını, yerel yönetimcilerin sorumluluğunu ve hemşehrilerin katılım düzeyini artıracaktır (Özgür, 2002: 7).

2000 sonrası yerel yönetimler alanında yapılan önemli düzenlemelerden birisi de 2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı Kanun'dur. Bu kanun yerel yönetimlerin hemen her alanında son derece önemli değişimler yaratmıştır. Yerel yönetimler alanında böylesine önemli değişimler meydana getirmiş olan 6360 sayılı Kanun'un ayrıntılı bir biçimde ele alınmasında yarar vardır.

İKİNCİ BÖLÜM

2.6360 SAYILI KANUN VE YEREL YÖNETİMLERE ETKİLERİ

06.12.2012 tarihinde Türkiye'nin yerel yönetimler sisteminde köklü değişiklikler yapan 6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun kabul edilmiştir (TBB, 2014: 4). 14.03.2013 tarihinde bu kanunda değişiklik yapılmıştır. Bu tarihte 6447 sayılı Ordu İli Kanunu'nun 1. maddesiyle, 6360 Sayılı Kanun'un başlığında yer alan "On Üç" ibaresi "On Dört" olarak, "Yirmi Altı" ibaresi "Yirmi Yedi" olarak değiştirilmiş ve 1. maddesinin 1. fıkrasında bulunan "Muğla" ilinden sonra gelmek üzere "Ordu" ili eklenmiştir (6360 sayılı Kanun, 2012: Md. 1; Topçu, 2015: 89-90).

6360 sayılı Kanun'un bazı maddeleri yayımı tarihinde bazı maddeleri ise 30.03.2014 tarihinde yapılan yerel seçimlerden hemen sonra yürürlüğe girmiştir (6360 sayılı Kanun, 2012: Md. 1).

2.1.6360 Sayılı Kanun'un Gerekçesi

Türkiye'de şehirlerin her geçen gün büyümesi yeni sorunlara yol açmıştır. Şehirlerin büyümesiyle birlikte özellikle büyükşehir olan illerde ulaşım, altyapı, çevre gibi sorunlar her geçen gün artmaktadır. Ancak büyükşehir belediyesi olan illerin sınırları içerisinde, çeşitli büyüklükte yerleşim alanları ve yerel yönetimler bulunmaktaydı. Çeşitli büyüklükteki bu yerel yönetimler, şehrin tamamına yönelik kamu hizmetleri yerine küçük hizmetler sunabilmekteydi. Diğer taraftan küçük ölçekli yerel yönetimlerin vatandaşların ihtiyaçlarını karşılayamadığı ve sorunlarına çözüm üretmediği görülmektedir. Bu durum, kamu hizmetlerindeki aksamalara ve kamu hizmetlerinin etkinlikten uzak olmasına neden olmaktadır. Bu sebeple, il sınırları içinde bütünsel planlar yapabilen, insanların beklentilerini karşılayabilecek ve kamu hizmetlerini etkin bir biçimde sağlayabilecek güçlü bir yerel yönetim yapısı ihtiyacı ortaya çıkmıştır (Öztaş & Zengin, 2008; 184; Türkoğlu & Bucaktepe, 2015; 323; Eren, 2011; 98).

Kamu hizmetlerinin sunumunda, yerel yönetimler, vatandaşların günlük yaşamlarını ve yaşam kalitesini etkileyen hizmetler sağlama konusunda önemli işler

yapmaktadır. Vatandaşların hizmet taleplerini yerine getirmek, günlük yaşamlarını kolaylaştırmak ve refahlarını artırmak, yerel otoriteler tarafından sağlanan hizmetler ile ilişkilidir. Bu nedenlerden ötürü, dönemin gereklerine uygun olarak yerel yönetimler, verimli ve etkili hizmetler üretebilmeli, geliştirmeli ve geliştirilmelidir (Türkyılmaz, 2013; 55-56).

6360 sayılı Kanun planlama ve koordinasyonda yeni bir yönetim sistemi getirmiştir. Ölçek ekonomisinin işletilmemesi, küçük yerel yönetimler tarafından büyüyen sorunları çözme zorluğu, kaynakların israfının önlenememesi ve kamu hizmetlerinin yüksek kaliteli, verimli ve etkili bir şekilde sunulmaması, kamu hizmetlerinin sağlanmasında koordinasyon konularının eksikliği, küçük yerel yönetim birimlerinin çevre, ulaştırma ve benzeri sorunları çözecek kadar kendi başına üretken olamaması, finansal kaynak eksikliği gibi sorunlara çözüm bulmayı amaçlamaktadır (Tosun, 2014: 3-4).

6360 sayılı Kanun'un gerekçesi, YKY anlayışı, küreselleşme ve yönetim dizgesinin değişimidir. Bu kapsamda YKY ve uygulamalarının gelişmesinde etkin, etkili, verimli, hesap verebilen, katılımcı, vatandaş odaklı ve şeffaf yerel yönetim uygulamasına geçilmesi gerekliliği esas ilke olarak belirlenmiştir. Hizmet kalitesi ve yeni yapıların yanında yerel halkın da yönetime katılımlarının artması hedeflenmiştir (Oktay, 2016: 80).

İl düzeyinde uygulanacak olan büyükşehir belediye sisteminde meydana gelebilecek olumlu olaylar aşağıdaki gibidir (Usta vd., 2018; 223-224):

- Büyük çapta hizmet verecek yerel yönetimler, çok sayıda teknolojik imkânla donatılacaktır.
- İl mülki sınırları içerisinde, kaynak kullanımında daha eşitlikçi bir yapı oluşacaktır.
- Geniş alanlara hizmet verecek yerel yönetimlerde nitelikli personel istihdamı iş gücünde uzmanlaştığından verimlilik sağlanacaktır.
- Büyük yerel yönetimlerde merkezden, bir yandan gönderilecek olan kaynakların toplanmasıyla kaynakların verimli kullanımı sağlanacaktır.
- İl sınırları dâhilinde daha bölgesel ve bütünsel planlar geliştirilerek il genelinde kapsamlı imar planları uygulanacaktır.

Sonuç olarak, kanunun amacı, yerel kamu hizmetlerinin daha verimli ve etkili bir şekilde sunulmasını sağlamak, yerel halkın artan talepleri karşısında hizmetlerin etkinliğini

ve verimliliğini artırmak ve koordinasyonu sağlamak için güçlü yerel yönetim yapıları oluşturmaktır.

2.2.6360 Sayılı Kanun'un Getirdiği Değişiklikler

6360 sayılı Kanun'un toplam 37 maddesi ve 2 de geçici maddesi bulunmakta ve birçok kanunda değişiklik yapmaktadır. Bu kanunlar aşağıdaki gibidir:

- 97 sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu,
- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu,
- 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu,
- 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun,
- 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun,
- 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu,
- 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu,
- 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu,
- 5393 sayılı Belediye Kanunu,
- 5682 sayılı Pasaport Kanunu,
- 5686 sayılı Jeotermal Kaynaklar ve Doğal Mineralli Sular Kanunu,
- 5779 sayılı İl Özel İdaresine ve Belediyelere Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun'dur.

Bu kanun; idari yapı, finansal sistem, temsil ve katılım, hizmet düzeyi, personel yapısı, imar ve planlamada önemli değişimler meydana getirmiş ve yerel yönetim sistemimize yeni bir anlayış kazandırmıştır. Bunun yanında kanunda Türk kamu yönetiminde önemli bir geçmişi olan il özel idareleri ve valilik kurumları için kayda değer değişikliklere yol açmıştır (Karasu, 2014: 185). Kanunla Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın kurulmuştur (Koyuncu & Köroğlu, 2012: 3).

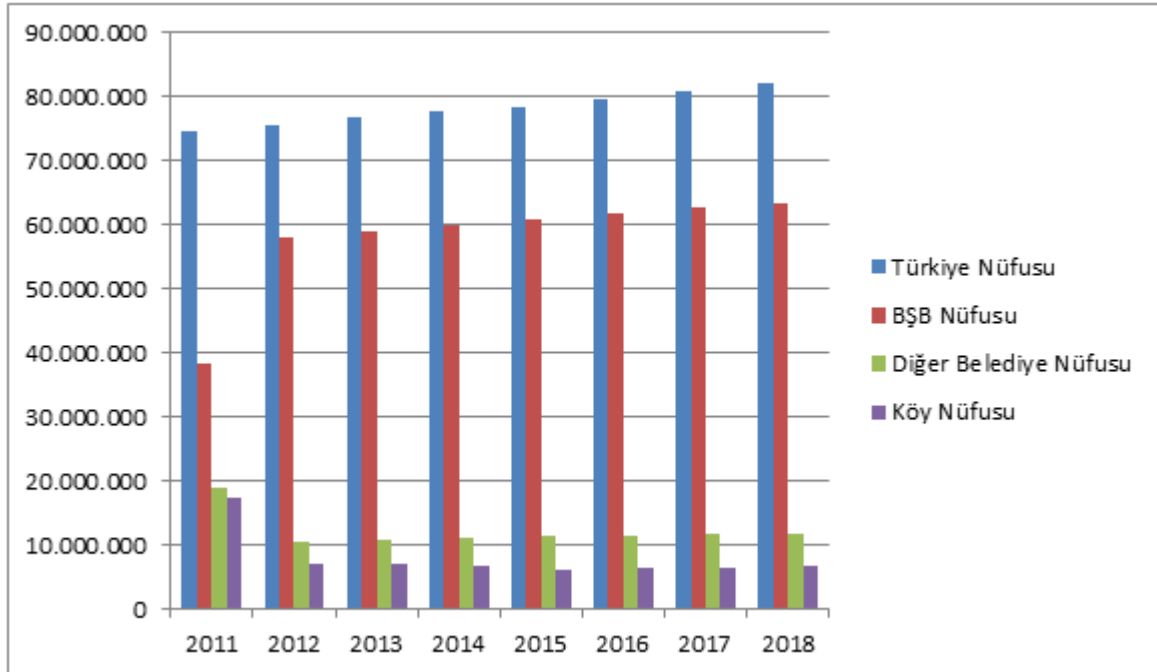
6360 sayılı Kanun'un kabulü ile büyükşehir olan illerdeki köylerde, belediyelerde ve il özel idarelerinde çalışan personel ve eşyalar devredilmiştir. Bu birimlerde valinin başkanlığında, “devir, tasfiye ve dağıtım” işlemlerinin yürütülmesi için “devir, tasfiye ve dağıtım komisyonu” kurulmuştur. Bu komisyonun üyeleri; vali başta olmak üzere valinin

uygun gördüğü kurum ve kuruluşların temsilcileri ve ilgili belediye başkanlarıdır (6360 sayılı Kanun, 2012: Geçici Md. 1). 6360 sayılı Kanun'un 1. maddesi uyarınca;

- Tüzel kişiliklerine son verilen belediye ve köylerin mevcut personeli, menkul ve gayrimenkulleri, iş makineleri ve diğer araçları ile kamu kurum ve kuruluşlarına olan borç ve alacakları katılacakları “büyükşehir ilçe belediyesine”, henüz büyükşehir ilçe belediyesi olmamış ise “il belediyesine” 06.12.2012 tarihinden itibaren otuz gün içerisinde bildirim yapılmalıdır.
- Tüzel kişiliğine son verilen il özel idarelerinde görev yapan personel, her türlü menkul ve gayrimenkul mallar ile hak, alacak ve borçları “valiliğe” 06.12.2012 tarihinden itibaren otuz gün içerisinde bildirim yapılmalıdır.

Belediyelere ve ilgili kurumlara devredilen personelin komisyon kararıyla ihtiyaç fazlası olduğu tespit edilmesi durumunda memur, sözleşmeli personel ve işçilerin Devlet Planlama Başkanlığı tarafınca diğer kamu kurum ve kuruluşlarına devredilmesi gerekmektedir. (Aksu, 2012: 3-4).

Grafik 2.1.: 6360 Sayılı Kanun'dan Önce ve Sonra Yerel Yönetim Birimlerine Göre Nüfus Dağılımı

Kaynak: ADNKS (www.tuik.gov.tr, Erişim Tarihi: 17.09.2019).

Tablo 2.1.: 6360 Sayılı Kanun'dan Önce ve Sonra Yerel Yönetim Birimlerine Göre Ayrıntılı Nüfus Dağılımı

Yıllar	Türkiye Nüfusu	BŞB Nüfusu	Diğer Belediye Nüfusu	Köy Nüfusu
2011	74.724.269	38.351.473	19.034.233	17.338.563
2012	75.627.384	58.052.147	10.520.091	7.055.146
2013	76.667.864	58.999.801	10.745.842	6.922.221
2014	77.695.904	59.968.496	11.020.600	6.706.508
2015	78.523.134	60.890.088	11.559.079	6.073.967
2016	79.671.748	61.837.649	11.525.958	6.308.141
2017	80.811.125	62.717.604	11.723.742	6.369.779
2018	82.043.822	63.495.314	11.842.157	6.706.351

Kaynak: ADNKS (www.tuik.gov.tr, Erişim Tarihi: 04.06.2019).

Grafik 2.1. ve Tablo 2.1.'de görüldüğü gibi 6360 sayılı Kanun'un kabulünden sonra kentli nüfusunda hızlı bir artış, kırsal alanda yaşayanların nüfusunda da hızlı bir azalma yaşanmıştır. Kanundan sonra özellikle büyükşehir belediyelerinin nüfuslarının artmasına paralel olarak iş yükleri de artmıştır. Bu artış Tablo 2.2.'de de görüldüğü gibi bütçeden ayrılan ödeneğin artışı da beraberinde getirmiştir. Diğer yerel yönetim birimlerinde ise hizmet götürecekleri nüfusun azalması sebebiyle bütçelerinde azalma yoluna gidilmiştir.

Tablo 2.2.: 6360 Sayılı Kanun Öncesi ve Sonrası Genel Bütçe Vergi Gelirleri (GBVG)'nden Aktarılan Paylar

6360 Sayılı Kanun Öncesi		6360 Sayılı Kanun Sonrası	
Türü	%	Türü	%
Büyükşehir Belediyeleri	5,0	Büyükşehir Belediyeleri	6,0
Büyükşehir İlçe Belediyeleri	2,50	Büyükşehir İlçe Belediyeleri	4,50
Diğer Belediyeler	2,85	Diğer Belediyeler	1,50
İl Özel İdaresi	1,15	İl Özel İdaresi	0,50

Kaynak: Topçu, D. (2015). Türkiye'de Yeni Büyükşehir Sistemi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Tablo 2.2.'de görüldüğü üzere büyükşehir belediyelerinin GBVG'den aldıkları pay % 5'ten % 6'ya yükseltilmiştir. Büyükşehir ilçe belediyeleri, büyükşehir dışında kalan belediyeler ve il özel idareleri GBVG'den toplamda % 6.5'luk bir pay almaktadır. 6360 sayılı Kanun'dan önce bu payın % 2,85'i büyükşehir belediyeleri dışındaki belediyelere, % 2,5'i büyükşehir ilçe belediyelerine, % 1,15'i il özel idarelerine devredilmişti. Kanunun kabul edilmesinden sonra, % 4,5'lik bir pay büyükşehir ilçe belediyelerine, % 1,5'i büyükşehir belediyeleri dışındaki belediyelere ve % 0,5'i il özel idarelerine devredilmiştir. Büyükşehir ilçe belediyelerine tahsis edilen % 4,5'lik payın % 70'i büyükşehir ilçe belediyelerine, % 30'u büyükşehir belediyelerine devredilmektedir (6360 sayılı Kanun, 2012: Md. 25). Görüldüğü gibi, büyükşehir belediyenin ve büyükşehir ilçe belediyelerinin payı artmıştır. Büyükşehir belediyesi dışında kalan belediyelerin ise paylarındaki düşüşe rağmen, bu belediyelerin gelirleri, hizmet sunulacak nüfusun azalması nedeniyle önemli ölçüde artmıştır.

2.2.1.Büyükşehir Belediyeleri Açısından Getirdiği Değişiklikler

2012 yılında hayata geçen 6360 sayılı kanun, özellikle büyükşehir belediyelerinde oldukça önemli değişimlere yol açmıştır. Büyükşehir belediyelerinde meydana gelen bu değişiklikleri yapısal değişiklikler ve görevsel değişiklikler olarak iki alt grupta incelemek mümkündür.

2.2.1.1.Büyükşehir belediyelerindeki yapısal değişiklikler

6360 sayılı kanunun büyükşehir belediyelerinde önemli yapısal değişiklikleri gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu değişikliklerden ilki büyükşehir belediye olan il sayısındaki artıştır.

Tablo 2.3.: 6360 Sayılı Kanun Öncesi ve Sonrası Büyükşehir Belediyeleri

6360 Sayılı Kanun'dan Önceki Büyükşehir Belediyeleri		6360 Sayılı Kanun'la Kurulan Büyükşehir Belediyeleri
Şehir	Tarih	Şehir
Ankara	1984	Aydın
İstanbul	1984	Balıkesir
İzmir	1984	Denizli
Adana	1986	Hatay
Bursa	1987	Malatya
Gaziantep	1987	Manisa
Konya	1987	Kahramanmaraş
Kayseri	1988	Mardin
Antalya	1993	Muğla
Diyarbakır	1993	Ordu
Erzurum	1993	Tekirdağ
Eskişehir	1993	Trabzon
Kocaeli	1993	Şanlıurfa
Mersin	1993	Van
Samsun	1993	
Sakarya	2000	

Kaynak: https://tr.wikipedia-on-ipfs.org/wiki/T%C3%BCrkiye'de_b%C3%BCy%C3%BCk%C5%9Fehir_belediyeleri.html, Erişim Tarihi: 11.11.2019.

Tablo 2.3.'te görüldüğü gibi, Türkiye'de 6360 sayılı Kanun'dan önce ilki 1984'de ve sonuncusu 2000'de kurulmuş 16 büyükşehir belediyesi bulunmaktaydı. 6360 sayılı Kanun'la 14 il daha büyükşehir belediyesi haline getirilmiş ve toplam büyükşehir belediyesi olan il sayısı 30'a yükselmiştir. Tablo incelendiğinde, 6360 sayılı Kanun'un, Türkiye yerel yönetimler tarihine en fazla büyükşehir belediyesini kazandıran kanun olduğunu söylemek mümkündür.

Şekil 2.1.: Türkiye’deki Büyükşehirlerin Coğrafi Dağılımı

Kaynak: <http://www.premingerkalemdairesi.com/buyuksehirlerimiz-son-buyuksehir-olma-kriterleri/>, Erişim Tarihi: 11.11.2019.

Şekil 2.1.’de büyükşehirlerin Türkiye haritası üzerindeki coğrafi dağılımları ve renklerine göre kurulma yılları belirtilmiştir. Büyükşehirler daha çok Ege, Marmara ve Güneydoğu Anadolu’da yoğunluktadır. Ege ve Güneydoğu Anadolu’daki büyükşehirlerin bir çoğu 2012 tarihli 6360 sayılı Kanunla kurulan büyükşehirlerdir.

6360 sayılı Kanun’la birlikte büyükşehir belediyelerinde ortaya çıkan bir diğer değişiklik de, yeni büyükşehir olan illerde kurulan ilçe belediyeleridir. Kanun sonrasında büyükşehir belediyesi olan 14 ilde 26 yeni ilçe belediyesi hayata geçmiştir.

Tablo 2.4.: 6360 Sayılı Kanun İle Kurulan Büyükşehir İlçe Belediyeleri

Büyükşehir	İlçe	Büyükşehir	İlçe
Aydın	Efeler	Kahramanmaraş	Dulkadiroğlu
Balıkesir	Karesi	Muğla	Onikişubat
	Altıeylül		Menteşe
Denizli	Merkezefendi		Seydikemer
Hatay	Pamukkale	Ordu	Altımordu
	Antakya	Tekirdağ	Süleymanpaşa
	Defne		Kapaklı
	Arsuz		Ergene
Payas	Trabzon	Ortahisar	
Malatya	Battalgazi	Şanlıurfa	Eyyübiye
	Yeşilyurt		Haliliye
Manisa	Şehzadeler	Van	Karaköprü
	Yunusemre		Tuşba
Mardin	Artuklu		İpekyolu

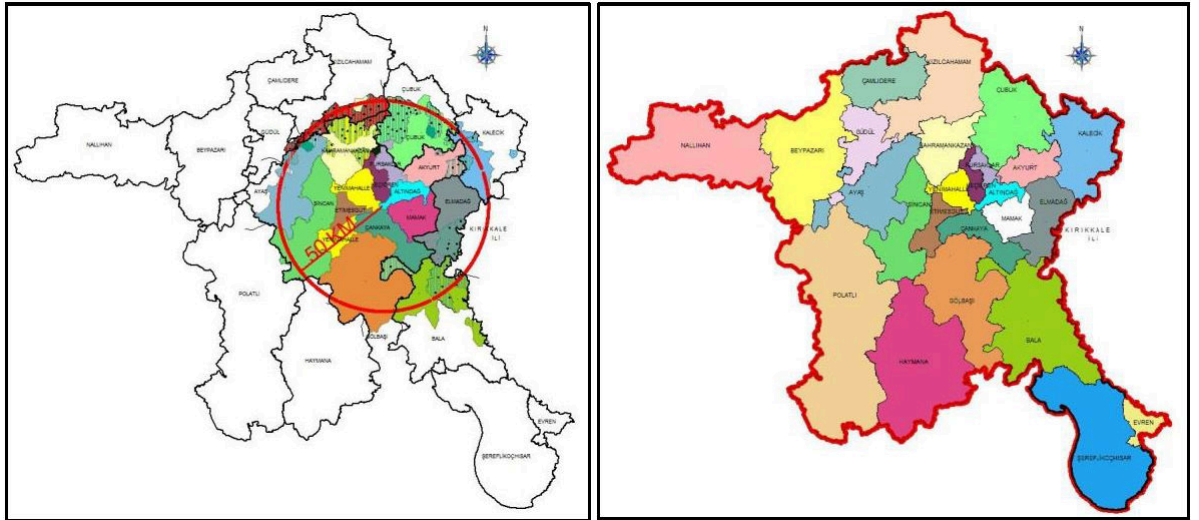
Kaynak: 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Resmi Gazete Tarih: 06.12.2012, Sayı: 28489.

6360 sayılı Kanun’la 27 yeni ilçe kurulmuştur. Bu ilçelerden 26’sı yeni kurulan büyükşehir belediyelerinde yer almaktadır. Yeni kurulan “Kilimli” ilçesi ise büyükşehir olmayan Zonguldak ilinde kurulmuştur. Tablo 2.4.’te görüldüğü gibi büyükşehirlerde kurulan ilçelerden biri Aydın’da, ikisi Balıkesir’de, ikisi Denizli’de, dördü Hatay’da, ikisi Manisa’da, ikisi Kahramanmaraş’ta, biri Mardin’de, ikisi Muğla’da, biri Ordu’da, üçü Tekirdağ’da, biri Trabzon’da, üçü Şanlıurfa’da, ikisi Van’da kurulmuştur. Ayrıca kanun sonrasında büyükşehir belediyesi olan Malatya’da yeni bir ilçe kurulmamış, bunun yerine daha önce de var olan Battalgazi ve Yeşilyurt ilçeleri üzerinden idari bağıllık ve sınır değişiklikleri gerçekleşmiştir.

6360 sayılı kanunun büyükşehir belediyelerinde ortaya çıkardığı en önemli değişimlerden birisi, büyükşehir belediyesi sınırlarının il mülki sınırlarına eşitlenmesidir. Bu değişiklik son derece önemlidir. Çünkü daha öncesinde büyükşehir belediyelerinin sınırları, valilik binasının merkez kabul edilmesi yöntemiyle hesaplanan pergel yöntemiyle tespit edilmekteydi (Biricikoğlu & Duyar, 2015: 373). Dolayısıyla büyükşehir belediyelerinin sınırları çok daha küçüktü. Oysa yeni düzenleme ile büyükşehir belediyelerinin sınırları il mülki sınırlarına eşitlenmiştir. Büyükşehir belediyelerinin sınırlarının il mülki sınırlarına eşitlenmesiyle bu bölgelerde bütüncül bir yapının tesis edilmesi planlanmıştır. Sınır

genişlemesinin esas hedefi büyükşehir belediyelerinin çevresinde gelişmiş veya gelişmesi muhtemel alanları büyükşehir belediyelerinin yönetimi ve denetimi kapsamına almak, bu alanlarda alt kademe belediyelerinin yetersiz kalması sebebiyle özellikle ruhsatlandırma ve imar hususunda meydana gelen veya gelmesi olası sorunları engellemek, bütünsel anlayışa sahip planlı gelişmeyi sağlamaktır (Oktay, 2016: 75). Esasında bu yöntem 6360 sayılı Kanun öncesinde de İstanbul ve Kocaeli büyükşehir belediyeleri için istisnai olarak uygulanmaktaydı. Ancak 6360 sayılı Kanun’la istisnai olarak uygulanan bu yöntem genel uygulama haline getirilmiştir. Buna ek olarak yine 6360 sayılı kanun ile büyükşehir belediyesi sınırları içinde yer alan ilçe belediyelerinin sınırı da ilçe mülki sınırına eşitlenmiştir. Esasında bu iki düzenlemenin yerel yönetimler açısından oldukça önemli sonuçları olduğunu söylemek mümkündür (TBB, 2014: 4).

Şekil 2.2.: 6360 Sayılı Kanun Öncesi Sonrası Ankara Büyükşehir Belediye Sınırı

Kaynak: Ceyhan, S. & Tekkanat, S. S. (2018). 6360 Sayılı Kanun ve Ankara İline Etkileri. Bitlis Eren Üniversitesi İzdüşüm Dergisi, 3(2),31.

6360 sayılı Kanun’la birlikte sadece büyükşehir belediye ve büyükşehir ilçe belediye sayılarında bir değişiklik olmakla kalmamış aynı zamanda diğer belediye sayılarında da önemli değişiklikler gerçekleşmiştir. Şekil 2.2.’de görüldüğü gibi, 6360 sayılı Kanun’dan önce (soldaki harita), Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin yetki alanı “Akyurt, Altındağ, Ayaş, Bala, Çankaya, Çubuk, Elmadağ, Etimesgut, Gölbaşı, Kalecik, Kazan, Keçiören, Mamak, Pursaklar, Sincan ve Yenimahalle” ilçelerini kapsamaktayken, 6360 sayılı Kanun’dan sonra (sağdaki harita), Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin yetki

alanına “Beypazarı, Çamlıdere, Evren, Gündül, Haymana, Kızılcahamam, Nallıhan, Polatlı ve Şereflikoçhisar” ilçeleri de eklenmiştir (<https://www.ankara.bel.tr/kurumsal/yetki-alani>, Erişim Tarihi: 11.11.2019). Bu durum büyükşehir belediyesi yetki sınırlarına sonradan eklenen ilçeler için pek sevindirici bir gelişme olmamıştır; çünkü bu bölgelerdeki büyükşehir ilçe belediyeleri ilçe sınırları dâhilinde hareket serbestliği vardı. 6360 sayılı Kanun sonrasında, büyükşehir belediye sınırlarının il mülki sınırlarına genişlemesi bazı büyükşehir belediyelerinin hareket imkânını kısıtlamıştır.

Tablo 2.5.: 6360 Sayılı Kanun’la Yerel Yönetimlerin Sayılarındaki Değişimler

	6360 Öncesi	6360 Sonrası
Büyükşehir Belediyesi	16	30
Büyükşehir İlçe Belediyesi	143	519
İl Belediyesi	65	51
İlçe Belediyesi	749	400
Belde Belediyesi	1977	397
İlçe	895	922
Mahalle	19.103	32.158
Köy	34.283	18.288

Kaynak: e-çişleri.gov.tr, Erişim Tarihi: 21.03.2019

Tablo 2.5.’te görüldüğü gibi Türkiye’deki büyükşehir belediyesi ve büyükşehir ilçe belediyesi sayısı artmıştır. Bunun yanında il belediyesi, ilçe belediyesi ve belde belediye sayısında ise bir azalma olmuştur.

6360 sayılı Kanun’la birlikte büyükşehir belediyelerinin kuruluşuna ilişkin kriterlerde de değişiklikler olmuştur. Nüfus kriteri 750.000 olarak devam ettirilmiştir. Dolayısıyla 750.000 ve üzerinde nüfusu olmayan bir ilin büyükşehir belediyesi olabilmesi mümkün değildir. Ancak esasında nüfus kriterinde de bir farklılaşmanın olduğunu belirtmek gerekmektedir. Çünkü 5216 sayılı Kanun’un eski halinde “ belediye sınırları içindeki ve bu sınıra 10 km uzaklıktaki yerleşim birimlerinin son nüfus sayımına göre toplam nüfusu 750.000’den fazla olması” gerekmekteydi. Dolayısıyla çok daha sınırlı bir alanda bu nüfus kriterinin sağlanma zorunluluğu bulunmaktaydı. Fakat 6360 sayılı Kanun’la birlikte ilin toplam nüfusunun 750.000’den fazla olması, kriterin sağlanması için yeterli hale getirilmiştir (5216 sayılı kanun eski ve yeni hali, md.4). Ayrıca yine 6360 sayılı Kanun’la birlikte büyükşehir belediyesi kurulma şartı olan en az üç ilçe veya ilk kademe belediyesi bulunması şartı kaldırılmıştır. Bu sayede on dört yeni büyükşehir belediyesiyle birlikte,

yirmi yedi büyükşehir ilçe belediyesi kurulmuştur. Kanun kabul edilmeden önce toplamda 16 ilde 143 olan belediye sayısı, kanunun kabul edilmesinden sonra 30 büyükşehirdeki tüm ilçeler de dâhil olmak üzere 519'a yükselmiştir (Oktay, 2016: 85).

Tablo 2.6.: 6360 Sayılı Kanun'la Kurulan Büyükşehir Belediyelerinin Nüfusları

İller	Nüfus	İller	Nüfus
Ordu	771.932	Aydın	1.097.746
Malatya	797.036	Van	1.123.784
Trabzon	807.903	Kahramanmaraş	1.144.851
Mardin	829.195	Balıkesir	1.226.575
Muğla	967.487	Manisa	1.429.643
Denizli	1.027.782	Hatay	1.609.856
Tekirdağ	1.029.927	Şanlıurfa	2.035.809

Kaynak: ADNKS (www.tuik.gov.tr, Erişim Tarihi: 04.06.2019).

Tablo 2.6.'da görüldüğü üzere 6360 sayılı Kanun'la nüfusu 750.000 ve üzerinde olan iller hukuksal olarak büyükşehir belediyesi olma niteliği kazanmıştır (6360 sayılı Kanun, 2012: Md. 6). Ancak burada nüfus kriteri için ilin toplam nüfusunun dikkate alındığını söylemek gerekmektedir.

6360 sayılı Kanun'la büyükşehir belediyelerinde yaşanan bir diğer değişim, büyükşehir belediye başkanının seçim çevresinin değişmesidir. 5216 sayılı Kanun'un ilgili maddesi gereğince büyükşehir belediye başkanı, belediye sınırları içinde yaşayan seçmenler tarafından seçilmektedir. Dolayısıyla 2012 yılı öncesinde sadece yarıçap yöntemi ile belirlenen sınırlar içindeki seçmenler büyükşehir belediye başkanının seçiminde oy kullanabiliyor, il sınırları içinde olmakla birlikte büyükşehir belediye sınırları dışında kalan seçmenler oy kullanamıyordu. Ancak 6360 sayılı Kanun sonrasında belediye sınırlarının genişlemesi ile birlikte il sınırları içinde yaşayan seçmenlerin tamamı büyükşehir belediye başkanının seçiminde oy kullanabilir hale gelmiştir (Keleş, 2016: s. 336).

6360 sayılı Kanun'un 2. maddesi 47 fıkradan oluşmaktadır. Bu fıkralardan bazıları büyükşehir ilçe belediyelerinin kurulmasıyla ilgiliyken bazıları da büyükşehir belediyelerindeki idari bağıllık ve sınır değişiklikleriyle ilgilidir. Büyükşehir ilçe belediyeleri Tablo 2.4.'te belirtilmişti. Tablo 2.7. ve Tablo 2.8.'deki veriler ise büyükşehir belediyelerindeki idari bağıllık ve sınır değişikliklerini içermektedir (6360 sayılı Kanun, 2012: Md. 2/1-47).

Tablo 2.7.: 6360 Sayılı Kanun'la Kurulan Büyükşehir Belediyelerindeki İdari Bağıllık ve Sınır Değişikliği

Büyükşehir	Bağıllık ve Sınır Değişikliği
Hatay	Merkez Şenköy bucağına bağlı Sofular ve Hanyolu'nun Altınözü Belediyesi'ne bağlanması Bazı köyler ve belediyelerin Yayladağı Belediyesi'ne bağlanması
Malatya	Yeşilyurt Belediyesi'ne bazı mahallelerin bağlanması Battalgazi Belediyesi'ne bazı mahallelerin bağlanması
Manisa	Köprübaşı Belediyesi'ne bazı belediyelerin ve köylerin bağlanması
Kahramanmaraş	Pazarcık Belediyesi'ne bağlı bazı köylerin Türkoğlu Belediyesi'ne bağlanması
Mardin	Kızıltepe Belediyesi'ne bağlı Gökçe Belediyesi'nin merkez ilçeye bağlanması
Van	Merkez ilçeye bağlı köyler ile bazı mahallelerin Edremit Belediyesi'ne bağlanması ve mahalle birleştirilmesi (merkez ilçeye bağlı Şabaniye Mahallesi'nin bir kısmının Cevatpaşa Mahallesi ile birleştirilmesi) Merkez ilçeye bağlı Hacibekir Mahallesi'nin bir kısmının Şabaniye Mahallesi ile birleştirilmesi
Zonguldak	Kozlu bucağına bağlı Esenköy ve Yahma köylerinin tüzel kişiliğinin kaldırılması ve mahalle olarak Kozlu Belediyesi'ne katılması

Kaynak: İzci, F. & Turan, M. (2013). Türkiye'de Büyükşehir Belediyesi Sistemi ve 6360 Sayılı Yasa İle Büyükşehir Belediyesi Sisteminde Meydana Gelen Değişimler: Van Örneği. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 18(1), 117-152.

Tablo 2.8.: Eski Büyükşehir Belediyelerinde İdari Bağlılık ve Sınır Değişikliği

Büyükşehir	Bağlılık ve Sınır Değişikliği
Ankara	Yenimahalle Belediyesi'ne bağlı Dodurga ve Alaçatı mahallelerinin bir kısmının Şehitali Mahallesi ile birleştirilmesi Şehitali, Aşağıyurtçu, Yukarıyurtçu, Ballıkuyumcu ve Fevziye mahallelerinin Etimesgut Belediyesi'ne bağlanması Yenimahalle ilçesinin bir kısmı ile Çayyolu, Ahmet Taner Kışlalı, Ümit, Kuru, Konukent ve Yaşamkent mahallelerinin Çankaya Belediyesi'ne bağlanması
İstanbul	Amavutköy Belediyesi'ne bağlı Nakkaş ve Bahşayış mahalleleri ile Büyükçekmece Belediyesi'ne bağlı Muratbey Mahallesi'nin Çatalca Belediyesi'ne bağlanması Şişli Belediyesi'ne bağlı Ayazağa, Maslak ve Huzur mahallelerinin Sarıyer Belediyesi'ne bağlanması

Kaynak: İzci, F. & Turan, M. (2013). Türkiye'de Büyükşehir Belediyesi Sistemi ve 6360 Sayılı Yasa İle Büyükşehir Belediyesi Sisteminde Meydana Gelen Değişimler: Van Örneği. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 18(1), 117-152.

6360 sayılı Kanun'la yeni oluşturulan bazı büyükşehirlerde, ayrıca İstanbul ve Ankara'da "sınır değişiklikleri" ve "idari bağlılık değişiklikleri" gerçekleştirilmiştir. Kanun; Ankara, Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, İstanbul, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Ordu, Şanlıurfa, Tekirdağ, Trabzon ve Van'da Tablo 2.7. ve Tablo 2.8.'de görüleceği gibi idari bağlılık ve sınır değişiklikleri gerçekleştirmiştir. Büyükşehir belediyelerinin kurulduğu illerde, büyükşehir ilçe belediyeleri hariç diğer yerel yönetim birimleri kaldırılmış, bu illerde bazı yerleşim yerleri başka büyükşehir ilçe belediyelerine bağlanmıştır (Genç, 2014: 126-130).

6360 sayılı Kanun, büyükşehir belediye sınırları içerisindeki belde belediyeleri ve mahalleleri (beldenin adıyla aynı adı taşıyan bir mahalle olarak) bağlı bulunduğu ilçenin belediyesine bağlanmıştır (6360 sayılı Kanun, 2012: Md. 1/3). Kanunda belde belediyesinin tüzel kişiliğine son verilerek mahalle haline getirilen yerleşim alanlarının "belde" ismiyle devam edeceği belirtilmiştir. Buna göre; büyükşehir belediyesi bulunan illerde beldelerden bahsedildiğinde belediye örgütü bulunmayan belde ismiyle anılan mahalleler olduğu anlaşılmaktadır (Muratoğlu, 2015: 81).

6360 sayılı Kanun'la büyükşehirlerdeki; il özel idareleri, belediyeler ve köyler 2014 yerel seçimlerinden önce tüzük hükümlerine göre tasfiye edilmiştir. Tüzüklerinde

tasfiye maddesi bulunmayan hallerde 6360 sayılı Kanun'un "devir, tasfiye ve dağıtım" hükümleri uygulanmıştır. Yerel yönetim birimleri yeni personel alamamakta, menkul ve gayrimenkul mal edinmemekte, menkul ve gayrimenkul mallarını satamamakta ve hizmet alımı ile ilgili sözleşmelere ve borçlara girememekteydi (6360 sayılı Kanun, 2012: Geçici Md. 1/26).

Büyükşehir belediyesine dönüşen belediyelerin kanun kapsamındaki hizmetleri ve bu belediyelerin personeli, her türlü menkul ve gayrimenkul mallarının yanı sıra, bu hizmetlerin gerçekleştirilmesine ilişkin yatırım, alacak ve borçlar, komisyon kararıyla ilgisine göre büyükşehir belediyesi ve büyükşehir ilçe belediyeleri ile bağlı kuruluşlar arasında paylaştırılmıştır (6360 sayılı Kanun, 2012: Geçici Md. 1/7). Bu belediyelerin mahkemelerde süren davaları ile yapılan işlemlere ilişkin olarak açılacak davalarda muhatap, katıldığı belediyedir (6360 sayılı Kanun, 2012: Geçici Md. 2/6).

Büyükşehirlerde yeni ilçeler ve mahalleler oluşturmak için bir takım kriterler getirilmiştir. Büyükşehir olan illerde ayrılma yöntemiyle belediye kurulabilmesi için nüfus şartının 50.000'den 20.000'e düşürülmesi (6360 sayılı Kanun, 2012: Md. 14) ve bu sınırlar içerisinde mahalle olabilmek için nüfus şartının en az 500 olacağı hükme bağlanmıştır (6360 sayılı Kanun, 2012: Md. 15). Dolayısıyla Kanun yürürlük tarihinden itibaren kurulacak mahallelerin belirlenen nüfus sayısına sahip olması gerekmektedir. Ancak bu durum kanun öncesinde mahalle statüsü kazanmış yerlerin bu statülerini korumasına engel teşkil etmemektedir. Aynı durum yeni düzenlemeyle tüzel kişiliği kaldırılıp mahalle haline dönüştürülen köyler için de geçerlidir. Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte tüzel kişiliğine son verilen köylerin nüfusu 500'ün altında kalsa bile mahalleye dönüştürülmesi öngörülmüştür (Muratoğlu, 2015: 81).

Gürbüz, Yıldırım ve Belli (2014)'ye göre, bazı yerel yönetim birimlerinin tüzel kişiliklerinin sonlandırılması, yerlerine yeni birimlerin oluşturulması, birleşme-katılma, idari bağlılık-isim değişikliği, yetki bölüşümü ve sınır değişikliği gibi değişimler meydana getiren 6360 sayılı Kanun'la büyükşehir belediyesi anlayışında kent yönetiminden mekânsal alan yönetimine geçilmekte ve bu anlamda ezber bozulmaktadır (Gürbüz vd., 2014: 104).

6360 sayılı Kanun uyarınca, büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediyesi veya büyükşehir ilçe belediyeleri arasındaki anlaşmazlıklarda yetkili kılınmıştır. Bu durum

büyükşehir belediye meclisinin koordinatör ve düzenleyici bir yapıya bürünmesine olanak sağlamıştır (Oktay, 2016: 86).

6360 sayılı Kanun'un kabulünden önce büyükşehir belediyeleri GBVG'den % 5 pay almaktaydı. Kanunun kabulünden sonra bu oran % 6'ya yükselmiştir (6360 sayılı Kanun, 2012: Md. 25). 6360 sayılı Kanun'la birlikte büyükşehir belediyelerinin GBVG'den aldıkları pay miktarı kişi başına % 18 toplamda ise % 20 artmıştır. İstanbul'un gelir artışı % 4 dolaylarında gerçekleşirken Muğla, Tekirdağ, Balıkesir, Erzurum ve Van'da % 90'ın üzerinde gerçekleşmiştir. Yıllık % 9 oranında GBVG artışı baz alındığında İstanbul'un GBVG'den aldığı payın düştüğünü söylemek mümkündür (Oktay, 2016: 89).

2.2.1.2. Büyükşehir belediyelerindeki görevsel değişiklikler

6360 sayılı kanun büyükşehir belediyelerinde önemli görevsel değişikliklere de yol açmıştır. Büyükşehir belediyeleri ve büyükşehir ilçe belediyeleri arasında yetki ve görev dağılımındaki temel ilkeler 5216 sayılı Kanun'da belirtilmiştir. Kanuna göre, büyükşehir belediyesi il mülki sınırı içerisinde mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçların karşılanması için oldukça geniş yetkilerle donatılmıştır. İlçe belediyeleri ise büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda olan görevlerin dışında kalan sınırlı sayıdaki görevleri üstlenmiştir. Büyükşehir belediyelerine, 5216 sayılı Kanun'la ilçe ve belde belediyelerine verilen; katı atıkları toplama ve depolama, çevre dokusunu koruma mezarlıkların bakımı, onarımı ve defin işlemleri, mevzii imar planı uygulamaları, tesisleri işletme, kiraya verme, plaka sınırlaması, toplu taşıma hizmetleri, reklam gelirleri ve her türlü fiyat tespiti ve ayarlamaları gibi yetkiler devredilmiştir (Genç, 2014: 5).

Hizmet alanları il mülki sınırlarına genişleyen büyükşehir belediyeleri, yolların temizlenmesi ve karla mücadele için görevlendirilmiştir. İlçeleri merkezlere bağlayan yolların bakımı ve onarımı görevi büyükşehir belediyelerine devredilmiştir. Ayrıca, büyükşehir belediyelerinin sorumlulukları, karla mücadele faaliyetlerinin yürütülmesini içermektedir. Büyükşehir belediyelerinin sınırları il sınırlarına genişletildikten sonra, kırsal alanlarda da hizmet vermektedir. Bu bağlamda, daha önce köy statüsünde olan ancak yasal olarak mahallelere dönüştürülen alanlar göz önüne alındığında, kırsal alanlarda planlama yapma gereksinimi ortaya çıkmıştır. Kanun, büyükşehir belediyeleri ve büyükşehir ilçe belediyelerine, tarım ve hayvancılığın desteklenmesi için tüm faaliyet ve hizmetleri yürütmelerine izin vermektedir (6360 sayılı Kanun, 2012: Md. 7/f-g).

Büyükşehir mülki sınırları içerisinde tüzel kişiliği kaldırılarak mahallelere dönüştürülen köylerde, kültürel, geleneksel ve mimari özelliklerine uygun yapılaşmaların sağlanabilmesi amacıyla büyükşehir belediyelerine ve büyükşehir ilçe belediyelerine çeşitli görevler yüklenmiştir (Muratoğlu, 2015: 83).

Kanunun 18. maddesiyle, belediyelerin kentsel ve inşaat estetiği ve elektronik iletişim hizmetlerinin gereklerini dikkate alarak elektronik iletişim merkezlerinde “yer seçimi sertifikası” düzenlemelerine izin verilmektedir. Yer seçimi sertifikası karşılığında belediyelerden alınan ücret Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından belirlenmektedir. Büyükşehir belediyesi bulunan illerde, bu belgeyi düzenleme ve ücret alma yetkisi büyükşehir belediyelerine aittir. Büyükşehir belediyesi dışındaki illerde, bu yetkiler ilgili belediyelerce kullanılmaktadır. Önceki mevzuat, büyükşehir belediyelerinin görev ve yetkilerini bir kısmını büyükşehir ilçe belediyelerine devredilmesini engellemiştir. Yeni düzenlemeyle birlikte, büyükşehir belediyeleri büyükşehir ilçe belediyelerine görev ve yetkilerinin bir kısmını devredebilmekte veya kamusal hizmetleri birlikte yapabilmektedirler. 6360 sayılı Kanun’un 7. maddesinin 1, s ve t bentleri uyarınca, büyükşehir belediyelerinin görev ve yetkileriyle ilgili; *“yolcu ve yük terminalleri, açık ve kapalı otoparklar inşa etmek, lisans vermek ve işletmek; mezarlık alanlarının tespiti, oluşturulması, işletilmesi, mezarlıkların işletilmesi, mezarlıkla ilgili hizmetlerin verilmesi; her türlü hal ve mezbahayı oluşturmak, inşa etmek, işletmek veya imar planında belirtilen yerlerde kurulan hal ve mezbahalara lisans vermek ve denetlemek, büyükşehir ilçe belediyelerine temizlik ve numaralandırma ile ilgili işleri devretmek veya yerine getirmek”* ifadelerine yer verilmiştir (5216 sayılı Kanun, 2004: Md.7/l-s-t).

6360 sayılı Kanun’la büyükşehir belediyelerine, mabetlerin inşaat, bakım ve onarımını yapma ve maddi destek sağlama imkânı verilmiştir. Bu desteklerle birlikte, belediye meclisinin kararı doğrultusunda, tapınaklara suyu düşük bir fiyata veya ücretsiz olarak getirmeleri sağlanmıştır (6360 sayılı Kanun, 2012: Md. 18/r).

Büyükşehir belediyelerine gerektiği takdirde; eğitim, sağlık ve kültürel hizmetler için bina ve yapılar inşa etmesinin yanı sıra bu tesislerin her türlü yapım, bakım ve onarımını yapma talimatı verilmiştir. Değişiklikten sonra, tehlikeli veya hayati tehlike oluşturan binaları tahliye etme ve bu binaları yıkma zorunluluğu ve mülkün güvenliği büyükşehir ilçe belediyelerine devredilmiştir, ancak büyükşehir belediyesinin gerektiğinde her türlü desteği sağlayacağı belirtilmiştir (5216 sayılı Kanun, 2004: Md. 7/n).

6360 sayılı Kanun, 5393 sayılı Kanun'un 14. maddesinde değişiklik yapmış ve büyükşehir belediyelerinden ve 100.000'den fazla nüfusu olan büyükşehir ilçe belediyelerinden kadınlar ve çocuklar için koruma ve sığınma evleri açmaları talep edilmiştir. Kanunda yapılan bu değişiklik öncesinde, büyükşehir belediyeleri ve 50.000'den fazla nüfusu olan büyükşehir ilçe belediyelerinin kadın ve çocuklar için koruma ve sığınma evleri açması gerekmektedir (5393 sayılı Kanun, 2005: Md. 14).

Kanunla büyükşehir belediyelerine sporu desteklemek maksadıyla amatör spor kulüplerine aynı ve maddi yardım yapma yetkisi verilmiştir (Muratoğlu, 2015: 84). Büyükşehir belediyeleri tarafınca yapılacak nakdi yardıma bir sınır getirilmiştir. Büyükşehir belediyelerinin yapacakları maddi yardımların bir önceki yıl GBVG'den belediyeleri için tahakkuk eden miktarın binde yedisini geçemeyeceğine hükmedilmiştir (6360 sayılı Kanun, 2012: Md. 17).

Büyükşehir sınırları içerisinde yer alan otoparktan elde edilen gelirle ilgili yasal önlemler alınmıştır. Büyükşehir ilçelerinde alınan park gelirleri, tahsil tarihinden itibaren kırk beş gün içerisinde belediyeye aktarılmalıdır. Öte yandan, büyükşehir belediyeleri, yeni park alanları yaratırken ve işletirken park yerinden toplanan gelirleri kullanmakla yükümlüdür. Bu gelirlerin başka hiçbir amaçla kullanılmayacağı yasal olarak düzenlenmiştir (6360 sayılı Kanun, 2012: Md. 11).

2.2.2.5393 Sayılı Kanun'a Tabi Belediyeler Açısından Getirdiği Değişiklikler

6360 sayılı Kanun birçok alanda değişiklik yaptığı gibi 5393 sayılı Kanun'a tabi belediyeler açısından da bir takım değişiklikler yapmıştır. 6360 sayılı kanun 5393 sayılı kanuna tabi ilçe ve belde belediyelerinin sayılarında önemli bir değişim ortaya çıkarmıştır. İlk olarak 6360 sayılı Kanun'la büyükşehir olan illerdeki belde belediyelerinin tüzel kişilikleri sonlandırılmış ve mahalleye dönüştürülmüştür. İkinci olarak da il sınırları içinde ilçe belediyesi olmakla birlikte büyükşehir belediyesi sınırı içinde olmayan ilçe belediyeleri 6360 sayılı kanun sonrasında büyükşehir ilçe belediyesi haline gelmiştir. Esasında bu değişimin temelinde büyükşehir belediyeleri ile büyükşehir sınırları içindeki ilçe belediyelerinin sınır değişikliğinin olduğunu söylemek mümkündür. (6360 sayılı Kanun, 2012: Md. 1).

Tablo 2.9.: 6360 Sayılı Kanun ile Birlikte Belediye Sayılarındaki Değişim

Belediye Türü	6360 Öncesi	6360 Sonrası
Büyükşehir İlçe Belediyesi	143	519
İlçe Belediyesi	749	400
Belde Belediyesi	1977	397

Kaynak: e-icisleri.gov.tr, Erişim Tarihi: 21.03.2019

Tablo 2.9.'da görüldüğü üzere 6360 sayılı Kanun'un kabul edilmesinden önce ilçe belediyesi sayısı 749'dan iken büyükşehir belediyelerinin alanının genişlemesiyle birlikte bu sayıda ciddi bir biçimde azalmış ve ilçe belediye sayısı 400'e inmiştir. Bununla birlikte büyükşehir ilçe belediye sayılarının da önemli ölçüde arttığı ve 143'ten 519'a yükseldiği görülmektedir. Yeni kurulan 26 büyükşehir ilçe belediye sayısı düşüldüğünde 350 ilçe belediyesinin kanun sonrasında büyükşehir belediyesi haline dönüştüğü görülmektedir. Buna ek olarak yine 6360 sayılı Kanun öncesinde Türkiye'de 81 ilde toplam 1977 belde belediyesi var iken, ilgili kanun sonrasında büyükşehir belediyesi olan 30 ildeki belde belediyelerinin tamamı kaldırılmış ve belde belediye sayısı 397'ye düşmüştür. Bir diğer ifadeyle 6360 sayılı Kanun'la birlikte 1580 belde belediyesi kaldırılmıştır.

6360 sayılı Kanun 5393 sayılı kanununun 14. maddesinde değişikliğe giderek kadınlar ve çocuklar için koruma ve sığınma evleri açma konusunu yeniden düzenlemiştir. 6360 sayılı Kanun öncesinde nüfusu 50.000'den fazla olan belediyelerde kadınlar ve çocuklar için koruma ve sığınma evleri açma zorunluluğu bulunmakta iken, 6360 sayılı kanun sonrasında nüfusu 100.000'den fazla olan belediyelere kadınlar ve çocuklar için koruma ve sığınma evleri açma zorunluluğu getirilmiştir. Nüfusu 100.000'den az olan belediyelerin koruma ve sığınma evleri açılmasına gerek olmamakla birlikte hizmet öncelikleri ve mali yapıları dikkate alınarak açabilecekleri belirtilmiştir (5393 sayılı Kanun, 2012: Md. 14).

6360 sayılı Kanun'la, imar mevzuatı gereğince alınması gereken gelirler için; *“belediyelerin otopark gelirleri, tahsil edilmesini takiben kırk beş gün içerisinde belediyeye aktarılmaktadır. Büyükşehir belediyeleri bu geliri, genel otoparkların yapımında ve onaylanan plan ve beş yıllık kalkınma programına uygun olarak hazırlanan bir kamulaştırma projesi karşılığında otopark için arazi satın almak amacıyla kullanmaktadır. Gelirler, bu maddede belirtilenler dışındaki amaçlar için kullanılamaz”* hükmü getirilmiştir (6360 sayılı Kanun, 2012: Md. 11).

6360 sayılı Kanun'la, 5393 sayılı Kanun'a tabi belediyelere sporu desteklemek amacıyla amatör spor kulüplerine maddi yardım yapma yetkisi verilmiştir (Muratoğlu, 2015: 84). Belediyeler tarafından yapılacak nakdi yardıma bir sınırlama getirilmiştir. Belediyelerin yapacakları maddi yardımların bir önceki yılın GBVG'den belediyeleri için tahakkuk eden miktarın binde on ikisini geçemeyeceğine hükmedilmiştir (6360 sayılı Kanun, 2012: Md. 17; Koyuncu & Köroğlu, 2012: 2).

6360 sayılı Kanun, 5393 sayılı Kanun'a tabi belediyelere; vakıf, dernek vb. kurumlara yardım yapabilme yetkisi tanımıştır (6360 sayılı Kanun, 2012: Md. 19). Bu düzenleme istismara açık, hassas bir noktaya işaret etmektedir. Yerel yönetim birimleri, sınırları içerisinde bulunan vakıf, dernek vb. kurumlarla yakın ilişki içerisinde. Bu bağlamda, kurumsallaşmanın henüz istenen seviyeye ulaşamadığı küçük ölçekli yerel yönetim birimleriyle vakıf, dernek vb. kurumlar arasındaki mali ilişki denetlemeyi zorunlu kılmaktadır (Çalcalı, 2014: 64).

6360 sayılı Kanun, 5393 sayılı Kanun'a tabi belediyelerin "yol harcamalarına katılma payı"nın alınıp alınmamasını belediye meclisinin takdirine bırakmıştır (Gündüzöz, 2012: 371). Bu ödeneğin alınıp alınmaması kararının yerel yönetim birimlerince verilmesi, idari ve mali yerelleşme açısından olumlu bir adımdır (Çalcalı, 2014: 64).

6360 sayılı Kanun'un kabulünden önce 5393 sayılı Kanun'a tabi belediyeler GBVG'den % 2.85 pay almaktaydı. Kanunun kabulünden sonra bu oran % 1.50'ye düşmüştür (6360 sayılı Kanun, 2012: Md. 25). GBVG' den 5393 sayılı Kanun'a tabi belediyelere ayrılan payın % 80'i nüfus şartına göre dağıtılmaktayken, %20'si belediyelerin en az gelişmişlikten en çok gelişmişliğe doğru beş gruba ayrılan gelişmişlik endeksi kriterine göre dağıtılmaktadır (Günal vd. 2014: 58).

6360 sayılı Kanun'la, nüfusu 10.000'in altında olan belediyelere dağıtılan denkleştirme ödeneklerinin dağıtım kriterleri de yeniden düzenlenmiştir. Buna göre; "*nihai toplam bütçe, nüfusu 10.000 ve üzerindeki belediyelere ödenek olarak Maliye Bakanlığı bütçesinden toplam vergi gelirleri tahsilatının binde biri kadarı ayrılmaktadır. Mart ve Temmuz aylarında, Maliye Bakanlığı bu ödeneği iki eşit bölüme ayırmaktadır. İller Bankası A.Ş. hesabına aktarılan ödeneklerin % 65'ini eşit olarak, % 35'ini nüfusa göre dağıtmaktadır*" denilmektedir (6360 sayılı Kanun, 2012: Md. 27).

2.2.3. İl Özel İdareleri Açısından Getirdiği Değişiklikler

6360 sayılı Kanun ile il özel idarelerinde önemli değişimler meydana gelmiştir. 6360 sayılı Kanun'la büyükşehir olan illerde il özel idarelerinin tüzel kişiliği kaldırılmıştır (6360 sayılı Kanun, md.1/5). Buna göre 6360 sayılı kanun öncesinde Türkiye'de 81 ilde 81 il özel idaresi bulunmakta iken, 6360 sayılı kanun sonrasında bu sayı 51'e düşmüştür. Bu değişiklik birçok açıdan çeşitli tartışmaları da beraberinde getirmiştir.

6360 sayılı kanun sonrasında tüzel kişiliği sonlandırılan il özel idaresi personeli, yatırımları kontrol etme ve koordine etme amacıyla büyükşehir belediyesine veya büyükşehir ilçe belediyelerine devredilmiştir. il özel idaresinin mülkü, belediyeye ve bağlı ortaklıklarına devredilmiştir (Oktay, 2016: 84).

Büyükşehir belediyesi olan yerlerde daha önce il özel idareleri tarafınca gerçekleştirilen yatırımların hangi idari birim tarafınca gerçekleştirileceği konusu 6360 sayılı Kanun'un 3. maddesinin 2. ve 4. fıkralarında cevaplanmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda, 3. maddenin 2. ve 4. fıkralarındaki ifadeler aşağıda sıralanmıştır (6360 sayılı Kanun, 2012: Md. 3/2-4);

- 6360 sayılı Kanun'la tüzel kişiliğine son verilen il özel idarelerinin görev, yetki ve sorumlulukları; ilgili bakanlıklar, bakanlıkların bağlı ya da ilgili kuruluşları ve bunların taşra teşkilatı, hazine, valilikler, büyükşehir belediyeleri ya da bağlı kuruluşları ve büyükşehir ilçe belediyeleri tarafınca kullanılmakta ve uygulanmaktadır. Kanuna uygun olarak il özel idarelerine yapılan atıflar, bu kurum ve kuruluşlara yapılmış sayılmaktadır.
- İl özel idaresinin taraf olduğu davalarda il özel idaresinin görev ve yetkileri hangi kurum ya da kuruluşa devredilmişse, bu kurum ya da kuruluş taraf sıfatı taşımaktadır.

6360 sayılı Kanun'un il özel idarelerinde ortaya çıkardığı bir diğer değişimde il encümeninin yapısında gerçekleşmiştir. Daha önce on bir üyeden meydana gelen il encümeninin üye sayısı 6360 sayılı Kanun'la birlikte yediye düşürülmüştür. İl encümenine daha önce de olduğu gibi vali başkanlık etmektedir. İl özel idaresi genel sekreteri bu düzenlemeyle birlikte il encümeninin doğal üyesi durumuna gelmiştir. İl encümeninin geriye kalan beş üyesinden üçü il genel meclisi tarafınca kendi üyeleri arasından

belirlenmekte, geriye kalan iki üye ise il özel idaresinin yürütme organı olan vali tarafından il özel idaresinin birim amirleri arasından belirlenmektedir (Muratoğlu, 2015; 72).

6360 sayılı Kanun'un kabulünden önce il özel idareleri GBVG'den % 1.15 pay almaktaydı. Kanunun kabulünden sonra bu oran % 0.50'ye düşmüştür (6360 sayılı Kanun, 2012: Md. 25). Büyükşehir olan illerde il özel idarelerinin tüzel kişiliğinin kaldırılmasıyla birlikte her ne kadar GBVG'den aldıkları pay düşmüş olsa da sayı olarak azalması sebebiyle GBVG'den aldıkları kişi başına pay artmıştır. Bu sebeple yeni kanunla birlikte yatay mali dengenin il özel idareleri lehine düzenlendiğini söylemek mümkündür (Çapar & Demir, 2017: 59).

Büyükşehir olan illerde il özel idarelerinin kapatılması, illerdeki merkezi yönetim faaliyetlerini de etkilemiştir. Merkezi yönetimin illerdeki yatırımları ve faaliyetleri, valinin, yürütme organına başkanlık ettiği il özel idaresi tarafınca gerçekleştirilmekteydi. Merkezi yönetim, il özel idarelerinin ardından, büyükşehir belediyesi olan illerdeki yatırım ve merkezi yönetim faaliyetlerindeki boşlukları doldurmak için Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı adında yeni bir birim oluşturma yoluna gitmiştir (Oktay, 2016: 87).

2.2.4.Köyler Açısından Getirdiği Değişiklikler

6360 sayılı Kanun, büyükşehir belediyesinin bulunduğu illerde köylere yönelik olarak da bir takım değişiklikler meydana getirmiştir. 6360 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra, büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerde 16.082 köyün (orman köyü dâhil) tüzel kişilikleri kaldırılmıştır. Tüzel kişiliği kaldırılan köyler mahalleye dönüştürülmüştür (Ersoy, 2013). 6360 sayılı Kanun'la, mahallelere dönüştürülen köylerde 442 sayılı Köy Kanunu'nun uygulaması tam anlamıyla sonlandırılmamıştır. 6360 sayılı Kanun ile 442 sayılı Köy Kanunu'nun bazı maddelerinin uygulanmasına devam edileceği ifade edilmiştir (Muratoğlu, 2015; 77-78). 6360 sayılı Kanun'un 3. maddesinin 5. fıkrasında; *"tüzel kişiliğine son verilen ve mahalleye dönüştürülen köylerde çalışan gönüllü ve geçici köy korucuları, görev yerlerinde çalışmaya devam edeceklerdir. 18.03.1924 tarihli 442 sayılı Köy Kanunu ve diğer kanunlarda öngörülen haklardan yararlanmaya devam edeceklerdir. Bu konulara ihtiyaç varsa, aynı prosedürle yeni alımlar da yapılabilmektedir"* denilmiştir (6360 sayılı Kanun, 2012: Md. 3/5).

Tüzel kişiliklerine son verilen köylerde, muhtarlıklar tarafından köylerde oluşacak taleplerin takibi önem taşımaktadır. Bununla ilgili olarak muhtarlıklarla ilgili büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyelerinde “muhtarlık işleri müdürlüğü/daire başkanlığı” isminde müdürlükler kurularak mahallelerden gelen talep, öneri ve beklentiler karşılanmaya çalışılmaktadır (Oktay, 2016: 117).

1998 tarihli 4342 sayılı Mera Kanunu hükümleri uyarınca, köy sakinleri ve varsa diğer hak sahipleri, kırsal alanlar ve belediyeye katılan mahalle olan köyler tarafından kullanılan meralar, yaylalar ve kışlaklardan faydalanmaya devam edecektir (Muratoğlu, 2015: 77-78).

6360 sayılı Kanun’un uygulamaya başlanmasıyla beraber Köylere Hizmet Götürme Birlikleri gibi, yerel ve geleneksel hizmet birimleri işlevselliğini yitirmiştir. Bunun sonucu olarak, hizmet maliyeti artmış ve hizmet sunum kapasitesi azalmıştır (Özer, 2013: 118).

Yeni kanunda vergi düzenlemelerine de yer verilmiştir. Bu bağlamda yapılan düzenlemelerle, büyükşehir sınırları içerisinde kalan ve mahalleye dönüşen köylerde yaşayanlar da artık 2462 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu gereğine Çevre-Temizlik Vergisi ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu gereğince Emlak Vergisi, harç ve katılım payları ödemekle yükümlü tutulmuşlardır. 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu’nun 8. ve 16. maddelerine göre bina, arsa ve arazi vergileri büyükşehir belediye sınırlarında ve mücavir alanları içerisinde % 100 zamlı olarak tahsil edilmektedir. Kanun, belediye ve bağlı kuruluşlara, büyükşehir belediyeleri sınırları içerisinde mahalle statüsü kazanan yerleşim alanlarının altyapı ve diğer hizmetler için yatırım bütçelerinin % 10’unu on yıl süreyle ayırma zorunluluğu getirilmiştir (Çelikyay, 2014: 16).

2.3.6360 Sayılı Kanun’a Yönelik Olumlu ve Olumsuz Değerlendirmeler

Yukarıda da ifade edilmeye çalışıldığı üzere 6360 sayılı kanun, yerel yönetimlerin her alanında oldukça önemli değişimleri ortaya çıkarmıştır. Temelinde büyükşehir belediyelerine yönelik bir düzenleme olmakla birlikte, ilgili kanundan sadece büyükşehir belediyelerinin değil, diğer belediyelerin, il özel idarelerinin ve köylerinde önemli ölçüde etkilendiğini söylemek mümkündür. Bu açıdan 6360 sayılı Kanun çıkarıldığı 2012 yılından günümüze kadar çeşitli açılardan tartışılmış ve tartışılmaya da devam edecek gibi görünmektedir. Bu süreçte 6360 sayılı kanuna yönelik olumlu değerlendirmeler olduğu gibi olumsuz değerlendirmelerin de yapılmakta olduğu görülmektedir.

2.3.1.6360 Sayılı Kanun'a Yönelik Olumlu Değerlendirmeler

Büyükşehir belediyelerinin il mülki sınırlarına genişletilmesi, 6360 sayılı Kanun ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda yapılan en önemli değişikliklerden birisidir. Kanunun gerekçesinde, İstanbul ve Kocaeli örneğinde, bu modelin planlama, imar, ulaşım, itfaiye vb. gibi geniş çerçevede bütünlük ve koordinasyon içerisinde gerçekleştirilmesi gereken mahalli müşterek nitelikteki kamu hizmetlerinin sunulmasında etkinlik sağladığı görülmüştür. Büyükşehir belediyelerinin hizmet sınırı il mülki sınırı şeklinde değiştirilmesiyle birlikte büyükşehir ilçe belediyelerinin hizmet sınırı da ilçe mülki sınırları olarak değişmiştir. Bingöl vd. (2013: 19), bu modelin aşağıdaki olumlu gelişmeleri ortaya çıkaracağını öngörmüşlerdir:

- Hizmet kullanılabilir hale geldikçe, birim başına hizmet maliyeti düşecek ve kaynaklar daha verimli bir şekilde kullanılacaktır.
- Seçilmiş temsilcilerin karar alma organlarındaki çeşitliliği artacak ve daha özel komisyonlar oluşturulacaktır.
- Personel potansiyeli niceliksel ve niteliksel olarak artacaktır.
- Hizmet sunumunda daha ileri teknolojilerden yararlanmak mümkün olacaktır.
- Araç, gereçler niceliksel ve niteliksel olarak geliştirilecek, verimlilik artacak ve atık miktarı azalacaktır.

Bu konulara ilişkin benzer bir olumlu değerlendirme de Can (2013: 268), Ökmen ve Arslan (2014: 99), tarafından da yapılmaktadır. 6360 sayılı kanun sonrasında planlama hizmetleri ve il genelinde kaynakları kullanma konusunda daha adil bir yapı ortaya çıktığı belirtilmektedir. Yeni yapılanma ile daha planlı, etkin ve verimli hizmet sunulabildiği, ilin farklı yerlerinde ikamet eden vatandaşlara eşit standartta hizmet sağlanabildiği, bu bağlamda il veya ilçe belediyelerinin tek başına kendi imkânlarıyla yapamayacağı miktarda yol, sokak, cadde gibi projelerin daha kolay gerçekleştirilebileceği ifade edilmektedir. Özellikle su ve kanalizasyon hizmetlerinde etkinlik ve verimliliğin artacağı iddia edilmektedir.

Yeni büyükşehir modeli ile büyükşehir belediyeleri sınırları içerisinde sunulan hizmetler tek bir yerden koordine edilebilecek ve bu sayede hizmetlerde daha etkin ve verimli sonuçlar elde edilebilecektir. Hizmetlerin tek bir yerden koordine edilmesi sonucunda kaynaklarda tasarruf sağlayabileceği gibi daha kaliteli hizmetlerin daha ucuza üretilebilmesi için de olanak sağlanmış olacaktır. 6360 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce belediyeler kentsel alanlardaki yerel belediye hizmetlerini

gerçekleştirmekten sorumlu tutulmuşlardır. Ancak kanunun getirmiş olduğu yükümlülükler kapsamında büyükşehir belediyelerinin hizmet sınırları il sınırlarının tamamını kapsayacak bir biçimde genişletilmiştir. Böylece kamu hizmetlerinin sunumu açısından kır ve kent ayrımı da ortadan kalmış olmaktadır (Günel vd., 2014: 62).

Büyükşehir olan illerde sunulan hizmetlerin tek merkezden yürütülmesi ile meydana gelen ölçek ekonomileri sayesinde; hizmetlerde etkinlik, kalite ve koordinasyon artacak, daha az kaynak ile daha kaliteli ve daha çok hizmet sunulması mümkün kılınabilecektir. Birden fazla merkezden sunulan hizmetlerin daha büyük ölçekli bir merkez tarafınca sunulması birim maliyetler ve kişi başına kamusal harcamaları da düşürecektir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde belde belediyelerinin tüzel kişiliğinin sonlandırılıp mahalleye dönüştürülmesinin hizmet maliyeti ve nüfus ilişkisi açısından olumlu yansımaları olacaktır (Gürbüz vd., 2014: 130).

Parlak (2015), il bütününde parçalı planlamalar yapılması yerine, bütün ili hesaba katan imar planlarının daha sağlıklı ve kalıcı olacağı görüşündedir. Bunun yanında, geniş alanların tek merkezden yönetilmesinin, sosyal, ekonomik ve kültürel planlamayı içeren stratejik plan geliştirmek için etkili bir temel olduğunu savunmaktadır (Parlak, 2015: 357).

6360 sayılı Kanun'la büyükşehir belediyelerinin sınırlarının il mülki sınırlarına genişlemesi ve büyükşehir ilçe belediyelerinin sınırlarının ilçe sınırlarına genişletilmesi yerel seçim çevrelerinin genişlemesi anlamına gelmektedir. Bu durumun, yerel yöneticilerin daha geniş bir seçmen kitlesi tarafından seçilmesine imkân sağladığını böylelikle yerel demokrasinin gerçekleşmesine olumlu katkı sunabileceğini söylemek mümkündür (Çelikyay, 2014: 19). Çünkü kırsal alanda (büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediye sınırları dışında) yaşayan halkın siyasal etki alanı sınırlıydı. 6360 sayılı Kanun'la birlikte yerel halk, büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir ilçe belediye başkanı ve belediye meclis üyelerini seçme imkanına sahip olmuştur. Bu bağlamda değerlendirildiğinde küçük ölçekli yerleşim yerlerinde yaşayan vatandaşlar, ilin ya da ilçenin bir parçası olarak bütünü ilgilendiren, dolayısıyla kendini de ilgilendiren konularda bireysel ya da toplu biçimde yerel siyasal sisteme girdi sağlama imkânına da sahip hale gelmiştir. Bütün bunlar ışığında yerel halkın siyasal etki alanının genişlediğini söylemek mümkündür (Oktay, 2016: 116).

2.3.2.6360 Sayılı Kanun'a Yönelik Olumsuz Değerlendirmeler

6360 sayılı Kanunun bir dizi olumsuz sonuca yol açtığı ve yeni sorunları ortaya çıkardığı ifade edilmektedir.

Hizmet sektörünün yerelleştirilmesi politikasının bir sonucu olarak, belediye idareleri genişlemektedir. Bu durum belediyeler tarafından belirli bir kalite ve yeterlilik düzeyine sahip ortak mal ve hizmetlerin sağlanamaması sorununu gündeme getirmektedir (Sezer & Vural, 2010: 211-212). Bu problemler, yerel yönetimlerin yerelleştirilmesi politikaları sonucunda önem kazanmakta olan yerel düzeyde hizmet sunma kabiliyetine dair şüphelere yol açmaktadır (Demir, 2015: 241).

Büyükşehir belediyeleri, il genelindeki en yetkili belediye hizmetleri birimi olarak kabul edilmektedir. Vatandaşların yerel kuruluşlardan talepleri en yakın yerel şubeye gönderildiğinde, büyükşehir ilçe belediyelerinin sorunları çözme imkânı olsa bile, büyükşehir belediyesine talep göndermektedirler. Bu durumda vatandaşların ihtiyaçları ile ilgili sorunların çözümünü geciktirmektedir (Arıkboğa, 2013: 82).

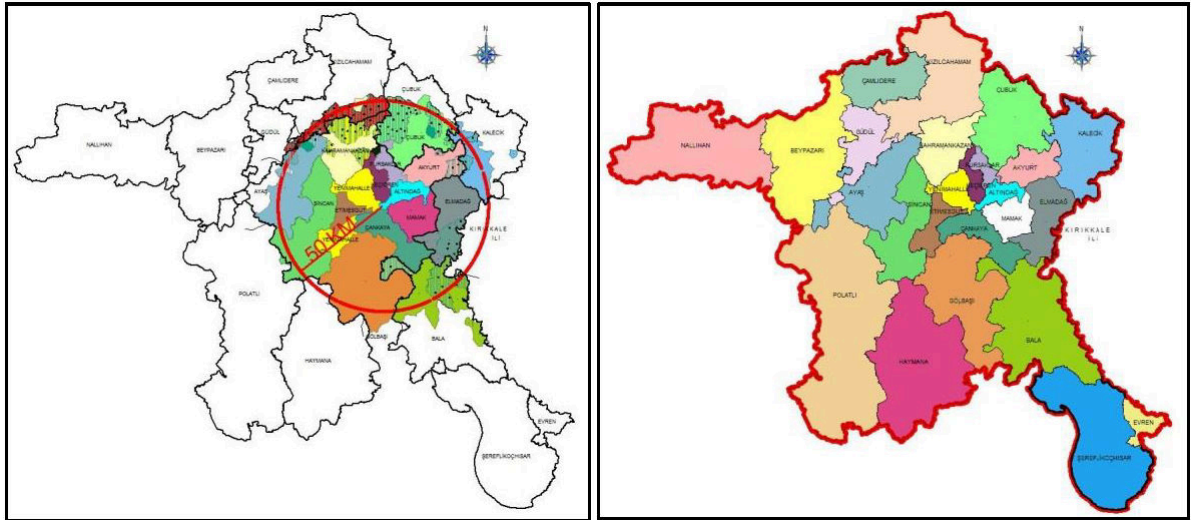
Büyükşehir belediyelerinin de il sınırları dâhilinde yetkilendirilmiş olması, büyükşehir belediyesi ile büyükşehir ilçe belediyesi arasında görev ve yetki çatışmasıyla sonuçlanmaktadır. Sorunun temel kaynağı, hem büyükşehir belediyesinin hem de büyükşehir ilçe belediyesini ilçede otoriteye sahip olmasıdır (Adıgüzel, 2012: 173).

Büyükşehir belediye sınırları içerisinde plan yapma ve onaylama yetkisine sahip birçok yerel yönetim birimini bulunması, büyükşehirin tümünde planlamada, uygulama birliği ve bütünlüğünün sağlanmasını güçleştirmektedir. Ayrıca 5216 sayılı Kanun'un 7. maddesinin (b) bendi ile büyükşehir belediye başkanlığı yetkisi dâhilinde bulunan nazım imar planı ve uygulama imar planı onama yetkisinin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından plan ve plan değişiklikleri ile kullanılmaktadır. Bu durum mevcut planlarda plan bütünlüğünü bozan uygulamalara neden olmakta ve parçalı değişiklikleri meydana getirmektedir (Çapar & Demir, 2017: 54).

Kanun büyükşehir belediyesinin kırsal-kent demeden uzaklık farketmeksizin ilin bütününe hizmet vermesini öngörmektedir. Oysaki Eskişehir, Konya, Ankara, Balıkesir, Şanlıurfa ve Muğla gibi hem kırsal alanları çok fazla, hem birbirinden çok uzak ilçeleri olan, hem de alan olarak çok büyük olan illerde yeni büyükşehir modelinin uygulanması

açısından çeşitli sorunlar meydana gelmektedir (Gül & Batman, 2013: 35-36). Köy tüzel kişiliğinin kaldırılıp mahalleye dönüştürülmesiyle, kimi yerleşim yerlerinin merkeze olan uzaklığının 200 km'yi bulması sebebiyle büyükşehir belediyelerinin bu yerlere hizmet sunmasını zorlaştırmaktadır (İzci & Turan, 2013: 149). Bu sebeple büyükşehir belediyeleri bu yerlere hizmet sunumunda gönülsüz veya eşitsiz davranmaktadır. Ayrıca, nüfusu fazla olan ilçeler de hizmet sunumunun maliyetinin fazlalığından olumsuz yönde etkilenmektedir (Gürbüz vd., 2014: 130). Gözler (2013)'e göre, büyükşehir belediyesinin sınırlarının il mülki sınırlarına genişletilmesi her il için farklı sonuçlar meydana getirecektir. Bu bağlamda, yüzölçümü küçük ve nüfusu yüksek olan illerde yapılan düzenlemenin başarılı sonuçlar vermesine karşılık; yüzölçümü büyük ve nüfusu az olan illerde başarısız sonuçlar alınmaktadır (Gözler, 2013: 31). Buna örnek verecek olursak;

Şekil 2.3.: 6360 Sayılı Kanun Öncesi Sonrası Ankara Büyükşehir Belediye Sınırı

Kaynak: Ceyhan, S. & Tekkanat, S. S. (2018). 6360 Sayılı Kanun ve Ankara İline Etkileri. Bitlis Eren Üniversitesi İzdüşüm Dergisi, 3(2),31.

Şekil 2.3.'e göre sol taraftaki Ankara haritasında kırmızı daireyle belirtilen bölge 6360 sayılı Kanun öncesinde Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nın yetki alanıydı. Ancak 6360 sayılı Kanun'dan sonra (sağ taraftaki harita) yetki alanı "Akyurt, Altındağ, Ayaş, Bala, Çankaya, Çubuk, Elmadağ, Etimesgut, Gölbaşı, Kalecik, Kazan, Keçiören, Mamak, Pirsaklar, Sincan ve Yenimahalle" ilçelerinden oluşan Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin yetki alanına "Beypazarı, Çamlıdere, Evren, Güdül, Haymana, Kızılcahamam, Nallıhan, Polatlı ve Şereflikoçhisar" ilçeleri de eklenmiştir. Böylece Ankara

Büyükşehir Belediyesi'nin yetki sınırları içerisinde 16 ilçe bulunmaktayken bu sayı 25'e yükselmiştir. Böylelikle, Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin sınırı 662.445 hektar iken; 6360 sayılı Kanun'dan sonra 3 kat artarak 2.557.594 hektara yükselmiştir (<https://www.ankara.bel.tr/kurumsal/yetki-alani>, Erişim Tarihi: 11.11.2019). Bu da hizmet maliyetlerini arttırmaktadır.

Büyükşehirlerin hizmet götürmesi gereken alanların genişlemesi, il ve ilçe düzeyinde hizmet maliyetlerini arttırmış, 6360 sayılı Kanuna göre tüzel kişiliği kaldırılan köylerde, Emlak Vergisi Kanunu'na göre alınması gereken emlak vergisi ile 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu uyarınca alınması gereken verginin, harç ve katılım paylarının beş yıl süreyle alınmamış olması ve bu yerlerde içme ve kullanma suları için alınan ücretin ilk beş yıl için en düşük tarifenin % 25'ini geçmeyecek şekilde tahsili yerel yönetimlerde bir gelir kaybına yol açmıştır. Diğer taraftan kapatılan il özel idareleri ve diğer belediyelerden devredilen yüksek meblağlardaki borçların yükü idarelere sıkıntı oluşturmuştur (Çapar & Demir, 2017: 80).

Kanun uyarınca turizm alanlarında bulunan belde ve köylerin kapatılmasının büyükşehir alanlarını olumsuz yönde etkileyecektir. Özellikle Ege ve Akdeniz bölgelerindeki yüksek turizm potansiyeline sahip belde ve köylerin tüzel kişiliği kaldırılmış ve bu durum yerel halkın ihtiyaçlarını karşılamada başarısızlıkla sonuçlanmıştır (Zengin, 2015: 348).

Kanun köylülere ek mali yükümlülükler getirmektedir. Gelirleri şehir sakinlerinden düşük olan bir köy sakinleri, daha önce ödememiş olduğu vergileri ödemek zorunda kalmaktadır. Bu vergiler; su fiyatlarının artışı, çevre temizlik vergisi talep edilmesi gibi örnekleri olan uygulamalardır. Köy yerlerinde yaşayan insanlar bu durumdan son derece olumsuz etkilenmektedir (Özer, 2013: 118). Bu durum, kırsal nüfusun ekonomik yapısını ve kırsal alanlarda yoksulluğun büyümesini etkileyecektir (Adıgüzel, 2012: 173).

6360 sayılı Kanun'la; büyükşehirlerdeki il özel idareleri, il belediyeleri, belde belediyeleri ve köylerin tüzel kişileri kaldırılmıştır. Gözler (2013)'e göre, Türkiye'deki yerel makamların kapatılması için Anayasa'da değişiklik yapılması gerekmektedir. Gözler (2013), Anayasa'da herhangi bir değişiklik yapmadan Anayasa'da belirtilen yerel yönetim organlarının kapatılmasının yasadışı olduğunu ve Anayasa'nın ihlal edildiğini belirtmektedir (Gözler, 2013: 4).

6360 sayılı Kanun'la birlikte köyler ve belde belediyeleri mahallelere dönüştürülmüştür. Oysa mahalle bir yerel yönetim birimi değildir. Anayasa'nın 127. maddesine göre tüzel kişiliği yoktur ve yine bu maddesinde geçen yerel yönetim birimleri içerisinde yer almamaktadır. Her ne kadar mahalle muhtarı da seçmenler tarafından seçilse de merkezi yönetime yardım eden kişi konumundadır (Nadaroğlu, 2001: 213).

Özetle, büyükşehir belediye sınırının il mülki sınırlarına eşitlenmesi nedeniyle, 6360 sayılı Kanun'un sorun potansiyeli yüksek olan yasal bir düzenleme olduğu iddia edilmektedir. Kanunun getirdiği yeni kurallar sayesinde, kanun yerel politikada yeni sonuçlara ve ayrıca yeni idari, kentsel ve sosyal sorunlara yol açabilecektir. Çünkü kanun, köyler, belediyeler ve il sınırları içerisinde hizmet sunan il özel idareleri gibi geleneksel yerel yönetim birimlerinin tüzel kişiliğini kaldırmıştır ve büyükşehir belediyesini bu alanda hizmet veren ve büyükşehir ilçe belediyeleri arasında koordinasyon sağlayan tek yerel yönetim birimi olarak tanımlamıştır. Bununla birlikte, il sınırları içerisinde yerel ihtiyaçları farklı olan yerleşim yerleri bulunmaktadır. Bu nedenle, yeni kanun ile oluşturulan hizmetlerin uzaktan düzenlenmesi, hem hizmetlerin etkin bir şekilde sunulması hem de demokratik mevzuata katılım açısından önemli sorunları beraberinde getirdiği düşüncesi yaygındır. Kentsel olsun ya da olmasın, büyükşehir belediyesinin yetki alanının il mülki sınırına genişletilmesi çoğu metropol bölgesinde kırsal alanlardaki yaşamı kolaylaştırması bir yana çoğunda zorlaştıracığı iddia edilmektedir (Adıgüzel, 2014: 174).

6360 sayılı Kanun'la birlikte, il özel idareleri 30 büyükşehirde kapatılmış ve valilik bünyesinde YİKOB kurulmuştur. YİKOB'un kuruluşu, teşkilat yapısındaki yeri gibi birtakım konuların ciddi tartışmalara neden olduğunu söylemek mümkündür. Bu tartışmalardan hareketle çalışmada 6360 sayılı kanun sonrasında kurulan YİKOB, üçüncü bölümde ayrıntılı bir biçimde değerlendirilmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.YATIRIM İZLEME VE KOORDİNASYON BAŞKANLIĞI VE ETKİNLİĞİ

3.1.Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı

6360 sayılı Kanun'un kabul edilmesiyle il özel idarelerinin tüzel kişiliğine son verilmiş ve Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı valiyeye bağlı olarak kurulmuştur. Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın çalışma usul ve esasları 4 Nisan 2014 tarihinde İçişleri Bakanlığı'nın çıkardığı Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Görev, Yetki ve Sorumlulukları İle Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik hükümlerince belirlenmiştir. Bu yönetmeliğin yasal dayanağı yönetmeliğin 2. maddesinde belirtilmektedir. Buna göre yönetmelik; 14 Şubat 1985 tarihli ve 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 28 ve 28/A maddeleri, 12 Kasım 2012 tarihli ve 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 3. maddesi ile 12 Nisan 2000 tarihli ve 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu'nun geçici 12. maddesine dayanılarak hazırlanmıştır (Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Görev, Yetki ve Sorumlulukları İle Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik, 2014: Md. 1-2).

3.1.1.Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın Kuruluşu

YİKOB, 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un yürürlüğe girmesi ile kurulmuştur. 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyesinin bulunduğu illerde il özel idarelerinin kaldırılmasından önce il özel idareleri valilik ve kaymakamlıklara bağlı köylere birimleri aracılığıyla hizmet götürülmekteydi. Yeni sistemde büyükşehir belediyelerinin hizmet alanları il mülki sınırları ile eşit hale getirildiği için bu belediyeler köylere de hizmet götürmeye başlamıştır. Ancak kanun koyucu, il özel idarelerini kaldırırken, valiliklerin belirli hizmet alanlarından bütünüyle çekilmesi yerine yine belirli hizmetleri merkezi yönetimin taşradaki temsilcisi olarak yürütmesini uygun bulmuş ve bu çerçevede YİKOB'u kurmuştur.

3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 28. Maddesinden sonra gelmek üzere A bendi eklenmiş ve yeniden düzenlenmiştir. 3152 sayılı Kanun'un 28/A maddesine göre YİKOB'un büyükşehir olan illerde merkezi yönetimin ya da diğer kamu kuruluşlarının ilde yapacakları hizmet veya yatırımların verimliliğini ve etkinliğini denetleyen ayrıca gerektiğinde koordinesini sağlayan, ilin tanıtımından sorumlu, afet, acil durum ve acil yardım gibi durumlarda koordineyi sağlayan, temsil, tören ve protokol işlemlerini yürüten bir kurum olarak kurulmuştur (3152 sayılı Kanun, 1985: Md. 28/A).

YİKOB'a ilk etapta tüzel kişilik verilmemiş iken daha sonra 2016 yılında 674 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK)'nin 35. maddesi ile tüzel kişilik de verilmiş ve YİKOB özel bütçeli hale getirilmiştir.

3.1.2.Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın Görev, Yetki ve Sorumlulukları

YİKOB'un görev, yetki ve sorumlulukları, Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik'in 5. maddesinde tanımlanmıştır (Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik, 2014: Md. 5). Buna göre:

- Kamu kurum ve kuruluşlarının yatırımları ve hizmetlerinin daha etkin bir şekilde yürütülmesini, izlenmesini ve koordinasyonunu sağlamak,
- İldeki kamu kurum ve kuruluşlarının yönetimi ve kontrolü,
- 112 acil arama hizmetinin koordinasyonu ve yürütülmesi,
- Koordinasyon ve kurtarma operasyonları,
- İlin tanıtımını yapmak ve koordine etmek;
- Temsil, tören, ödül ve protokol hizmetlerini yürütmek,
- Merkezi birimlerin adli ve askeri organizasyonuna ek olarak, il birimleri tarafından yürütülen hizmet ve faaliyetlerin, stratejik plan ve çalışma programlarıyla etkinlik, verimlilik ve tutarlılık açısından değerlendirildiğini ve ilgili bakanlıklara gönderileceğini bildiren bir rapor hazırlamak,
- 03 Haziran 2007 tarihli 5686 sayılı Kanun, 04 Haziran 1985 tarihli 3213 sayılı Kanun, 21 Temmuz 1983 tarihli 3263 sayılı Kanun, 2113 sayılı Kanun, 6360 sayılı Kanun'un 3. maddesi uyarınca hak ve yetkileri, altyapı ve madenin bulunduğu yere

yakın toplulukların mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçları veya jeotermal ve doğal maden suyu kaynaklarında kullanılmak üzere devredilen ödenekleri kullanmak,

- 01 Ocak 1961 tarihli 237 sayılı Araçlar Kanunu uyarınca görevlendirme durumuna göre araç satın almak, kullanmak, bakımını yapmak ve tamir etmek,
- Görev durumuna göre kamu kurum ve kuruluşlarının ihtiyaçlarını karşılamak,
- Hükümet konaklarının, YİKOB için tahsis edilmiş binaların, vali konutunun inşaatı, işletimi, bakımı ve onarımını sağlamak ve ayrıca 11 Eylül 1983 tarihli 2946 sayılı Devlet Konutları Kanunu'nda öngörülen ihtiyaçları karşılamak,
- Atamanın durumuna göre güvenlik servislerinin gerektirdiği masrafları karşılamak,
- Merkezi yönetim tarafından sağlanan her türlü yardımı izlemek, kontrol etmek ve koordine etmek,
- Eğer gerekliyse illerde merkezi yönetim tarafından yapılacak yatırımları yapmak ve koordine etmek,
- İllerdeki kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılan yatırım ve hizmetlerin bozulması durumunda, bu durum, nüfusun sağlığını, barışını ve refahını ve ayrıca nüfusun güvenliğini, yatırımların ve hizmetlerin güvenliğini etkileyen faktörler vali veya ilgili bakanlık tarafından belirlenmektedir. Bakım ve yatırım yapılmayıp, valinin talimatlarını yerine getirmek,
- Muhtarlık tahsisleriyle ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Kamu kurum ve kuruluşlarının ihtiyaç duyduğu yatırım ve hizmetler için gerekli araç, gereç, teçhizat, bina ve yapıların kiralanması,
- Yükümlülükleri yerine getirmek için 4562 sayılı Kanun'un geçici 12. maddesinde belirtilen hak ve yetkileri kullanmak,
- Satın almak, satmak, kiralamak veya değiştirmek, menkul ve gayrimenkul mallar oluşturmak ve bunlara sınırlı gerçek haklar koymak,
- Kamu kurum ve kuruluşları, diğer tüzel kişiler ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapmak ve ilin ihtiyaçları dâhilinde her türlü yatırım ve hizmeti uygulamak için ortak projeler yürütmek,
- Cumhurbaşkanı tarafından verilen diğer görevleri yapmaktır.

YİKOB'a 1 Eylül 2016 tarihinde yürürlüğe giren 674 sayılı KHK'nın 35. maddesi ile tüzel kişilik de verilmiş ve YİKOB'lar özel bütçeli hale getirilmiştir. Bu tarihten sonra, 30 Aralık 2016 tarihinde Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik'te de değişiklikler

yapılmıştır. Bu değişikler aşağıdaki gibidir (Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik, 2014):

- YİKOB bünyesinde hukuk işleri müdürlüğü kurulmuş,
- Daha önce yer alan, valinin birimlerde uzman, sözleşmeli personel ve memurları görevlendirme yapma yetkisine ek olarak YİKOB'un personel ihtiyacının İçişleri Bakanlığı kadrolarında yer alan personelden de karşılanacağı hüküm altına alınmış,
- YİKOB görev, yetki ve sorumlulukları anlamında daha önce il özel idaresinde de bulunan, hizmetlerin yürütülmesi amacıyla, menkul ve gayrimenkul malları almak, kiralamak, kiraya vermek veya satmak, takas yapmak ve bunlar mallar üzerinde sınırlı aynî hak tesis etmek yetkisi verilmiş,
- Yine il özel idaresinde olduğu gibi bağış kabul etme yetkisi verilmiş,
- İlin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçları doğrultusunda her türlü yatırım ve hizmeti sağlamak maksadıyla, kamu kurum ve kuruluşlarıyla, diğer tüzel kişilerle ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içerisinde hareket etmek ve ortak projelerde yer alma yetkisi verilmiş,
- YİKOB Strateji ve Koordinasyon Müdürlüğü'ne YİKOB'un bütçesini yıllık hedeflere göre hazırlamak ve alacak ve gelirlerin takip ve tahsil işlemlerini yapmak gibi ilave görevler verilmiş,
- YİKOB İdari ve Mali İşler Müdürlüğü'ne Bakanlıklar ve diğer merkezi yönetim birimlerinin YİKOB'a aktardığı kaynaklarla diğer kamu kurum ve kuruluşlarının ilde gerçekleştirecekleri bütün yardım faaliyetlerini ve bu yardım faaliyetlerinin gerektirdiği bütün iş ve işlemleri yapmak ve izlemek yetkisi verilmiştir.

Yukarda da bahsettiğimiz üzere YİKOB'a yeni ilave görevler verilmiş, personel kadrosu yönünden de güçlendirilerek bu YİKOB'un daha rahat çalışması sağlanmıştır.

Stratejik plan ve verimlilik programları için adli ve askeri organizasyonun yanı sıra, il yönetimlerinin bütün birimlerinin hizmetlerinin etkinliği, etkililiği ve uygunluğuna ilişkin olarak YİKOB tarafından hazırlanacak rapor ilgili bakanlığa gönderilmelidir. Bu raporlar yıllık olarak hazırlanmakta ve bir sonraki yılın Şubat ayının sonuna kadar ilgili bakanlığa gönderilmelidir. YİKOB başkanı; afet yardım hizmetleri, acil durum çağrıları, rehberlik ve denetim, yatırım izleme, strateji ve koordinasyon ve idari bölümler oluşturabilmektedir. Başkan, gerekli gördüğü takdirde, geçici birimler kurabilmektedir. Başkanların yatırımların izlenmesi ve koordine edilmesi konusundaki çalışma ilkeleri ve

prosedürleri İçişleri Bakanlığı düzenlemesi ile belirlenmektedir. YİKOB'un yönetimi, vali veya vali tarafınca atanan bir yetkili tarafından yürütülmektedir. Vali, gerekli gördüğü takdirde, konumu ve işlevi ne olursa olsun, ihtiyaca göre uzmanlar, sözleşmeli personel ve görevliler atamaya yetkilidir (6360 sayılı Kanun, 2012: Md. 28).

YİKOB'lara tanınan yetkilerin yanı sıra YİKOB bünyesinde oluşturulan müdürlüklere de bir takım yetkiler tanınmıştır. Yazımızın bu bölümünde müdürlüklere tanınan bu yetkiler incelenecektir.

3.1.3.Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın Teşkilat Yapısı

Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı bir başkan ile birim müdürlüklerinden meydana gelmektedir. 6360 sayılı Kanun'un 4. maddesine göre kurumun başkanı o ilin valisidir. Ancak genellikle valilerin başkanlık görevini doğrudan kendilerinin yerine getirmediğini, bunun yerine vali tarafından görevlendirilen bir kişinin YİKOB başkanlığını yerine getirdiğini söylemek mümkündür (6360 sayılı Kanun, 2012: Md. 4).

Tablo 3.1.: Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın Teşkilat Yapısı

Şehir \ Ünvan	Vali	YİKOB Başkanı	Ünvanı
Adana	Mahmut Demirtaş	Murat Süzen	Vali Yardımcısı
Ankara	Vasip Şahin	Fatih Kaya	Vali Yardımcısı
Antalya	Münir Karaloğlu	Nurettin Ateş	Vali Yardımcısı
Aydın	Yavuz Selim Köşger	Mustafa Hulusi Arat	Vali Yardımcısı
Balıkesir	Ersin Yazıcı	Mustafa Çek	Vali Yardımcısı
Bursa	Yakup Canbolat	Fahrettin Göncü	Vali Yardımcısı
Denizli	Hasan Karahan	Celalettin Cantürk	Vali Yardımcısı
Diyarbakır	Hasan Basri Güzeloğlu	Remzi Oğuz Yılmaz	Vali Yardımcısı
Erzurum	Oktay Memiş	Mehmet Yavuz	Vali Yardımcısı
Eskişehir	Özdemir Çakacak	Alper Balcı	Vali Yardımcısı
Gaziantep	Davut Gül	Hüseyin Yılmaz	Vali Yardımcısı
Hatay	Rahmi Doğan	Nursal Çakıroğlu	Vali Yardımcısı
İstanbul	Ali Yerlikaya	Akgün Corav	Vali Yardımcısı
İzmir	Erol Ayyıldız	Uğur Kolsuz	Vali Yardımcısı
Kahramanmaraş	Vahdettin Özkan	Gürbüz Saltaş	Türkoğlu Kaymakamı
Kayseri	Şehmus Günaydın	Zekeriya Güney	Vali Yardımcısı Vekili
Kocaeli	Hüseyin Aksoy	Osman Ekşi	Vali Yardımcısı
Konya	Cüneyit Orhan Toprak	Mehmet Aydın	Vali Yardımcısı
Malatya	Aydın Baruş	Mehmet Güder	Vali Yardımcısı Vekili
Manisa	Ahmet Deniz	Ünal Çakıcı	Vali Yardımcısı
Mardin	Mustafa Yaman	Şakir Öner Öztürk	Vali Yardımcısı Vekili
Mersin	Ali İhsan Su	Süleyman Deniz	Vali Yardımcısı
Muğla	Esengül Civelek	Fethi Özdemir	Vali Yardımcısı
Ordu	Seddar Yavuz	Ahmet Arık	Perşembe Kaymakamı
Sakarya	Ahmet Hamdi Nayir	Erdoğan Ülker	Vali Yardımcısı
Samsun	Osman Kaymak	Sezgin Üçüncü	Vali Yardımcısı
Şanlıurfa	Abdullah Erin	Ufuk Akıl	Vali Yardımcısı
Tekirdağ	Aziz Yıldırım	Tayyar Şaşmaz	Vali Yardımcısı
Trabzon	İsmail Ustaoglu	Nusret Şahin	Vali Yardımcısı
Van	Mehmet Emin Bilmez	Sinan Aslan	Vali Yardımcısı

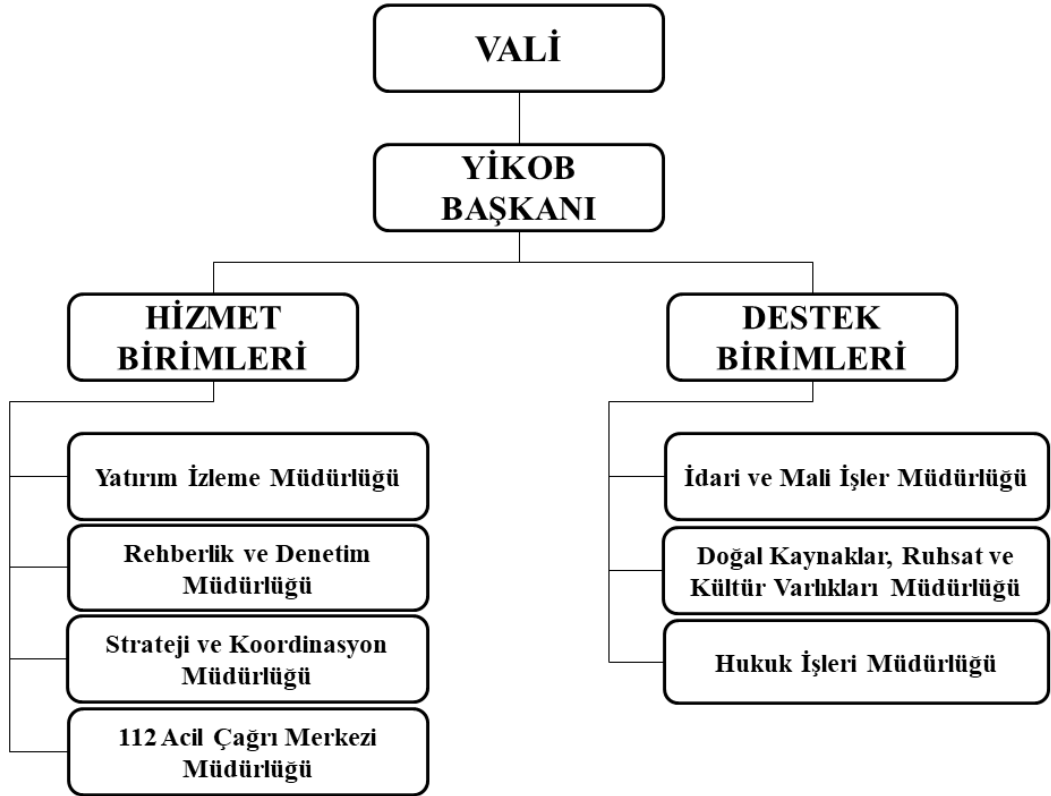
Tablo 3.1'de de görüldüğü üzere YİKOB başkanlığı görevinin daha çok vali yardımcılardan biri veya vali yardımcısı vekili tarafından ya da vali tarafından görevlendirilen bir kaymakam tarafından yerine getirilmektedir. Tabloda da görüldüğü üzere YİKOB başkanlığı görevini, yirmi beş vali yardımcısı, üç vali yardımcısı vekili ve iki vali tarafından görevlendirilen kaymakam yerine getirmektedir.

Tablo 3.2.: Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığının Teşkilat Yapısı - 1

Ünvan	Birim	Adet/Sayı
Vali		0
Vali Yardımcısı		25
Vali Yardımcısı Vekili		3
Kaymakam		2
Toplam		30

Tablo 3.2’de görüldüğü üzere vali kendisine verilen YİKOB başkanlığı görevini vali yardımcısı, vali yardımcısı vekili veya kaymakama devretmektedir. Bu bağlamda valilerin YİKOB başkanlığı görevini doğrudan kendilerinin yerine getirmediğini söylemek mümkündür.

Şekil 3.1.: Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Teşkilat Şeması

Kaynak: <http://www.kahramanmaras.gov.tr/yikob/teskilat-semasi>

Şekil 3.1’de görüldüğü üzere YİKOB, dört hizmet birimi ve üç destek biriminden oluşmaktadır. Hizmet birimleri; Yatırım İzleme Müdürlüğü, Rehberlik ve Denetim

Müdürlüğü, Strateji ve Koordinasyon Müdürlüğü ve 112 Acil Çağrı Merkezi Müdürlüğü'dür. Destek birimleri ise; İdari ve Mali İşler Müdürlüğü, Doğal Kaynaklar, Ruhsat ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü ve Hukuk İşleri Müdürlüğü'dür.

Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik'in 4. maddesine göre, YİKOB ihtiyaç gördüğü konularda bünyesinde valinin onayıyla geçici birimler kurabilme yetkisine sahiptir. Ayrıca, gerektiğinde YİKOB'un görevlerini yerine getirmek üzere valinin onayıyla ilçelerde de geçici birimler kurulabilmektedir. Başkan, geçici birimleri sevk ve idare etmek üzere birim sorumlusu görevlendirebilmektedir (Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik, 2014: Md. 4).

3.1.3.1.Yatırım İzleme Müdürlüğü

YİKOB'un yatırımlarla ilgili faaliyetleri takip eden Yatırım İzleme Müdürlüğü'nün görevlerinden de bahsetmek gerekir. Bu görevler de aşağıdaki gibidir (Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik, 2014: Md. 7):

- Bakanlıkların ve diğer merkezi yönetim kurumlarının ve ildeki diğer kamu kurum ve kuruluşlarının ihtiyaç duyduğu tüm iş ve işlemlerin yanı sıra her türlü yatırım, bakım, onarım, inşaat ve yardım işlemlerini yapmak ve izlemek,
- Her türlü yatırım, inşaat, tamir ve destek işlerinin yanı sıra, bakanlıkların ve diğer merkezi idari kurumların, Cumhurbaşkanı'na devredilen fonlar karşılığında illerde talep ettiği tüm iş ve işlemleri yürütmek ve kontrol etmek,
- Merkezi yönetim tarafından şahsen sağlanan bütün destek ve yardımı koordine etmek, izlemek ve yürütmek,
- Tekliflerin yürütülmesi ile ilgili her türlü iş ve prosedürü, YİKOB, müdürlük ve bölümlerin ihtiyaçları doğrultusunda yapmak,
- Güvenlik hizmetlerinin gerektirdiği harcamalarla ilgili iş ve işlemleri yapmak,
- Kamu binalarının, Cumhurbaşkanlığı'na tahsis edilmiş binaların, konutların ve valilik binalarının inşaatı, bakımı ve onarımını sağlamak,
- İllerdeki kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılacak yatırım ve hizmetlerin bozulmaması ve bu durumun nüfusun sağlığını ve güvenliğini olumsuz yönde etkilemesi ve kamu düzenini ve güvenliğini ve valinin veya ilgili bakanlığın hizmet

vermeyi amaçlaması halinde ve söz konusu yatırımların ve hizmetlerin yerine getirilmemesi durumunda uygun sürenin sağlanması, valiye yapılması talimatı verilmesi,

- Başkan tarafından verilen diğer görevleri yapmaktır.

3.1.3.2.Rehberlik ve Denetim Müdürlüğü

YİKOB'un denetimle ilgili faaliyetleri takip eden Rehberlik ve Denetim Müdürlüğü'nün görevleri ise aşağıdaki gibidir (Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik, 2014: Md. 8):

- İldeki kamu kurum ve kuruluşlarını denetlemek ve bunlara rehberlik yapmaktır.
- Araştırma, inceleme ve denetim işlerini yerine getirmek üzere yapılan görevlendirilmelerle ilişkili onayları hazırlamak, kurumlar arası yazışmaları yapmak ve gerekli diğer işlemleri yerine getirmektir.
- Denetim sonuçlarından ulaşılan tespit, görüş ve önerileri, başkanın onayını aldıktan sonra ilgili birimlere göndermek ve takibini sağlamaktır.
- Merkezi yönetim tarafından yapılacak her türlü destek ve yardımın izlenmesi ve denetlenmesiyle ilgili iş ve işlemler neticesinde ulaşılan tespit, görüş veya raporları değerlendirdikten sonra başkana sunmaktır.
- Denetlemeye tabi birimlerde görev alan personeller, denetlemeye konu olan bütün bilgi ve belgeleri talep edilmesi durumunda denetleme ve incelemeyle görevlendirilen yetkililere göstermek ve incelemesine yardım etmek zorundalardır.
- Denetlenen kurum ve kuruluş yöneticileri hizmetlerin gerektiği gibi yürütülmesi amacıyla denetleme yetkisiyle görevlendirilen yetkililere, denetleme süresi boyunca uygun çalışma ortamını sağlamak ve gereken diğer tedbirleri almak zorundadır.
- Araştırma, inceleme ve denetim faaliyetleriyle ilgili yazışma, dosyalama ve arşivleme işlemlerini yerine getirmektir.
- Başkanın vereceği diğer görevleri yapmaktır.

3.1.3.3.Strateji ve Koordinasyon Müdürlüğü

YİKOB'un koordinasyon ile ilgili faaliyetlerini takip eden Strateji ve Koordinasyon Müdürlüğü'nün görevleri ise aşağıdaki gibidir (Yatırım İzleme ve

Koordinasyon Başkanlığı Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik, 2014: Md. 9):

- İldeki kurum kapasitesini ve verimliliğini yükseltmeye yönelik faaliyetleri yürütmek,
- İldeki kamu kurum ve kuruluşları arasındaki koordinasyona yönelik çalışmaları yürütmek,
- İlin sosyal, kültürel, ekonomik ve turizm potansiyelini belirlemek maksadıyla bilgi toplamak, bu bilgileri çözümlenmek ve raporlamak ya da bu işlemleri yaptırmak,
- İl düzeyindeki plan-program uygulamalarına yönelik kurumlar arası bilgilendirme ve eğitim faaliyetlerini yerine getirmek, yerine getirilmesine katkıda bulunmak ve bu faaliyetleri izlemek,
- YİKOB'un yıllık plan ve programını düzenlemek ve gereken ödenek miktarını tespit etmek,
- İlin tanıtımı için faaliyetlerde bulunmak,
- Afet ve acil yardım hizmetlerini yürütmek ve koordine etmek,
- Merkezi yönetimin adli ve askeri teşkilatı hariç olmak üzere merkezi yönetimin taşra birimlerinin stratejik plan ve performans programlarına uygunluğu ve bu kurumların yerine getirdikleri hizmetlerin etkinliği, verimliliğiyle ilgili raporları hazırlamak, bu raporları valinin değerlendirmesine sunmak ve valinin görüşüyle beraber takip eden yılın Şubat ayının son gününe kadar ilgili bakanlığa göndermek,
- YİKOB'un ödenekleriyle ve diğer mali işlemleriyle alakalı iş ve işlemleri yerine getirmek,
- Başkanın verdiği diğer görevleri yapmaktır.

3.1.3.4.112 Acil Çağrı Merkezi Müdürlüğü

YİKOB'un acil durumlar ile ilgili faaliyetlerini takip eden 112 Acil Çağrı Merkezi Müdürlüğü'nün görevleri ise aşağıdaki gibidir (Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik, 2014: Md. 10):

- 112 Acil Çağrı Merkezi'nin iş ve işlemlerini 3152 sayılı Kanun'un 28. maddesinin 4. fıkrasında belirtilen yönetmelik hükümleri çerçevesinde yürütmek,
- Başkanın verdiği diğer görevleri yapmaktır.

3.1.3.5.İdari ve Mali İşler Müdürlüğü

YİKOB'un idari ve mali işlemleri ile ilgili faaliyetlerini takip eden İdari ve Mali İşler Müdürlüğü'nün görevleri ise aşağıdaki gibidir (Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik, 2014: Md. 11):

- YİKOB, müdürlükleri ve birimlerinin ihtiyaçlarına yönelik gerçekleştirilecek ihalelerle ilgili her türlü iş ve işlemleri yürütmek,
- 237 sayılı Kanun dâhilinde kamu kurum ve kuruluşları araçlarının alımı, işletilmesi, bakım ve onarımının yanı sıra bürolarının bütün gereksinimlerini başkanın onayıyla karşılamak ve bununla ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- YİKOB birimleri ve kamu kurum ve kuruluşlarının ihtiyaç duyduğu araç-gereçlerin alımı ile bu araç-gereçlerin bakım ve onarımını yapmak,
- Ağırhama ve temsil, protokol, tören ve ödüllendirme harcamalarıyla ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- YİKOB'un evrak kayıt, takip ve dağıtımıyla ilgili iş ve işlemlerini yerine getirmek,
- YİKOB, Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı'yla birlikte birimlerinin faaliyetlerini elektronik ortamda yürütebilmesi için gereken çalışmaları yapmak, birimlerin arasında ağ, yapısal kablolama ve internet ağı oluşturmak, internet sitesinin altyapısını oluşturmak,
- YİKOB'un tüm ödemeleriyle ilgili mali iş ve işlemleri yürütmek,
- YİKOB'a ait arşiv oluşturmak ve yönetmek, il özel idaresinin diğer kamu kurum ve kuruluşlarının ilgisi dışındaki arşivlerini devralmak,
- YİKOB'un menkul ve gayrimenkul kayıtlarını tutmak,
- Muhtar ödenekleriyle ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Belirlenen performans kriterlerine göre var olan personelin performans takibini yapmak,
- YİKOB bünyesinde görev yapan personele ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
- Kamu kurum ve kuruluşları tarafınca yürütülen yatırım ve hizmetler için gereken araç, gereç, bina, tesis ve makineleri kiralamak,
- YİKOB bünyesinde görev yapan personellerin hizmet içi eğitim sürecini planlamak ve yürütmek,
- Başkanın verdiği diğer görevleri yapmaktır.

3.1.3.6. Doğal Kaynaklar, Ruhsat ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü

YİKOB'un doğal kaynaklar ve ruhsat işlemleri ile ilgili faaliyetlerini takip eden Doğal Kaynaklar, Ruhsat ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü'nün görevleri ise aşağıdaki gibidir (Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik, 2014: Md. 12):

- Tüzel kişilikleri sonlandırılan il özel idarelerine 5686 sayılı Kanun, 2863 sayılı Kanun ve 3213 sayılı Kanun'un ilgili maddelerince verilen bütün görevleri yerine getirmek, yetki ve sorumlulukları kullanmak,
- Başkanın verdiği diğer görevleri yapmaktır.

3.1.3.7. Hukuk İşleri Müdürlüğü

YİKOB'un hukuksal işlemleri ile ilgili faaliyetlerini takip eden Hukuk İşleri Müdürlüğü'nün görevleri ise aşağıdaki gibidir (Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik, 2014: Md. 11/A):

- YİKOB birimlerince kendisine yönlendirilen hukuki konularla birlikte hukuki, cezai, mali sonuç veya sorumluluk oluşturacak YİKOB iş ve işlemleri hakkında hukuki görüş beyan etmek,
- YİKOB'u ilgilendiren hukuki konularda görüş beyan etmek,
- YİKOB birimlerince düzenlenecek olan bütün şartname ve sözleşme taslaklarını, YİKOB'la üçüncü şahıslar arasında yaşanan uyuşmazlıklarla ilgili işleri ve YİKOB birimleri tarafından sorulan diğer işleri inceleyip hukuki görüş beyan etmek,
- YİKOB'un görev tanımında yer alan konularda, diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından istenen konular ile ilgili görüş beyan etmek,
- YİKOB'un taraflardan biri olduğu idari ve adli davalarda, icra işlemlerinde ve yargılama sürecine dâhil olan diğer bütün hukuki uyuşmazlıkların takibini sağlamak,
- YİKOB'un menfaatlerini koruyan, anlaşmazlık ve uyuşmazlıkları önleyen hukuki önlemleri almak, uyuşmazlıklara neden olan konuların uzlaşma yöntemiyle çözümüyle ilgili görüş beyan etmek, anlaşma, protokol, şartname ve sözleşmelerin bu ilkelere uygun bir şekilde hazırlanmasına katkı sağlamak ve yardım etmek,

- YİKOB'un taraf olduğu idari ve adli davalar için; dava ve cevap dilekçelerini yazmak, kanuni yollara başvurulmasına esas teşkil etmek üzere gereken bilgi ve belgelerin teminini, takibini ve savunmasını yapmak,
- Hukuk İşleri Müdürlüğü'nde sözleşmeli veya kadrolu avukatların yetersiz kalması durumunda, valinin onayıyla, özel uzmanlık alanına giren durumlarda 24.12.2012 tarihinde kabul edilen 2012/4096 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'yla yürürlüğe giren Serbest Avukatlardan Hizmet Satın Alınmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'e göre avukatlık ortaklıklarından ya da serbest avukatlardan hizmetin satın alınmasıyla ilgili işlemleri yerine getirmek,
- YİKOB tarafından hizmet satın alınması yöntemiyle taraf olunacak dava ve icra takipleri ile tahkim işlemlerini izlemek, koordinasyonunu sağlamak ve denetlemek,
- 659 sayılı KHK'nın adli anlaşmazlıkların uzlaşma yöntemiyle çözülmesi, uzlaşma veya vazgeçme yöntemlerinin hükümlerini yerine getirmek,
- İdari ve adli davalar sonucunda YİKOB'un aleyhinde oluşan kamu zararının, işlem ve eylemleriyle bu zarara neden olan kişi veya kurumlara rücu edilmesiyle ilgili işleri yürütmek,
- YİKOB amaçlarının daha iyi gerçekleşmesini sağlamak, plan ve programa, mevzuata uygun çalışılmasını sağlamak amacıyla gerekli hukuksal teklifleri hazırlamak,
- İlgili mevzuat doğrultusunda kurul veya komisyonlara katılımın sağlanması,
- YİKOB'un ilgi alanına giren hukuki görüş ve kararların, elektronik ortamda arşivlenmesi ve bu kararlardan kullanıcıların faydası için gerekli iş ve işlemleri yürütmek,
- Başkanın verdiği diğer görevleri yapmaktır.

3.2.Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın Etkinliği

Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın etkinliğinden bahsedebilmemiz için, birbiriyle bağlantılı iki etmen bulunmaktadır. Bu etmenlerden ilki yatırımlarını gerçekleştirebilmesi için kaynak sağlamak, ikincisi ise sağlanan kaynakları uygun yatırımlara yönlendirmektir. Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı kendi yatırımları dışında bakanlık ya da diğer kamu kurum ya da kuruluşlarının yatırım ve hizmetlerini de ödenek aktarılması karşılığında yapmaktadır. Bu konunun iyi anlaşılabilmesi için Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın mali yapısından bahsetmekte fayda vardır.

3.2.1.Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Mali Yapısı

Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın çeşitli gelirleri bulunmaktadır. Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın gelirleri şu şekilde belirtilmiştir (674 sayılı KHK, 2016: Md. 35):

- Kamu kurum ve kuruluşlarının yatırım ve hizmetleri için aktardıkları tutarlar,
- İçişleri Bakanlığı bütçesinden yapılacak hazine yardımları,
- Bağış ve yardımlar,
- Diğer gelirler.

Yönetmeliğin 14. maddesinin 1. fıkrasında; Bakanlık ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının, kaynağını aktarmak kaydıyla, Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı vasıtasıyla yatırım yapabilecekleri belirtilmektedir. Yönetmeliğin 14. maddesinin 2. fıkrasında; birinci fıkrayla bağlantılı olarak, ödeneği genel bütçeden karşılanan kamu idareleri tarafından aktarılan ödeneklerden yıl içinde harcanmayan tutarlar bir sonraki yıl Bakanlık bütçesine ödenek olarak kaydedileceği belirtilmektedir. Yönetmeliğin 14. maddesinin 3. fıkrasında; yine birinci fıkrayla bağlantılı olarak, diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından aktarılan bütçe, bir taraftan genel bütçenin (B) işaretli cetveline gelir, diğer taraftan Bakanlık bütçesinin ilgili tertiplerine ödenek olarak kaydedileceği belirtilmektedir. Yönetmeliğin 14. maddesinin 4. fıkrasında; illerdeki kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılması gereken yatırımların aksaması ve bunun sonucunda halkın sağlığının, huzurunun ve esenliğinin bozulması ile birlikte kamu düzeni ve güvenliğini olumsuz yönde etkilemesi halinde, bu hizmetlerin Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı vasıtasıyla ya da il içerisindeki diğer kamu kurum ve kuruluşları vasıtasıyla yapılması durumunda; yapılacak olan ya da yapılan harcama tutarları, ilgili kurumun ödeneğinden kesilerek, Bakanlığa ya da yatırımı yapan diğer kamu kurum ve kuruluşuna gönderileceği belirtilmektedir (Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik, 2014: Md. 14/1-2-3-4).

Bakanlıklar ve diğer merkezi idari kurumlar, YİKOB aracılığıyla illerde yapılacak her türlü yatırım, inşaat, bakım, onarım ve yardım işlemlerini yapabilmektedirler. Bu işler için kaynakların transferi Maliye Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı tarafınca ortaklaşa belirlenmektedir. Bu madde uyarınca, YİKOB aracılığıyla yapılan işlemlerle ilgili ödenekler, kamu kurum ve kuruluşlarının bütçelerinde ayrı şemalarda kontrol edilmeli ve bu transferler diğer programlara aktarılmamalı ve başka amaçlar için kullanılmamalıdır. Bu anlaşmalarda

yer alan ödeneklerden harcanmayan kısımlar gelecek yıl bütçeye aktarılmaktadır (674 sayılı KHK, 2016: Md. 35).

6360 sayılı Kanun, YİKOB'un görev ve sorumluluklarını gerçekleştirebilmesi için İçişleri Bakanlığı bütçesinin yeterli ödeneğe sahip olması gerektiğinden bahsetmektedir. Merkezi yönetimin YİKOB aracılığı ile illerde gerçekleştireceği yatırımların karşılığı olarak kamu idareleri tarafından yapılacak mali transferler ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılacak mali transferlerden yıl içerisinde harcanmayan kaynaklarla alakalı işlem yapma yetkisi İçişleri Bakanlığı'na bırakılmıştır (Kızılböğâ & Özaslan, 2013: 11). YİKOB'un mali yapısı ilden ile farklılık göstermektedir. Bazı illere hala bakanlıktan ödenek aktarılmakta ve o ödeneğe göre iş/ihale yapmakta iken bazı illerde ise ödenek aktarımı sona ermiş ve hak edişe göre para aktarımı yapılmaktadır. YİKOB'un denetimi hususuna ilişkin 6360 sayılı Kanun'da bir düzenlemeye yer verilmemektedir. Daha sonra çıkarılan yönetmeliklerde ve KHK'larda da bu hususa yer verilmemektedir (Akman & Kalender, 2018: 1034). YİKOB mali açıdan Sayıştay denetimine, idari açıdan İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu'nun denetimine tabidir.

Merkezi yönetim taşrada yapmak istediği birçok kamu yatırımını il özel idarelerine kaynak aktarmak suretiyle il özel idareleri aracılığıyla gerçekleştirmekteydi. İl özel idaresi sisteminde de var olan önemli bir uygulamanın, YİKOB'un döneminde de devam ettiği görülmektedir.

3.2.1.Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın Gerçekleştirdiği Yatırımlar

Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın gerçekleştirdiği yatırımlar aşağıdaki gibidir (Kızılböğâ & Özaslan, 2013: 12).

- Milli Eğitim Bakanlığı kaynaklı yatırımlar (Bakanlığın tüm okul yatırımlarının inşaatları),
- İçişleri Bakanlığı kaynaklı yatırımlar (Hükümet Konakları, güvenlik yolu projeleri, Emniyet Müdürlükleri hizmet binalarının yapılması),
- Sağlık Bakanlığı kaynaklı yatırımlar (112 hizmet binaları ve Aile Sağlığı Merkezlerinin yapılması),
- Kültür ve Turizm Bakanlığı kaynaklı yatırımlar (tarihi binaların restorasyonunun yapılması),
- Emniyet kaynaklı yatırımlar (güvenlik kameraları vb. hizmetlerin alımı),

- Jandarma kaynaklı yatırımlar (Jandarma Hizmet Binaları ve yol kontrol noktalarının yapımı),
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kaynaklı yatırımlar (huzurevi yapılması ve Engelsiz Yaşam Merkezi yapımı),
- Gençlik ve Spor Bakanlığı kaynaklı yatırımlar (spor sahalarının yapımı ve Gençlik Spor Müdürlüğü'nce yapılan yatırımlara kontrolörlük hizmetinin verilmesi) gibi.

Yatırım İzleme Müdürlüğü'nün yukarda bahsettiğimiz işlerin yürütülmesi ile ilgili olarak (Kızılboğa & Özaslan, 2013: 14);

- İhale ile ilgili iş ve işlemlerini yapmak,
- Keşif özeti hazırlamak,
- Yaklaşık maliyeti hesaplamak,
- Kontrollük faaliyetlerini yerine getirmek şeklinde görevleri bulunmaktadır.

Tablo 3.3.: Bazı Büyükşehir Belediyelerine Ait YİKOB'un Koordinatörlüğünde Tamamlanan 2017 Yılı Öncesi Yatırımları

	Ankara	Trabzon	Eskişehir	Manisa	Konya	Kayseri	Samsun	K.Maraş	Erzurum	Tekirdağ	Hatay	Toplam
Eğitim	113	30	14	18	42	16	85	23	40	29	0	410
Sağlık	14	0	0	2	1	0	2	6	2	0	0	27
İçişleri	22	17	1	7	33	4	9	2	50	9	13	167
Kültür	2	4	0	0	0	0	3	0	4	4	2	19
Sosyal Politika	3	3	2	0	0	0	0	0	5	2	0	15
Gıda ve Tarım	6	0	0	0	70	0	1	1	1	1	0	80
Gençlik ve Spor	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Gümrük Ticaret	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Çevre ve Şehircilik	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	2
Kalkınma	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	4
Ulaştırma	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Toplam	160	54	18	27	146	20	101	33	106	45	17	727

Kaynak: Yıldırım, A. & Yıldırım, K. E. (2017). Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın Yönetişim Açısından Etkinliği. Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi, 9(2), 27.

Tablo 3.3'te bazı büyükşehir belediyelerinde YİKOB'un koordinatörlüğünde gerçekleştirilen 2017 yılı öncesi yatırımlarına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Örneğin, Hatay YİKOB kuruluşundan 2017 yılına kadar 13'ü içişleri projesi, 2'si kültür, 1'i çevre ve şehircilik ve 1'i ulaştırma projesi olmak üzere toplamda 17 projeyi hayata geçirmiştir. Bu projelerin nasıl uygulandığına baktığımızda, bu projelerin özel birimler tarafından ihale prosedüründe gerçekleştirildiği açıktır. Bu açıdan kamu-özel sektörünün ortak yönetim faaliyetleri yürüttüğü söylenebilmektedir. Gördüğümüz gibi, 11 YİKOB, 410 eğitim, 27 sağlık sektörü, 167 iç işleri, 19 kültür, 15 sosyal politika, 80 gıda ve tarım, 1 gençlik ve spor, 1 gümrük ve ticaret, 1 çevre ve şehircilik, 4 kalkınma ve 1 ulaştırma olmak üzere toplam 727 proje tamamlanmıştır. Bu 727 projenin 160'ı Ankara YİKOB, 146'sı Konya YİKOB, 106'sı Erzurum YİKOB ve 101'i Samsun YİKOB tarafından yürütülmüştür.

Tablo 3.4.: Bazı Büyükşehir Belediyelerine Ait YİKOB'un Koordinatörlüğünde Tamamlanan 2018 Yılı Yatırımları

	Adana	Antalya	Bursa	Erzurum	Eskişehir	Hatay	Malatya	Tekirdağ	Trabzon	Toplam
Eğitim	15	2	54	10	1	2	28	0	1	113
Sağlık	1	0	11	0	0	0	8	2	1	23
İçişleri	2	3	11	1	0	19	5	1	0	42
Kültür ve Turizm	0	0	7	1	0	0	1	0	1	10
Sosyal Politika	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Gençlik ve Spor	1	1	3	0	0	0	3	1	1	10
Çevre ve Şehircilik	0	0	2	0	0	2	1	0	0	5
Kalkınma	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Ulaştırma	1	4	9	0	0	0	4	0	0	19
Toplam	20	10	98	12	1	23	51	4	4	447

Kaynak: YİKOB internet sitelerinden edinilen verilerle oluşturulmuştur.

Tablo 3.4'te bazı büyükşehir belediyelerinde YİKOB'un koordinatörlüğünde gerçekleştirilen 2018 yılı yatırımlarına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Örneğin, Hatay

YİKOB 2018 yılında 19'u içişleri projesi, 2'si eğitim ve 2'si çevre ve şehircilik projesi olmak üzere toplamda 23 projeyi hayata geçirmiştir. Bu projelerin nasıl uygulandığına baktığımızda, bu projelerin özel birimler tarafından ihale prosedüründe gerçekleştirildiği açıktır. Bu açıdan kamu-özel sektörünün ortak yönetim faaliyetleri yürüttüğü söylenebilmektedir. Gördüğümüz gibi, 9 YİKOB, 113 eğitim, 23 sağlık sektörü, 42 iç işleri, 10 kültür, 1 sosyal politika, 10 gençlik ve spor, 5 çevre ve şehircilik, 1 kalkınma ve 19 ulaştırma olmak üzere toplam 447 proje tamamlanmıştır. Bu 447 projenin 98'i Bursa YİKOB, 51'i Malatya YİKOB, 23'ü Hatay YİKOB, 20'si Adana YİKOB ve 10'u Antalya YİKOB tarafından yürütülmüştür.

YİKOB'a daha önce de bahsettiğimiz üzere 2016 yılında çıkan 674 sayılı KHK ile tüzel kişilik verilmiştir. YİKOB'un 01.01.2017 tarihi itibari ile tüzel kişilik verildikten sonra, Kırsal Altyapının Desteklenmesi Projesi (KIRDES) çerçevesinde İçişleri Bakanlığı'ndan gönderilen ödeneklerle yine kırsal alanlarda, yani mahalleye dönuşen köylerde köy içi kilit parke yol ve sıcak asfalt vb. çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Şu anda da Türkiye'nin değişik bölgelerindeki büyükşehirlerde bu tür hizmetler yürütölmektedir. Örneğin; Şanlıurfa YİKOB tarafından 2018 yılında Birecik ilçesinde kırsal alandaki mahallelerde yani 6360 sayılı Kanun öncesinde köy olan mahallelerde KIRDES projesi çerçevesinde 70.000 metrekare parke taşı yapımı çalışması yürütölmektedir (<http://www.birecik.gov.tr/kirdes-projesi-kapsaminda-ilcemize-70000-m2-kilitli-parke-tasi-destegi-Erişim Tarihi: 06.06.2019>). Başka bir örnek verecek olursak Kayseri YİKOB tarafından da Kayseri'nin 15 ilçesinde 2018 yılında kilit parke yapım işi gerçekleştirilmiştir (<http://kayseriyikob.gov.tr/diger-projelerimiz> , Erişim Tarihi: 06.06.2019).

Yine Ordu Valiliği verilerine göre, Kırsal Altyapının Desteklenmesi Projesi (KIRDES) kapsamında İçişleri Bakanlığı tarafından Ordu Valiliği YİKOB'a gönderilen 13.193.782,00 TL ödeneğe YİKOB bütçesinden ilave edilen 1.190.352,15 TL ödeneğin eklenmesi ile toplamda 14.384.134,15 TL bütçe ile kırsal kesimde ihtiyaç duyulan acil altyapı hizmetlerinin yapıldığı ve bu çerçevede 47,51 km yol, 46,50 km birinci kat sathi kaplama yol, 11,50 km ikinci kat sathi kaplama yol, 22,57 km beton yol yapımı olmak üzere toplamda 128 km yol yapımının gerçekleştirildiği görölmektedir (<http://www.ordu.gov.tr/kirdes-projesi-kirsaldaki-altyapi-hizmetlerine-cansuyu-oldu-> , Erişim Tarihi: 07.06.2019).

Bu tür çalışmaların haricinde KIRDES projesinden gelen ödeneklerle içme suyu, atık su, muhtarlık binası vb. hizmetler de yapılabilir. KIRDES projesi çerçevesindeki

bu çalışmaların dışında yine İçişleri Bakanlığı'ndan gelen ödeneklerle taziye evleri vb. hizmetler de yapılabilmektedir. Böylece ilk etapta kırsalda bu tür yerel hizmetleri yürütmeyen YİKOB'a bu hizmetleri yapabilmeleri imkânı da sağlanmıştır. YİKOB'a tüzel kişilik verilmeden önce bu YİKOB'lar daha önce bahsettiğimiz merkezi yönetimin okul yapımı, Hükümet Konakları yapımı, 112 hizmet binaları, huzurevleri yapımı vb. yatırımları yapmaktaydı. Tüzel kişilik verildikten sonra da YİKOB özel bütçeli hale gelmiş ve kendi bütçelerinden de hizmet yapabilir hale gelmişlerdir. Yine YİKOB yukarıda bahsettiğimiz KIRDES projesini de uygulamaya başlamıştır.

3.2.2. Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı İle İl Özel İdaresinin Benzerlikleri ve Farklılıkları

3213 sayılı Maden Kanunu'nda da il özel idaresine ve YİKOB'a ortak görevler vermiştir. 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 29. maddesinde; *“madencilik bölgelerinin bulunduğu illerde, bu bölgeleri yönetmek için madencilik bölgeleri komisyonu oluşturulmuştur. Bu komisyon büyükşehirlerde Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı bünyesinde ve diğer illerde il özel idaresi bünyesinde faaliyet göstermektedir. Komisyon; vali, ilgili belediyenin temsilcilerini ve lisanslı bir şirketi içermektedir”* şeklinde ifade edilmiştir (3213 sayılı Kanun, 1985: Md. 29).

Komisyon, lisanslı alandaki faaliyetlerin projeye, çevreye ve insan sağlığına uygun olarak yürütülmesini sağlamalı ve madencilik faaliyetlerinin geçici olarak durdurulması dâhil gerekli önlemlerin alınmasını sağlamalıdır. Komisyon, ana faaliyetin geçici olarak askıya alındığını bildirir. Genel merkez, komisyonun üretim alanlarıyla ilgili faaliyetlerini inceler ve kontrol eder. Gördüğümüz gibi, bu anlamda, benzer görevlerin il özel idaresine ve YİKOB'a verildiği açıktır. Aynı maddede, Ocak ayının başındaki satışların % 0,5'i, büyükşehirlerde YİKOB'a ve diğer illerde il özel idarelerine lisans sahibi tarafından aktarılmıştır (6360 Sayılı Kanun, 2012: Md. 28).

En belirgin hatlarıyla YİKOB ve il özel idaresi arasında farkları şöyle özetlemek mümkündür (6360 Sayılı Kanun, 2012: Md. 28):

- İl özel idaresinde temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri bulunmakta ve bu hizmetler yapılmaktaydı; YİKOB'ta da bu gider kalemi bulunmakta ve bu hizmetler yapılmaktadır.
- Muhtar maaşlarının ödenmesi her iki kurumca da yapılmaktadır.

- İl özel idaresi ile YİKOB'un bazı farklılıkları da bulunmaktadır. İl özel idaresinin organları il genel meclisi, il encümeni ve validir; YİKOB'un bu organları bulunmamaktadır.
- İl özel idaresinde İhtisas Komisyonları bulunmakta iken YİKOB'ta bu komisyonlar bulunmamaktadır. Yine il özel idaresinde stratejik plan ve performans programı yapılırken, YİKOB'ta ise stratejik plan ve performans programı yapılmamaktadır.
- Yol, su, kanalizasyon vb. hizmetlerin kırsalda yapımı il özel idaresinde bulunmakta iken YİKOB'ta bu hizmetler bulunmamaktadır. Ancak yukarıda da bahsettiğimiz üzere tüzel kişilik verildikten sonra YİKOB mahalleye dönüşen köylerde köy içi kilit parke yol, sıcak asfalt çalışmaları vb. çalışmaları yapmaya başlamıştır.
- İl özel idaresinde bütçe tasarısı vali tarafından hazırlanmakta, il encümeninin görüşü ile il genel meclisine sunulmakta ve meclisin kabulü ile kesinleşmektedir. YİKOB'ta ise YİKOB'lar İçişleri Bakanlığı'nca bildirilen hazine yardımı miktarlarını dikkate alarak bütçe tekliflerini hazırlamakta ve valinin onayına sunmaktadır. Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nun TBMM Genel Kurulu'nda kabulünü müteakiben bütçeler vali tarafından imzalanarak yürürlüğe konulmaktadır. YİKOB'larca Vali tarafından imzalanarak yürürlüğe konulan bütçelerinin bir örneği en geç Ocak ayının 15'ine kadar İçişleri Bakanlığı'na gönderilmektedir.
- İl özel idaresinde kesin hesap vali tarafından il encümenine sunulmakta ve il genel meclisinde kabul edilmektedir. YİKOB'ta ise kesin hesap; Strateji ve Koordinasyon Müdürlüğü tarafından hazırlanmakta, başkan gerekli düzeltmeleri yapmakta vali onayı ile kesinleşmektedir.
- İl özel idaresinde bütçede fonksiyonel sınıflandırmanın birinci düzeyleri arasında aktarma yapmayı il genel meclisi, ikinci düzeyleri arasındaki aktarmayı il encümeni, il gelen meclisi ve il encümenin yetkisi dışında kalan aktarmaları vali yapmaktadır. YİKOB'ta ise bütçe tertipleri arasında ödenek aktarması başkanın onayı ile yapılmaktadır.
- İl özel idaresince belediye sınırları dışındaki gayri sıhhî müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerine ruhsat verilmekte idi; YİKOB'un ise gayri sıhhî müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerine ruhsat verilmesi görevi bulunmamaktadır.
- YİKOB için en önemli gelir kaynağı İçişleri Bakanlığı bütçesinden yapılacak Hazine yardımlarıdır. Bu yardım yıllık olarak belirlenmekte ve yıl içerisinde birkaç dilim

halinde gönderilmektedir. İl özel idaresi için ise en önemli gelir kaynağı genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan ve aylık olarak gönderilen paylar olan İller Bankası payıdır.

- Merkezi yönetimin yargı ve askeri teşkilatları haricinde, illerdeki bütün birimlerin stratejik plan ve çalışma programlarına göre kurumların etkinlikleri, verimliliği ve uygunluklarına ilişkin olarak, YİKOB tarafınca hazırlanacak rapor bu kurumlara gönderilmektedir. İl özel idaresinde ise böyle bir uygulama yapılmamıştır.

Görüldüğü üzere il özel idaresi ile YİKOB'un benzeyen yanları olduğu gibi belirli farklılıkları da bulunmaktadır. Belediye hizmetlerinde aksama olduğunda yapılacak müdahale açısından bakıldığında iki kuruma da aynı görevin verildiği görülmektedir. Belediye Kanunu'na göre hizmetlerde aksama olduğunda Valilik söz konusu hizmeti YİKOB, il özel idaresi veya kamu kurum ve kuruluşları aracılığıyla yaptırmaktadır. Yine merkezi yönetim kuruluşlarının taşradaki hizmetlerini daha hızlı ve etkin bir şekilde yürütmek için il özel idaresine ödenek aktarması ve ödeneklerini bu idareler aracılığıyla yerine getirmesi usulü bulunmakta idi. Yukarıda da bahsettiğimiz üzere bu usulün YİKOB'un yer aldığı büyükşehir sisteminde de önemli oranda devam ettiği, kamu yatırımlarının bu idareler aracılığı ile yürütülmeye devam edildiği, içme suyu, kanalizasyon gibi hizmetlerin ise bu idarelerce yapılmadığı görülmektedir. İl özel idaresinin faaliyetleri denilince en fazla akla gelen kamu yatırımlarının yapılıyor olmasıdır. Bahsettiğimiz anlamda YİKOB'un belirli yatırımları gerçekleştiren bir birim olması bu birimlerin fonksiyonelliği anlamında önem arz etmektedir. YİKOB'a ilk etapta tüzel kişilik verilmemiş iken sonradan tüzel kişiliğin verilmiş olması ve bununla birlikte de özel bütçeli hale getirilmiş olması da bu birimlerin daha etkin çalışması için yapılmış olan düzenlemelerdir.

6360 sayılı Kanun ile birlikte il özel idarelerinin ve köylere hizmet götürme birliklerinin yol yapımı vb. tüm hizmetleri büyükşehir belediyelerine devrettiğinden bahsetmiştik. Ancak gelinen noktada, ilk etapta kırsal alanda yerel hizmet faaliyetinde bulunmayan YİKOB'un yeni bir proje olan KIRDES projesi aracılığıyla tekrar kırsal alanlara hizmet götürmeye başladıkları görülmüştür.

YİKOB'un görevlerini yerine getirmek üzere vali onayıyla ilçelerde de geçici birimler kurulabileceğinden bahsetmiştik. Gerektiğinde kırsal alandaki faaliyetler bu birimler aracılığı ile takip edilebilecektir; yine vali onayı ile bu birimlerde personel görevlendirilebilmesi için gerekli yetki de verilmiştir. Maden Kanunu'nda il özel idaresine

ve YİKOB'a ortak görevler verdiğinden yukarda bahsetmiştik. Buna göre Maden bölgesi olan illerde bu bölgeleri yönetmek üzere maden bölgesi komisyonlarının kurulmakta olduğu ve bu komisyonların, büyükşehirlerde YİKOB bünyesinde, diğer illerde ise il özel idaresi bünyesinde faaliyet gösterdiği belirtilmekte idi. Yine YİKOB'a ilin ihtiyaçları çerçevesinde gerektiğinde her türlü yatırım ve hizmetleri yerine getirebilmek amacıyla, kamu kurum ve kuruluşlarıyla, diğer tüzel kişilerle ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmak ve ortak projeler yürütmek görevi de verilmiş ve bu birimlerin aktif çalışması hedeflenmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

2012 yılında esas olarak büyükşehir belediyelerine yönelik bir düzenleme şeklinde ortaya çıkan 6360 sayılı Kanun'un Türkiye'deki bütün yerel yönetim kuruluşlarını derinden etkilediği ve önemli değişimleri meydana çıkardığı görülmektedir. 6360 sayılı Kanun'dan önce sayısı 16 olan büyükşehir belediyesine ek olarak 14 ilde büyükşehir belediyesi kurulmuş, büyükşehir belediyelerinin sayısı 30'a yükseltilmiştir. 30 büyükşehir belediyesinde il özel idareleri kaldırılmış, 1.580 belde belediyesi ve 16.082 köy mahalleye dönüştürülmüş ve 27 yeni ilçe kurulmuştur. Bununla birlikte 376 ilçe belediyesi, büyükşehir ilçe belediyesine dönüştürülmüştür. 6360 sayılı Kanun'un Türk yerel yönetim tarihinde büyük ve önemli bir değişiklik yaptığı aşikârdır.

6360 sayılı Kanun'un getirdiği en önemli değişikliklerden biri de, büyükşehir belediye sınırlarının il mülki sınırına eşitlenmesidir. 6360 sayılı Kanun'la valilik binasının merkez kabul edilerek büyükşehir belediyesinin sınırını belirleyen pergel yönteminden vazgeçilmiş ve büyükşehir belediyesinin sınırı il mülki sınırına genişlemiştir. Büyükşehir ilçe belediyelerinin sınırları da büyükşehir ilçe sınırlarına genişlemiştir. Bu belediyelerin hizmet alanlarının genişlemesi nedeniyle hizmet sunumunda eskiye oranla daha fazla sıkıntı yaşayacakları aşikârdır. Diğer bir yandan büyükşehir belediye sınırının il mülki sınırına dayanması sebebiyle il bazında bütünsel planlar yapmanın önü açılmıştır. Ayrıca 6360 sayılı Kanun'dan önce büyükşehir olan illerde yerel halk sadece tek bir belediyeden hizmet almaktayken, 6360 sayılı Kanun sonrasında iki belediyeden birden hizmet alma imkânına erişmişlerdir. Yine yerel halkın, yerel seçimlerde hem büyükşehir belediye başkanını hem de büyükşehir ilçe belediye başkanını seçmelerinden dolayı demokratik rolünün arttığını söylemek mümkündür.

6360 sayılı Kanun'la büyükşehir kurulma şartları kolaylaştırılmıştır. 6360 sayılı Kanun, büyükşehir olabilmek için il nüfusunun 750.000 ve üzeri olmasını yeterli görmektedir. Bu da birçok şehrin büyükşehire dönüşmesine zemin hazırlamıştır. Bu sayede eski kanun hükümlerine göre büyükşehir olma vasfı taşımayan 14 il 6360 sayılı Kanun'la birlikte büyükşehir olma niteliği taşımaya başlamış ve bu iller büyükşehir olmuştur.

6360 sayılı Kanun'la büyükşehir belediyelerinin görev ve yetkileri artmıştır. Büyükşehir belediyelerine, daha önceki kanunda verilmeyen birçok görev 6360 sayılı

Kanun'la verilmiştir. Böylelikle, zaten sınır genişlemesiyle iş yükü artan büyükşehir belediyelerinin iş yükleri daha da artmıştır. Bütün bu görevleri etkin bir şekilde yerine getirecek personel yapısı ihtiyacı meydana gelmiştir. Bu da büyükşehirlerde tüzel kişiliğine son verilen il özel idaresi personellerinin yatırımları kontrol etme ve koordine etme amacıyla büyükşehir belediyesine veya büyükşehir ilçe belediyelerine devredilmesini sağlamıştır. İl özel idaresinin mülkü belediyeye ve bağlı ortaklıklarına devredilmiştir.

6360 sayılı Kanun'la birlikte, mahalleye dönüşen köylerde yaşayanlar da Çevre-Temizlik Vergisi ve Emlak Vergisi ödemekle yükümlü tutulmuşlardır. Bu da gelirleri şehirlerde yaşayan insanlara göre daha kısıtlı olan köy halkının maddi olarak sıkıntı çekmesine sebebiyet vermektedir. Zaten anayasaya aykırılık iddialarıyla tartışılan 6360 sayılı Kanun, getirdiği bu ve bunun gibi değişikliklerle akademik camiada birçok olumsuz değerlendirmeyle anılmaktadır.

6360 sayılı Kanun, yerel yönetim birimlerinin gelirlerinde de değişiklikler öngörmüştür. Büyükşehir belediyelerinin GBVG'den aldıkları payın artmasına rağmen hizmet sunmakla yükümlü olduğu nüfusun artması sebebiyle bu artışın yeterli olmadığı görüşü hâkimdir. İl özel idarelerinin GBVG'den aldıkları payın düşmesine rağmen hizmet verdiği nüfusun azalması sebebiyle gelirlerinde oransal düşüş olsa bile kişi başına düşen hizmet bütçesi artmıştır. Şunu da belirtmekte fayda vardır ki, bu gelir değişikliğinden en fazla hoşnut olan il özel idareleri olmuştur.

Büyükşehir olan illerde il özel idaresinin yokluğundan doğan boşluk Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın kurulmasıyla son bulmuştur. Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı valiliğe bağlı olarak İçişleri Bakanlığı tarafından kurulmuştur. 6360 sayılı Kanun öncesinde merkezin yerel düzeydeki hizmetlerini il özel idareleri yapmaktaydı. 6360 sonrasında ise il özel idarelerinin tüzel kişiliğinin kaldırılmasıyla yine merkezin yerel yatırımlarını gerçekleştirmek için Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı kurmuştur.

Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı, kurulduğundan beri birçok tartışma yaratmıştır. Bu tartışmaların birçoğu Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın il özel idaresinin devamı niteliğinde olup olmadığı ve il özel idaresiyle karşılaştırıldığında il özel idaresinin yaptığı hizmetleri Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın da yapıp yapamayacağı eksenindedir. Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın, ilk kurulduğu

günden beri etkin bir biçimde çalıştığı görülmektedir. Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı, kurulduğu şehirlerde birçok yatırımı gerçekleştirmiştir. Ancak bu yatırımların il özel idarelerinin yatırımlarından daha ileri düzeyde olduğu sonucuna varmak mevcut verilerle pek mümkün değildir. Bu konu için ayrı ve daha kapsamlı bir çalışma yapılması gerekmektedir.

Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı, yatırımları gerçekleştirme noktasında tecrübesiz personel yapısına sahiptir. Bunun sebebi ise tüzel kişiliği kaldırılan il özel idarelerinin personellerinin büyükşehir belediyelerine ya da büyükşehir ilçe belediyelerine yerleştirilmiş olmasıdır. İl düzeyinde gerçekleştirilecek yatırımlar daha bilgili, tecrübe sahibi personel yapısını gerektirmektedir. Bu bağlamda, Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı personel yapısının il özel idaresinin eski personellerinden oluşması daha yerinde olabilirdi. Bu sayede, çok daha etkin ve verimli hizmet sunulabilmesi imkânı sağlanabilirdi.

Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı, kurulduğu günden beri bakanlıkların ya da kamu kurum ve kuruluşlarının büyükşehir düzeyindeki birçok yatırımı gerçekleştirmiştir. Bu yatırımlar için ödenek, yatırımı yapan bakanlık ya da kamu kurum ve kuruluşu tarafından karşılanmıştır. Bu türden yatırımları, mevcut düzende, bakanlık ya da kamu kurum ve kuruluşlarının il düzeyindeki yatırımlarını il özel idareleri de sağlamaktadır. Bu, akıllara şu soruyu getirmektedir; “görevleri ve yaptıkları işleri aynı olan iki kurumun birbirinden farkı nedir?”. Yanıtlanması gereken en önemli sorulardan birisinin de bu olduğu kanaatindeyim.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, Ş. (2012). 6360 Sayılı Yasa'nın Türkiye'nin Yönetim Dizgesi Üzerine Etkileri: Eleştirel Bir Değerlendirme. *Toplum ve Demokrasi*, 13/13-14, 153-176.

Akbaş, H. E., Bozkurt, S. & Yazıcı, K. (2018). Osmanlı Devletinde Lonca Teşkilatı Yapısı ve Yönetim Düşüncesi İle Karşılaştırılması. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Özel Sayı, 165-202.

Akman, Ç. & Kalender, M. (2018). Yerelde Yeni Bir Merkezi Yönetim Birimi: Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 73(4), 1025-1056.

Akyılmaz, B., Sezginer, M. & Kaya, C. (2018). Türk İdare Hukuku (Dokuzuncu Baskı). Ankara: Savaş Yayınevi.

Alıcı, O. V. (2012). Büyükşehir Belediyesinin İlçe Belediyeleri Üzerindeki Denetim Yetkisinin Kavramsal Açından Değerlendirilmesi. *Yerel Politikalar Dergisi*, 2, 38-52.

Altıntaş, O. (2007). İl Özel İdaresi Harcamalarının Mevcut ve Potansiyel Olarak Fonksiyonel Analizi. Ankara: DPT Uzmanlık Tezi.

Anayasa Mahkemesi (AYM) (10.05.1977). E.1976/57, K.1977/71.

Arıkboğa, E. (2013). Geçmişten Geleceğe Büyükşehir Belediye Modeli. *Yerel Politikalar Dergisi*, 3, 48-96.

Aşıkoğlu, N. Y. (1998). Toplum Hayatımızda Dinin Yeri ve Din Eğitiminin Önemi. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2(1), 45-50.

Ayiter, K. (1968). Anayasanın Özerk Kuruluşları. *Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi*, C, 23-72.

Aykaç, B. (1999). Türkiye'de Kamu Yönetiminin Küçültülmesi, Yerel Yönetimler ve Yerel Demokrasinin Amaçları. *Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 1(99), 1-12.

Azaklı, S. & Tek, H. (2016). İl Özel İdarelerinde Yeniden Yapılan(ama)ma Çabaları ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 23(1), 233-246.

Berkley, G. & Rouse, J. (2004). *The Craft of Public Administration*. Ninth Edition, New York: McGraw Hill.

Berkün, S. (2017). Kamu Açısından Yönetim. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 6(16), 638-663.

Bilgiç, V. (1998a). Merkezi Yönetim-Yerel Yönetim İlişkileri. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 7(2), 27-35.

Bilgiç, V. (1998b). *Yerel Yönetimler*. Ankara: 21. Yüzyıl Yayınları.

Bingöl, Y., Yazıcı, E. & Büyükakın, T. (2013). İl Sınırında Büyükşehir Belediye Modeli Kocaeli Deneyimi. *Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığı Yayınları*, 38.

Biricikoğlu, H. & Duyar, D. D. (2015). 6360 Sayılı Yasa'nın Genişleyen Büyükşehir Belediyesi Hizmet Sınırının Etkinlik ve Verimliliğe Etkisi Bağlamında Değerlendirmesi: Sakarya Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(4).

Brodie, E., Cowling, E. & Nissen, N. (2011). *Katılımı Anlamak: Bir Literatür Taraması*. (Çev. Esen, A. T. & Demir, E.), Ankara: TEPAV.

Bozatay, Ş. A. & Kızılkaya, K. (2016). Merkezden Yönetim-Yerinden Yönetim Tartışmalarının Odağında Bir Düzenleme: 6360 Sayılı Yasa Hakkındaki Değerlendirmeler. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(1), 609-637.

Bozkurt, Ö. & Ergun, T. (1998). *Kamu Yönetimi Sözlüğü*. TODAİE Yayınları, 259.

Bozkurt, Ö., Ergun, T. & Sezen, S. (2008). *Kamu Yönetimi Sözlüğü (İkinci Baskı)*. Ankara: TODAİE Yayıncılık.

Bülbül, D. (2006). *Yerel Yönetimler Maliyesi*. Ankara: Gazi Kitabevi.

- Can, H. H. (2009). Uygulamada Belediye Yasaları. Ankara: MYD Yayıncılık.
- Can, E. (2013). 6360 Sayılı Kanun ve Yerel Yönetimlerde Yeni Dönem Yönetişim-Türk Kamu Yönetimine Yansımaları. İstanbul: Çizgi Kitabevi.
- Canatan, B. (2001). Yerellik İlkesi. Ankara: Galeri Kültür Yayınevi.
- Ceyhan, S. & Tekkanat, S. S. (2018). 6360 Sayılı Kanun ve Ankara İline Etkileri. Bitlis Eren Üniversitesi İzdüşüm Dergisi, 3(2), 20-42.
- Çalcalı, Ö. (2014). 6360 Sayılı Kanun'un Türkiye'de Yerel Yönetimler Sistemine Getireceği Değişiklikler. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, 23(4), 49-68.
- Çam, Ç. A. (2015). Yerinden Yönetim ve Kentsel Siyaset: Avrupa Yerel Yönetim Sistemlerine Karşılaştırmalı Bakış. Yerel Demokrasi Sorunsalı: Büyükşehir Belediye Meclisleri Yapısı ve İşleyişi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Çapar, S. & Demir, R. (2017). Türkiye'de Büyükşehir Yapılanması ve 6360 Sayılı Kanuna Uygulayıcıların Bakışı. Türk İdare Dergisi, (484), 39-90.
- Çelik, M. L. & Altıparmak C. (2013). Hukuki Açından 100 Soruda Yeni Büyükşehir Belediye Modeli. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Çelikyay, H. (2014). Değişen Kent Yönetimi ve 6360 Sayılı Büyükşehir Yasası. SETA Analiz, 101.
- Çetin, Z. Ö. (2015). Türkiye'de İl Özel İdaresi Sisteminin Dönüşümü ve 6360 Sayılı Kanun'un Dönüşüme Etkileri. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 20(2), 247-266.
- Çetinkaya, Ö. (2014). Mahalli İdareler Maliyesi. Bursa: Ekin Kitabevi.
- Çınar, T., Çiner, C. U. & Zengin, O. (2009). Büyükşehir Yönetimi Bütünleştirme Süreci, Ankara: TODAİE Yayını, 352.
- Çiçek, Y. (2014). Geçmişten Günümüze Türkiye'de Yerel Yönetimler. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11(1), 53-64.

Çiftelinar, R. (2006). Yeni İl Özel İdaresi Yasası'na Eleştirel Bir Bakış. Yasama Dergisi, (2), 123-145.

Demir, H. & Karakütük, M. (2003). Yerel Yönetimler ve Hizmette Yerellik: Subsidiarite İlkesi. Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi, 2, 65-77.

Demir, K. A. (2015). Coğrafi Alanın Tanımlanması Sorunu: Yerelleşme Bağlamında Mülki İdareden Kopuş Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. Konya: Kayfor 13 Bildiri Kitabı.

Demirci, M. (2003). İslam'da Şehir ve Şehrin Sosyal Dinamikleri. İstem Dergisi, (2), 129-146.

Denhardt, J. V. & Denhardt, R. B. (2007). The Public Service: Serving, Not Steering. USA: M.E. Sharpe, Inc.

Duran, A. (2009). Geçmişten Günümüze İl Özel İdareleri ve Geleceği. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Y. Lisans Tezi, Sivas.

Dursun, H. (2007). Belediye Dizgesine Getirilen Yeniliklere Genel Bir Bakış. TBB Dergisi, (70), 359-426.

Ecemiş, M. (2008). Yeni Köy Kanunu Hazırlanırken. Türk İdare Dergisi, (460), 1-10.

Eldem, H. (2015). Yerel Yönetimler Reformunun Bir Parçası Olarak Köy Kanunu Tasarı Taslağı. Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 2(1), 39-61.

Emini, F. T. (2009). Türkiye'de Yerel Yönetimler Reformunun İç ve Dış Dinamikleri. Yönetim ve Ekonomi, 16(2), 31-48.

Emrealp, S. (1996). Türkiye'de Yerel Yönetimler. Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, Yüzyıl Biterken, 15, İletişim Yayınları, İstanbul, 1482-1498.

Erat, V. (2016). Mahalli İdare Birimi Olarak Köyler ve 6360 Sayılı Yasanın Etkileri. BEU Akademik İzdüşüm Dergisi, 1(1), 87-98.

Ergin, O. N. (1922). Mecelle-i Umur-ı Belediye (Cilt 1). İstanbul: Matbaa-i Osmaniye.

Eren, V. (2011). Belediye Yöneticilerinin Yerel Yönetim Reformları Hakkındaki Algıları, M.K.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8(16), 89-111.

Ergun, T. (1991). Yönetimin Yeniden Düzenlenmesi Gereksinmesi ve Kamu Yönetimi Araştırma Projesi. Amme İdaresi Dergisi, 24(4), 11-23.

Erkul, H. (2013). Türkiye’de Yerel Yönetimler. Ankara: Detay Yayıncılık.

Ersoy, M. (2013). 6360 Sayılı Yasa Ve Mekânsal Planlama Sorunları. GAP Belediyeler Birliği Dergisi, 20-32.

Eryılmaz, B. (1994). Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılanması. İstanbul: Birleşik Yayınları.

Eryılmaz, B. (2002). Belediyelerde Demokrasi Geleneği ve Değişim İhtiyacı. Çağdaş Yerel Yönetimler, 11(3), 6-21.

Eryılmaz, B. (2004). Kamu Yönetimi: Düşünceler, Yapılar, Fonksiyonlar. Ankara: Okutman Yayıncılık.

Eryılmaz, B. (2012). Kamu Yönetimi Düşünceler, Yapılar, Fonksiyonlar, Politikalar (Beşinci Baskı). Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

Eryılmaz, B. (2013). Kamu Yönetimi (Altıncı Baskı). Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

Eryılmaz, B. (2015). Kamu Yönetimi: Düşünceler, Yapılar, Fonksiyonlar, Politikalar. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

Eryılmaz, B. (2017). Kamu Yönetimi (Onuncu Baskı). Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

Genç, F. N. (2014). 6360 Sayılı Kanun ve Aydın’a Etkileri. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi

Genç, F. N. & Korkın, E. (2017). 6360 Sayılı Kanun’la Tüzel Kişiliği Kaldırılan Belde Belediyelerinde Halkın Uygulamaya İlişkin Algısı. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 19, 84-95.

Gençoğlu, M. (2011). 1864 ve 1871 Vilayet Nizamnamelerine Göre Osmanlı Taşra İdaresinde Yeniden Yapılanma. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(1), 29-50.

Giritli, İ., Bilgen, P. & Akgüner, T. (2001). İdare Hukuku. İstanbul: Der Yayınları.

Gözler, K. (2008). İdare Hukuku (Yedinci baskı). Bursa: Ekin Kitabevi.

Gözler, K. (2012). İdare Hukukuna Giriş. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.

Gözler, K. (2013). 6360 Sayılı Kanun Hakkında Eleştiriler: Yirmi Dokuz İlde İl Özel İdaresi ve Köylerin Kaldırılması ve İlçe Belediyelerinin Büyükşehir İlçe Belediyesi Haline Dönüştürülmesi Anayasamıza Uygun Mudur?. Legal Hukuk Dergisi, 11/122, 37-82.

Gözler, K. & Kaplan, G. (2018). İdare Hukukuna Giriş. Bursa: Ekin Kitabevi.

Gözübüyük, A. ř. (1967). Türkiye’de Mahalli İdareler. İstanbul: TODAİE.

Gözübüyük, A. ř. (1998). Yönetim Hukuku. Ankara: Turhan Kitabevi.

Gözübüyük, A. ř. (2000). Yönetim Hukuku. Ankara: Turhan Kitabevi.

Gözübüyük, A. ř. (2006). Yönetim Hukuku. Ankara: Turhan Kitabevi.

Gözübüyük, A. ř. (2015). Türkiye’nin Yönetim Yapısı. Ankara: Turhan Kitabevi.

Gözübüyük, A. ř. (2016). Yönetim Hukuku. Ankara: Turhan Kitabevi.

Gül, H. & Batman, S. (2013). Dünya ve Türkiye rneklerinde Metropolitan Alan Yönetim Modelleri ve 6360 Sayılı Yasa. Yerel Politikalar Dergisi, 7-47.

Gül, H., Kiriş, H. M., Negiz, N. & Gkdayı, İ. (2014). Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Yerel Siyaset. Ankara: Detay Yayıncılık.

Güler, B. A. (2000), Yerel Yönetimleri Güçlendirmek Mi? Adem-i Merkeziyetçilik Mi?, TODAİE Yayınları, Çağdaş Yerel Yönetimler, 9(2), 14-29.

Güler, B. A. (2004), 5197 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu zerine, <http://80.251.40.59/politics.ankara.edu.tr/bguler/pdf/ioi-son.pdf>, Erişim Tarihi: 10.09.2019.

Güler, B. A. (2012). Bütünşehir Belediyesi, TBMM Komisyon Konuşmaları. Ankara.

Günel, A., Atvur, S. & Dernek, S. O. (2014). 6360 Sayılı Yasanın Yerelleşme Bağlamında Değerlendirilmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 19(3), 55-70.

Günday, M. (2002). İdare Hukuku (Altıncı baskı). Ankara: İmaj Yayınevi.

Günday, M. (2004). İdare Hukuku (Dokuzuncu baskı). Ankara: İmaj Yayınevi.

Günday, M. (2011). İdare Hukuku (Onuncu baskı). Ankara: İmaj Yayınevi.

Gündüzöz, İ. (2012). Belediye Ekonomisi: Belediyeleri ekonomideki Yeri ve Önemi. TBB Yayını, http://www.tbb.gov.tr/online/yayinlar/belediye_ekonomisi/, Erişim Tarihi: 17.05.2019.

Güran, T. (1988). İstanbul'un İaşesinde Devlet'in Rolü (1793-1839). Ellinci Yıl Armağanı, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, 245-275.

Gürbüz, M., Yıldırım, U. & Belli, A. (2014). Büyükşehir Belediye Kanunu'nun Kahramanmaraş İli Ölçeğinde Analizi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1, Özel Sayı, 102-135.

Halaçoğlu, Y. (1984). Osmanlı'da Vakıf Müessesesi. Vakıf Haftası Dergisi, 1, 98-99.

Hergüner, B. (2017). Yeni Büyükşehir Belediyelerinin Hizmet Kalitesine Etkisinin Değerlendirilmesi. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 13/3, 631-642.

İdari Reform Danışma Kurulu Raporu (1972). İdarenin Yeniden Düzenlenmesi İlkeler ve Öneriler. Türkiye Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, 123, Ankara: Sevinç Matbaası

İzci, F. & Turan, M. (2013). Türkiye'de Büyükşehir Belediyesi Sistemi ve 6360 Sayılı Yasa İle Büyükşehir Belediyesi Sisteminde Meydana Gelen Değişimler: Van Örneği. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 18(1), 117-152.

Kalkınma Bakanlığı (2015). 2014 Yılı Faaliyet Raporu. Ankara.

Kalkınma Bakanlığı, (2014). Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi, Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü.

Karaer, T. (1987). Kamu Yönetimi Yeniden Düzenleme Girişimleri ve Sonuçları Üzerine Bir Deneme. Amme İdaresi Dergisi, 20(1), 25-46.

Karaaslan, M. (2012-2013). Nasıl Bir Yerel Yönetim? 6360 Sayılı Kanun Üzerine Bir Değerlendirme. Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.

Karaaslan, M. (2012-2013). Nasıl Bir Yerel Yönetim? 6360 Sayılı Kanun Üzerine Bir Değerlendirme. Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 17-18(26-27-28-29), 123-162.

Karakılçık, Y. (2016). Yerel Yönetimler. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Karasu, M. A. (2013). 6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve Olası Etkileri - Şanlıurfa Örneği. Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 15(1).

Karasu, M. A. (2013). 6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu Ve Olası Etkileri: Şanlıurfa Örneği. GÜ İİBF Dergisi, 15(1), 1-17.

Karasu, M. A. (2014). 6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve Olası Etkileri – Şanlıurfa <http://iibfdergisi.gazi.edu.tr/index.php/iibfdergisi/article/viewfile/531/500>

Karanuh, Z. D. (2018). Yerel Yönetimlerde Katılım ve Kent Konseyleri. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kaştan, Y. (2016). Osmanlı Devleti'nde “1913 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayat Kanun-i Muvakkati” İle Vilayet Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması. Osmanlı Medeniyeti Araştırmaları Dergisi, 2(2), 78-98

Keleş, R. (2006). Kentleşme Politikası (Dokuzuncu baskı). Ankara: İmge Kitabevi.

Keleş, R. (2009). Yerinden Yönetim ve Siyaset. İstanbul: Cem Yayınevi.

Keleş, R. (2016). Yerinden Yönetim ve Siyaset. İstanbul: Cem Yayınevi.

Keleş, R. (1994). Yerinden Yönetim ve Siyaset (İkinci Baskı). İstanbul: Cem Yayınevi.

Keleş, R. (1995). Yerel Demokrasinin Neresindeyiz?. Yeni Türkiye, 4, 66-71.

Kızılboğa, R. & Özaslan, K. (2013). İl Özel İdaresi ile Yatırım İzleme Koordinasyon Başkanlığı'nın Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler ve Kentsel Politikalar. Ankara: Pegem Akademi.

Koç, Y. (2010). Osmanlı Dönemi İstanbul Nüfus Tarihi. Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, 8(16), 171-199.

Koçak, S. Y. & Kavsara, V. (2012). 5302 Sayılı Kanun Sonrasında İl Özel İdarelerinde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Yönetim Bilimleri Dergisi, 10(20), 61-92.

Koçak, S. Y. (2013). Türkiye'de Yerel Yönetimler. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Koyuncu, B. (2000). Yerel Özerklik: Modeller ve Uygulamalar. Muğla Üniversitesi SBE Dergisi, 1(1), 97-117.

Koyuncu, E. & Köroğlu, T. (2012). Büyükşehir Tasarısı Üzerine Bir Değerlendirme. <http://www.tepav.org.tr>.

Koyuncu, E. & Köroğlu, T. (2012). Büyükşehirler Tasarısı Üzerine Bir Değerlendirme. TEPAV, [https://www.tepav.org.tr/upload/files/1352462517-9.Buyuk sehirler_Tasarisi_Uzerine_Bir_Degerlendirme.pdf](https://www.tepav.org.tr/upload/files/1352462517-9.Buyuk%20sehirler_Tasarisi_Uzerine_Bir_Degerlendirme.pdf), Erişim Tarihi: 15.09.2019.

Muratoğlu, T. (2015). Mahalli İdareler Mevzuatında 6360 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler. Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 20(32).

Nadaroğlu, H. (1982). Mahalli İdareler (Dördüncü baskı). İstanbul.

Nadaroğlu, H. (2001). Mahalli İdareler; Teorisi, Ekonomisi, Uygulaması. İstanbul: Beta Yayınları.

Nadaroğlu, H. (2001). Mahalli İdareler (Yedinci Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım.

Nohutçu, A. (2009). Kamu Yönetimi. Ankara: Savaş Yayınevi.

Oktay, T. (2010). Yerel Yönetim Reformu Sonrasında İl Özel İdareleri. İstanbul: Hayat Yayınları.

Oktay, T. (2016). 6360 Sayılı Kanuna Dayalı Büyükşehir Belediye Reformunu Anlama ve Anlamlandırma. İstanbul Medeniyet Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 1/1, 71-131.

Oktay, E. & Pekküçükşen, Ş. (2009). Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesinin Bir Aracı Olarak Sivil Toplum Kuruluşları -Türkiye İçin Kısa Bir Değerlendirme-. KMU İİBF Dergisi, 16, 172-186.

Oktay, T. (2008). Osmanlı Döneminde Modern Belediye Kurumunun Doğuşu ve Gelişimi, Selçukludan Cumhuriyete Şehir Yönetimi, İstanbul: TDBB.

Onar, S. S. (1966). İdare Hukukunun Umumi Esasları (Üçüncü Baskı). İstanbul: Hak Kitabevi.

Ortaylı, İ. (1976). Osmanlı Kadı'sının Taşra Üzerindeki Rolü Üzerine. Amme İdaresi Dergisi, 9(1), 95-107.

Oktay, T. (2011). Osmanlı'da Büyükşehir Belediye Yönetimi İstanbul Şehremaneti. İstanbul: Yeditepe Yayınları.

Oktay, T. (2016). 6360 Sayılı Kanun'a Dayalı Büyükşehir Belediye Reformunu Anlama ve Anlamlandırma. Siyasal bilgiler Fakültesi Dergisi, I(1), 71-131.

Ortaylı, İ. (2000). Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri (1840-1880). Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Ökmen, M. & Parlak, B. (2013). Kuram ve Uygulamada Yerel Yönetimler. Ankara: Orion Kitabevi.

Örenç, A. (2015). Belediyelerin Eğitim Alanındaki Sosyal Hizmetleri (Şişli Belediyesi Örneği). ABMYO Dergisi, 37, 15-32.

Özer, M. A. (2013). Yerel Yönetimlerin Varlık Nedeni Olarak "Halkla" İlişkiler. Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 4(5), 19-50.

- Özgür, H. (2002). Türkiye’de Küçük Belediyelerin Sorunları ve Çözüm Önerileri.
- Özgür, H., Yavuzçehre, P. S. & Ciğeroğlu, M. (2007). Türkiye’de Orta Ölçekli ve Metropolitan Kentsel Alanların Yönetimi. Kamu Yönetimi Yazıları.
- Özgür, H. & Yavuzçehre, P. S. (2016). Türkiye’nin Büyükşehir Belediyesi Sistemi: 1982-2015. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(1): 903-926
- Özer, M. A. (1999). Batıda Yerel Yönetimlerin Ortaya Çıkışı ve Gelişim Süreci. Türk İdare Dergisi, 425, 105-119.
- Özer, M. A. (2015). Yerel Yönetim Merkezi Yönetim İlişkilerinde Gelir Bölüşümü Sorunu ve Türkiye’deki Son Durumun Değerlendirilmesi. Türk İdare Dergisi, 481, 525-558.
- Öztaş, C. & Zengin, E. (2008). Yerel Yönetimler ve Çevre. 1(54), 181-200.
- Ökmen, M. & Arslan, R. (2014). Türkiye’de 6360 Sayılı Yasa İle Kurulan Büyükşehir Belediyeleri: Manisa Büyükşehir Belediyesi Örneği. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(Özel Sayı), 88-101.
- Öner, E. (2008). İstanbul Şehremaneti (Belediyesi)’nin Kuruluşu ve 1917 Yılı Bütçesi. Ankara: Maliye Bakanlığı Yayınları.
- Özer, M. A. (2013). Yerel Yönetimler Reformunda Reform: 6360 Sayılı Kanun’un Düşündürdükleri. Yerel Politikalar Dergisi, 97-126.
- Özgür, H. (2004). Teoride ve Türkiye’de Desantralizasyon. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Parlak, B. (2011). Kamu Yönetimi Sözlüğü. Bursa: MKM Yayıncılık.
- Parlak, B. & Ökmen, M. (2015a). Kuram ve Uygulamada Yerel Yönetimler; Kavramlar, Yaklaşımlar, Yapılar ve Mevzuat. Bursa: Ekin Basım Yayın.
- Parlak, B. & Ökmen, M. (2015b). Yerel Yönetimler Kuram ve Uygulamada Küresel ve Ulusal Konular ve Sorunlar (Dördüncü Baskı). Bursa: Ekin Yayınları.
- Parlak, B. & Ökmen, M. (2016). Türkiye’de ve Dünya’da Yerel Yönetimler: Teori ve Uygulama. Bursa: Ekin Yayınları.

Parlak, B. & Sobacı, Z. (2005). Kuram ve Uygulamalarda Kamu Yönetimi (Birinc, Baskı). Bursa: Alfa Aktüel.

Parlak, B. & Sobacı, Z. (2012). Ulusal ve Küresel Perspektifte Kamu Yönetimi Teori ve Pratik. Bursa: MKM Yayınları.

Polatoğlu, A. (2009). Türk Kamu Yönetimi Güncel ve Eleştirel Bir Yaklaşım. Lefkoşa: Yakınoğu Üniversitesi Yayınları.

Pustu, Y. (2005). Yerel Yönetimler ve Demokrasi. Sayıştay Dergisi, (57), 121-134.

Sakal, M. & Kesik, A. & Akdemir, T. (2014). Mali Yerinden Yönetim: Teori, Kavramsal Açıklamalar ve Türkiye'ye İlişkin Değerlendirmeler. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Sayan, İ. Ö. (2013). Türkiye'de İdari Sistem ve Örgütlenme. https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=a4fd2244-a04a-0eaa-9547-92e52e4fac36&groupId=252038, Erişim Tarihi: 11.09.2019.

Seyitdanlıoğlu, M. (2010). Tanzimat Döneminde Modern Belediyeciliğin Doğuşu. Yerel Yönetim Metinleri, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.

Sobacı, M. Z. (2005). Türk Kamu Yönetimi Sorunlarının Yeni Kamu İşletmeciliği Bağlamında Değerlendirilmesi. Liberal Düşünce Dergisi, (38-39), 161-174.

Song, X. (2000). Confederalism, A Review of Recent Literature. Confederalism, Confederalism and Consociationalism, <http://poli.vub.ac.be/publi/orderbooks/federal/08song.pdf> (Erişim Tarihi: 10.09.2019).

Sürgit, K. (1972). Türkiye'de İdari Reform. Ankara: TODAİE.

Şaylan, G. (2000). Kamu Personel Yönetiminden İnsan Kaynakları Yönetimine Geçiş: Kritik ve Reform Önerileri, İstanbul: TESEV Yayınları.

Şen, M. (2002). Tanzimat Öncesi (Klasik Dönem) Osmanlı Devleti'nde Sosyal Güvenlik. Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, (3), <http://www.e-akademi.org/makaleler/msen-1.htm>, Erişim Tarihi: 12.09.2019.

Şengül, R. (2010). Yerel Yönetimler, Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

Şengül, R. (2011). Yerel Yönetimler, Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

Şengül, R. (2013). Yerel Yönetimler. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

Şengül, R. (2014). Yerel Yönetimler. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

Şengül, R. (2015). Yerel Yönetimler. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

Şengül, R. (2017). Yerel Yönetimler. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

TBB (Türkiye Belediyeler Birliği) (2014). 6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Rehber, http://www.tbb.gov.tr/storage/userfiles/rehber_ve_bilgi_notları/6360_torba_personel_rehber.pdf

Topçu, D. (2015). Türkiye’de Yeni Büyükşehir Sistemi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Toprak, Z. (2006). Yerel Yönetimler (Altıncı Baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.

Toprak, Z. (2014). Yerel Yönetimler (Dokuzuncu Baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi.

Tortop, N. (1993). Yerel Kamu Hizmetlerinin Yönetim Biçimi. Amme İdaresi Dergisi, 26(2), 65-72.

Tortop, N., Aykaç, B., Yayman, H. & Özer, M. (1999). Mahalli İdareler. Ankara: Nobel Yayınevi.

Tortop, N., Aykaç, B., Yayman, H. & Özer, M. (2014). Mahalli İdareler. Ankara: Nobel Yayınevi.

Tosun, E. (2014). 6360 Sayılı Kanun’un Büyükşehir Sistemine Getirdiği Yenilikler ve Sorunlar, http://www.academia.edu/31962336/6360Sayılı_Kanunun_Getirdigi_Yenilik_lerve_Sorunlar.

Tuzcuoğlu, F. (2007). Metropoliten Yönetim Nereye? (Ed. Özgür, H. & Kösecik M.),Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar II: Uygulama, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 48-63.

Türkoğlu, İ. & Bucaktepe, A. (2015). Yerel Yönetimlerin Mali Özerkliği ve Avrupa Birliği Ülke Uygulamalarından Örnekler, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24(2), 319-336.

Türkyılmaz, A. (2013). Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Vatandaş/Müşteri Odaklı Yaklaşım. Denetişim Dergisi, 49-63.

Ulusoy, A. (2006). Mahalli İdareler. Seçkin Yayıncılık.

Ulusoy, A. & Akdemir, T. (2009). Yerel Yönetimler ve Mali Özerklik: Türkiye ve OECD Ülkelerinin Karşılaştırmalı Analizi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12 (21), 259-287

Ulusoy, A. & Akdemir, T. (2014). Mahalli İdareler: Teori, Uygulama, Maliye. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Ulusoy, A. & Akdemir, T. (2017). Mahalli İdareler: Teori, Uygulama, Maliye. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Urhan, F. V. (2008). Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması. Sayıştay Dergisi, 70.

Usta, S., Akman, E. & Kocaoğlu, M. (2018). 6360 Sayılı Kanun’un Büyükşehir Belediye Sistemine Etkileri: Konya Büyükşehir Belediyesi Örneği, TESAM Akademi Dergisi, Yerel Yönetimler Özel Sayısı, 217-249.

Uyar, H. (2004). Türkiye’de ve Dünya’da Yerel Yönetimler: Kısa Bir Tarihçe, Aydınlanma 1923, 8(51), 31-38.

Uygun, O. (2007). Federal Devlet (Üçüncü Baskı). İstanbul: XII Levha Yayınları.

Ünal, F. (2011). Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yasal ve Yapısal Dönüşümü. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (30), 241-248.

Ünusan, T. (1994). Yerel Yönetimler Reformu. Çağdaş Yerel Yönetimler, 3(2), 3-8

Üste, R. B. (2006). Yerel Yönetimlerde Demokratikleşme. Türk İdare Dergisi, 49-60.

Yalçındağ, S. (1993). Bitmeyen Senfoni: Yerel Yönetimler Reformu. Amme İdaresi Dergisi, 26(1), 43-69.

Yaylı, H. & Yaslıkaya, R. (2012). Türkiye’de Yerel Hizmetlerle İlgili Yasal Düzenlemelerin Gelişimi. Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, 47(2), 65-82.

Yayman, H. (2008). Türkiye’nin İdari Reform Tarihi. Ankara: Turhan Kitabevi.

Yıldırım, A. & Yıldırım, K. E. (2017). Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı’nın Yönetişim Açısından Etkinliği. Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi, 9(2), 17-29.

Yıldırım, T. (2005). Türkiye’nin İdari Teşkilatı. İstanbul: Alkım Yayınevi.

Yılmaz, C. (2012). Yerel Yönetimlerin Başarısının En Önemli Ön Şartı Kentlerin Ekonomik Gelişimidir (Röportaj). TBB İller ve Belediyeler Dergisi, 774-775

Yolalıcı, M. E. (2018). Osmanlılarda Çağdaş Belediyecilik. https://www.altayli.net/osmanlilarda-cagdas-belediyecilik.html#_edn4, Erişim Tarihi: 12.09.2019.

Zengin, G. (2015). Etkinlik ve Demokrasi Açmazında, 6360 Sayılı Kanun: Merkeziyetçi- Yerelleşme Anlayışının, Yerel Özerklik Üzerine Etkileri. 12. Kamu Yönetimi Forumu (KAYFOR) Bildiriler Kitabı, 337-354.

Zibel, E. (2004). Küreselleşme ve Yerel Yönetimler. Yerel Yönetimler Kongresi: Dünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma, Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İİBF Yayınları, 187-191.

1982 Anayasası (1982). Resmi Gazete, Tarih: 09.11.1982, Sayı:17863 (Mükerrer).

237 sayılı Taşıt Kanunu (1961). Resmi Gazete, Tarih: 12.01.1961, Sayı: 10705.

2972 sayılı Mahalli İdareleri İle Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun (1984). Resmi Gazete, Tarih: 18.01.1984, Sayı: 18285.

3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (1985). Resmi Gazete, Tarih: 23.02.1985, Sayı: 18675.

3213 sayılı Maden Kanunu (1985). Resmi Gazete, Tarih: 15.06.1985, Sayı:18785.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu (2004). Resmi Gazete, Tarih: 23.07.2004, Sayı: 25531.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu (2005). Resmi Gazete, Tarih:04.03.2005, Sayı:9285.

5393 sayılı Belediye Kanunu (2005). Resmi Gazete, Tarih:13.07.2005, Sayı: 9469

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Resmi Gazete Tarih: 06.12.2012, Sayı: 28489.

674 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (2016). Resmi Gazete, Tarih: 01.09.2016, Sayı: 29818.

e-içişleri.gov.tr , Erişim Tarihi: 21.03.2019.

<http://kayseriyikob.gov.tr/diger-projelerimiz> , Erişim Tarihi: 06.06.2019.

<http://www.ordu.gov.tr/kirdes-projesi-kirsaldaki-altyapi-hizmetlerine-cansuyuoldu->, Erişim Tarihi: 07.06.2019.

<http://www.premingerkalemdairesi.com/buyuksehirlerimiz-son-buyuksehir-olma-kriterleri/>, Erişim Tarihi: 11.11.2019.

https://tr.wikipedia-on-ipfs.org/wiki/T%C3%BCrkiye'de_b%C3%BCy%C3%BCk%C5%9Fehir_belediyeleri.html, Erişim Tarihi: 11.11.2019.

<https://www.ankara.bel.tr/kurumsal/yetki-alani>, Erişim Tarihi: 11.11.2019

ON DÖRT İLDE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ VE YİRMİ YEDİ İLÇE KURULMASI İLE BAZI KANUN VE KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMELERDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN ⁽¹⁾

Kanun Numarası : 6360
Kabul Tarihi : 12/11/2012
Yayımlandığı R.Gazete : Tarih: 6/12/2012 Sayı : 28489
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 53

Büyükşehir belediyesi kurulması ve sınırlarının belirlenmesi ⁽¹⁾

MADDE 1 – (1) Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Ordu, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van illerinde, sınırları il mülki sınırları olmak üzere aynı adla büyükşehir belediyesi kurulmuş ve bu illerin il belediyeleri büyükşehir belediyesine dönüştürülmüştür.

(2) Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Eskişehir, Erzurum, Gaziantep, İzmir, Kayseri, Konya, Mersin, Sakarya ve Samsun büyükşehir belediyelerinin sınırları il mülki sınırlarıdır.

(3) Birinci ve ikinci fıkrada sayılan illere bağlı ilçelerin mülki sınırları içerisinde yer alan köy ve belde belediyelerinin tüzel kişiliği kaldırılmış, köyler mahalle olarak, belediyeler ise belde ismiyle tek mahalle olarak bağlı buldukları ilçenin belediyesine katılmıştır.

(4) İstanbul ve Kocaeli il mülki sınırları içerisinde bulunan köylerin tüzel kişiliği kaldırılarak bağlı buldukları ilçe belediyesine mahalle olarak katılmıştır.

(5) Birinci, ikinci ve dördüncü fıkrada sayılan illerdeki il özel idarelerinin tüzel kişiliği kaldırılmıştır.

(6) Birinci ve ikinci fıkrada sayılan illerin bucakları ve bucak teşkilatları kaldırılmıştır.

İlçe kurulması ve sınırlarının belirlenmesi

MADDE 2 – (1) Aydın ilinde, Aydın Belediyesinin mahalleleri merkez olmak üzere, Aydın Merkez ilçe sınırları içerisindeki köyler ile belediyelerden oluşan Efeler adıyla ilçe ve aynı adla belediye kurulmuştur.

(2) Balıkesir ilinde, ekli (1) sayılı listede belirtilen Balıkesir Belediyesinin mahalleleri merkez olmak üzere, aynı listede yer alan köyler ve belediyelerden oluşan Karesi adıyla ilçe ve aynı adla belediye kurulmuştur.

(3) Balıkesir ilinde, ekli (2) sayılı listede belirtilen Balıkesir Belediyesinin mahalleleri merkez olmak üzere, aynı listede yer alan köyler ve belediyeden oluşan Altıeylül adıyla ilçe ve aynı adla belediye kurulmuştur.

(1) 14/3/2013 tarihli ve 6447 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, bu Kanunun başlığında yer alan "ON ÜÇ" ibaresi "ON DÖRT" olarak, "YİRMİ ALTI" ibaresi "YİRMİ YEDİ" olarak değiştirilmiş ve 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Muğla," ibaresinden sonra gelmek üzere "Ordu," ibaresi eklenmiştir.

(4) Denizli ilinde, ekli (3) sayılı listede belirtilen Denizli Belediyesinin mahalleleri merkez olmak üzere, aynı listede yer alan köyler ve belediyelerden oluşan Merkezefendi ilçesi ve aynı adla belediye kurulmuştur.

(5) Denizli ilinde, ekli (4) sayılı listede belirtilen köyler ve belediyeler ile aynı listede yer alan Denizli Belediyesinin mahalleleri Akköy ilçesi sınırlarına dâhil edilerek Akköy Belediyesine katılmıştır. Akköy ilçesinin merkezi aynı listede belirtilen Denizli Belediyesinin mahalleleri olarak, ilçenin ismi ise Pamukkale olarak değiştirilmiştir.

(6) Hatay ilinde, ekli (5) sayılı listede belirtilen Antakya Belediyesinin mahalleleri merkez olmak üzere, aynı listede yer alan köyler ve belediyelerden oluşan Antakya ilçesi ve aynı adla belediye kurulmuştur.

(7) Hatay ilinde, ekli (6) sayılı listede belirtilen Antakya Belediyesinin mahalleleri merkez olmak üzere, aynı listede yer alan köyler ve belediyelerden oluşan Defne ilçesi ve aynı adla belediye kurulmuştur.

(8) Hatay ilinde, Merkez ilçe Şenköy bucağına bağlı Sofular ve Hanyolu köyleri Altınöz ilçesine bağlanmıştır.

(9) Hatay ilinde, ekli (7) sayılı listede yer alan köyler ve belediye Yayladağı ilçesine bağlanmıştır.

(10) Hatay ilinde, Arsuz Belediyesi merkez olmak üzere, ekli (8) sayılı listede gösterilen köyler ve belediyelerden oluşan Arsuz ilçesi ve aynı adla belediye kurulmuştur.

(11) Hatay ilinde, Payas Belediyesi merkez olmak üzere, Dört Yol ilçesi Yakacık Bucağına bağlı Sincan, Kozludere ve Çağlalık köylerinden oluşan Payas ilçesi ve aynı adla belediye kurulmuştur.

(12) Malatya ilinde, ekli (9) sayılı listede belirtilen köyler ve belediyeler ile aynı listede yer alan Malatya Belediyesinin mahalleleri, Yeşilyurt ilçe sınırlarına dâhil edilerek Yeşilyurt Belediyesine katılmıştır. Yeşilyurt ilçesinin merkezi, Malatya Belediyesinden Yeşilyurt ilçesine katılan mahalleler olarak değiştirilmiştir.

(13) Malatya ilinde, ekli (10) sayılı listede belirtilen köyler ve belediyeler ile aynı listede yer alan Malatya Belediyesinin mahalleleri, Battalgazi ilçe sınırlarına dâhil edilerek Battalgazi Belediyesine katılmıştır. Battalgazi ilçesinin merkezi, Malatya Belediyesinden Battalgazi ilçesine katılan mahalleler olarak değiştirilmiştir.

(14) Manisa ilinde, ekli (11) sayılı listede belirtilen Manisa Belediyesinin mahalleleri merkez olmak üzere, aynı listede yer alan köyler ve belediyelerden oluşan Şehzadeler ilçesi ve aynı adla belediye kurulmuştur.

(15) Manisa ilinde, ekli (12) sayılı listede belirtilen Manisa Belediyesinin mahalleleri merkez olmak üzere, aynı listede yer alan köyler ve belediyelerden oluşan Yunusemre ilçesi ve aynı adla belediye kurulmuştur.

(16) Manisa ilinde, ekli (13) sayılı listede yer alan köyler ve belediye Köprübaşı ilçesine bağlanmıştır.

(17) Kahramanmaraş ilinde, ekli (14) sayılı listede belirtilen Kahramanmaraş Belediyesinin mahalleleri merkez olmak üzere, aynı listede yer alan köyler ve belediyeden oluşan Dulkadiroğlu ilçesi ve aynı adla belediye kurulmuştur.

(18) Kahramanmaraş ilinde, ekli (15) sayılı listede belirtilen Kahramanmaraş Belediyesinin mahalleleri merkez olmak üzere, aynı listede yer alan köyler ve belediyelerden oluşan Onikişubat ilçesi ve aynı adla belediye kurulmuştur.

(19) Kahramanmaraş ilinde, Pazarcık ilçesine bağlı Kelebişler, Bayramgazi ve Cennetpınarı köyleri Türkoğlu ilçesine bağlanmıştır.

(20) Mardin ilinde, Kızıltepe ilçesine bağlı Gökçe Belediyesi Merkez ilçeye bağlanmıştır.

(21) Mardin ilinde, Mardin Belediyesinin mahalleleri merkez olmak üzere Mardin Merkez ilçe sınırları içerisindeki köyler ile belediyelerden oluşan Artuklu ilçesi ve aynı adla belediye kurulmuştur.

(22) Muğla ilinde, Muğla Belediyesinin mahalleleri merkez olmak üzere, Muğla Merkez ilçe sınırları içerisindeki köyler ile belediyelerden oluşan Menteşe ilçesi ve aynı adla belediye kurulmuştur.

(23) Muğla ilinde, Kemer Belediyesi merkez olmak üzere, ekli (16) sayılı listede belirtilen köyler ve belediyelerden oluşan Seydikemer ilçesi ve aynı adla belediye kurulmuştur.

(24) **(Ek: 14/3/2013-6447/1 md.)** Ordu ilinde, Ordu Belediyesinin mahalleleri merkez olmak üzere, Ordu Merkez ilçe sınırları içerisindeki köyler ile belediyelerden oluşan Altınordu ilçesi ve aynı adla belediye kurulmuştur. ⁽¹⁾

(25) Tekirdağ ilinde, Tekirdağ Belediyesinin mahalleleri merkez olmak üzere, Tekirdağ Merkez ilçe sınırları içerisindeki köyler ile belediyelerden oluşan Süleymanpaşa ilçesi ve aynı adla belediye kurulmuştur.

(26) Tekirdağ ilinde, Kapaklı Belediyesi merkez olmak üzere ekli (17) sayılı listede yer alan köyler ve belediyeden oluşan Kapaklı ilçesi ve aynı adla belediye kurulmuştur.

(27) Tekirdağ ilinde, Marmaracık Belediyesi merkez olmak üzere ekli (18) sayılı listede belirtilen Çorlu Belediyesinin mahalleleri ile köyler ve belediyelerden oluşan Ergene ilçesi ve aynı adla belediye kurulmuştur.

(28) Trabzon ilinde, Trabzon Belediyesinin mahalleleri merkez olmak üzere, Trabzon Merkez ilçe sınırları içerisindeki köyler ile belediyelerden oluşan Ortahisar ilçesi ve aynı adla belediye kurulmuştur.

(29) Şanlıurfa ilinde, ekli (19) sayılı listede belirtilen Şanlıurfa Belediyesinin mahalleleri merkez olmak üzere, aynı listede yer alan köyler ve belediyeden oluşan Eyyübiye ilçesi ve aynı adla belediye kurulmuştur.

(30) Şanlıurfa ilinde, ekli (20) sayılı listede belirtilen Şanlıurfa Belediyesinin mahalleleri merkez olmak üzere, aynı listede yer alan köyler ve belediyelerden oluşan Haliliye ilçesi ve aynı adla belediye kurulmuştur.

(31) Şanlıurfa ilinde, Karaköprü Belediyesi merkez olmak üzere ekli (21) sayılı listede belirtilen Şanlıurfa Belediyesinin mahallesı ile aynı listede yer alan köylerden oluşan Karaköprü ilçesi ve aynı adla belediye kurulmuştur.

(32) Van ilinde, ekli (22) sayılı listede belirtilen Van Belediyesinin mahalleleri merkez olmak üzere, aynı listede yer alan köylerden oluşan Tuşba ilçesi ve aynı adla belediye kurulmuştur.

(33) Van ilinde, ekli (23) sayılı listede belirtilen Van Belediyesinin mahalleleri merkez olmak üzere, aynı listede yer alan köyler ve belediyelerden oluşan İpekyolu ilçesi ve aynı adla belediye kurulmuştur.

(1) 14/3/2013 tarihli ve 6447 sayılı Kanununun 1 inci maddesiyle, 2 nci maddenin yirmüüçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere bu fıkra eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir.

(34) Van ilinde, ekli (24) sayılı listede belirtilen Van Merkez ilçeye bağlı köyler ile mahalleler Edremit ilçe sınırına dâhil edilerek Edremit Belediyesine katılmıştır.

(35) Van ili Merkez ilçesinde, Şabaniye Mahallesi, İpekyolu Bulvarından başlayan Şabaniye Caddesinin, Doğu ve Hacıbekir caddelerinin birleşme noktasına kadar olan kuzey kesimi, Cevdetpaşa Mahallesi ile birleştirilmiştir.

(36) Van ili Merkez ilçesinde, Hacıbekir Mahallesi, Doğu Caddesinin girişinden Mezbaşa Deresi Gülistan Sokak bitiş noktasına kadar olan kısmı Şabaniye Mahallesi ile birleştirilmiştir.

(37) İstanbul ilinde, Arnavutköy ilçesine bağlı Nakkaş ve Bahşayış mahalleleri ile Büyükçekmece ilçesine bağlı Muratbey Mahallesi Çatalca ilçesine bağlanarak Çatalca Belediyesine katılmıştır.

(38) İstanbul ilinde, Şişli ilçesine bağlı Ayazağa, Maslak ve Huzur mahalleleri Sarıyer ilçesine bağlanarak Sarıyer Belediyesine katılmıştır.

(39) Zonguldak ilinde, Kilimli Belde Belediyesi merkez olmak üzere, Merkez ilçe Kilimli bucağına bağlı belediyeler ve köylerden oluşan Kilimli ilçesi ve aynı adla belediye kurulmuştur.

(40) Zonguldak ilinde, Kozlu Belde Belediyesi merkez olmak üzere, Merkez ilçe Kozlu bucağına bağlı belediye ve köylerden oluşan Kozlu ilçesi ve aynı adla belediye kurulmuştur. Kozlu bucağına bağlı Esenköy ve Yahma köylerinin tüzel kişiliği kaldırılarak mahalle olarak Kozlu Belediyesine katılmıştır.

(41) Ankara ilinde, Yenimahalle ilçesine bağlı Dodurga ve Alacaatlı mahallelerinin çevre yolu dışında kalan kısımları Şehitali Mahallesi ile birleştirilmiştir. Şehitali, Aşağıyurtçu, Yukarıyurtçu, Ballıkuyumcu ve Fevziye mahalleleri, Etimesgut ilçe sınırlarına dâhil edilerek, Etimesgut Belediyesine katılmıştır.

(42) Ankara ilinde, Yenimahalle ilçesine bağlı Dodurga ve Alacaatlı mahallelerinin çevre yolu içinde kalan kısmı ile Çayyolu, A. Taner Kışlalı, Ümit, Kuru, Konutkent ve Yaşamkent mahalleleri, Çankaya ilçe sınırlarına dâhil edilerek, Çankaya Belediyesine katılmıştır.

Çeşitli hükümler

MADDE 3 – (1) İlçe belediyeleri veya ilçe belediyelerinin talep etmeleri hâlinde büyükşehir belediyeleri bu Kanuna göre tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüşen köylerde yapılacak ticari amaç taşımayan yapılar için yürürlükteki imar mevzuatı doğrultusunda yörenin geleneksel, kültürel ve mimari özelliklerine uygun tip mimari projeler yapar veya yaptırır. Tip mimari projenin uygulanacağı alan sınırını belirlemeye ilgili ilçe belediyesi yetkilidir. Tip mimari projeler doğrultusunda ilgili belediyesince gerekli mühendislik projeleri yapılır ya da yaptırılır. Bu projeler ilgili belediyesince başvuru sahiplerine ücretsiz verilir ve uygulaması denetlenir. Yapılacak inşaatlarda tip projeler dışında özel proje uygulanmak istenmesi durumunda bu projeler yürürlükteki mevzuat uyarınca ilçe belediyesi tarafından onaylanır.

(2) Mevzuatla il özel idarelerine yapılan atıflar bu Kanun kapsamında tüzel kişiliği kaldırılan il özel idareleri için ilgisine göre bakanlıklara, bakanlıkların bağlı veya ilgili kuruluşları ile bunların taşra teşkilatına, Hazineye, valiliklere, büyükşehir belediyelerine ve bağlı kuruluşlarına veya ilçe belediyelerine yapılmış sayılır. Tüzel kişiliği kaldırılan il özel idarelerine

22/2/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ve diğer mevzuatla verilmiş olan yetki, görev ve sorumluluklar ilgisine göre bu kurum ve kuruluşlar tarafından kullanılır ve yerine getirilir. Söz konusu il özel idarelerinin mahkemelerde süren davaları ile il özel idaresi olarak faaliyet gösterdikleri dönem ve yapılan işlemlere ilişkin olarak açılacak davalarda muhatap, devir işleminin yapıldığı ilgili kurum ve kuruluştur.

(3) 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 12 nci maddesi kapsamında il özel idarelerince kullanılan haklar ve yetkiler ile yürütülen görevler, il özel idaresi bulunmayan illerde Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığınca kullanılır ve yürütülür. Bahsedilen kanun hükmü uyarınca toplanan taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına katkı payı tutarları, defterdarlıklar bünyesinde açılan emanet hesaplarına aktarılır. Toplanan paraların yüzde yirmilik kısmı Kültür ve Turizm Bakanlığının öncelik vereceği projelerde kullanılır. Yıl içinde proje karşılığı tahsis edilmeyen miktar aynı amaçla kullanılmak üzere Kültür ve Turizm Bakanlığı bütçesine aktarılır. Aktarılan bu miktarları aynı amaçla kullanmak üzere gelecek yıl bütçesine aktarmaya Kültür ve Turizm Bakanlığı yetkilidir.

(4) Bu Kanunla tüzel kişiliği kaldırılan il özel idaresi, belediye veya köy tüzel kişiliklerine şartlı olarak bağışı yapılan taşınır ve taşınmazların devrinin yapıldığı kurum veya kuruluş, bu taşınır ve taşınmazların bağış amacına uygun olarak kullanılmasını sağlamakla sorumludur. Diğer bağış ve yardımlar hakkında 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu hükümlerine göre işlem yapılır.

(5) Bu Kanun ile tüzel kişiliği kaldırılan köylerde görev yapan geçici ve gönüllü köy korucuları hâlen görev yaptıkları yerlerde görev yapmaya devam ederler. Bunlar 18/3/1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanunu ve diğer mevzuatta kendileri için öngörülen haklardan aynı şekilde yararlanmaya devam ederler. Bu yerler için ihtiyaç olması hâlinde aynı usulle yeni görevlendirmeler yapılabilir.

(6) 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanununa göre verilen I (a) grubu maden ruhsatı ile 3/6/2007 tarihli ve 5686 sayılı Jeotermal Kaynaklar ve Doğal Mineralli Sular Kanununa göre verilen jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sular ruhsatına ilişkin yetki ve görevler, il özel idarelerinin tüzel kişiliğinin kaldırıldığı illerde valiliklerce yürütülür.

(7) 3213 sayılı Kanuna göre maden üretim faaliyetleri ile bu faaliyetlere dayalı ruhsat sahasındaki tesisler için işyeri açma ve çalışma ruhsatına ilişkin yetki ve görevler, il özel idarelerinin tüzel kişiliğinin kaldırıldığı illerde valiliklerce yürütülür.

(8) İl özel idarelerinin tüzel kişiliğinin kaldırıldığı illerde;

a) 3213 sayılı Kanuna göre verilen maden ruhsatları için il özel idareleri ve köylere hizmet götürme birliklerine verilen Devlet hakkı, I (a) grubu madenler için alınan harçlar ile aynı Kanuna göre valiliklerce yapılan I (a) grubu maden ihalelerinden elde edilen gelirler,

b) 5686 sayılı Kanuna göre verilen idare payına ilişkin gelirler ve harçlar ile aynı Kanun gereğince valiliklerce yapılan ihalelerden elde edilen gelirler,

c) 3213 ve 5686 sayılı kanunlar gereğince valilik ve kaymakamlıklarca uygulanan idari para cezaları,

ç) 3213 ve 5686 sayılı kanunlar gereğince yapılan ihaleler nedeniyle alınan teminatlardan elde edilen gelirler,
genel bütçeye gelir kaydedilir.

(9) Bu maddenin sekizinci fıkrası kapsamında elde edileceği tahmin edilen gelirler esas alınarak Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bütçesine gerekli ödenek konulur. Bu ödenekler öncelikle madenin veya jeotermal ve doğal mineralli su kaynaklarının bulunduğu yere en yakın yerleşim yerlerinin altyapı ve mahalli müşterek ihtiyaçlarında kullanılmak üzere İçişleri Bakanlığı bütçesine aktarılır. Aktarılan bu ödenekler Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları aracılığı ile kullanılır.

(10) Bu Kanunun uygulanması ile ilgili tereddütleri gidermeye, düzenleyici ve yönlendirici işlemler yapmaya İçişleri Bakanlığı yetkilidir.

(11) **(Ek: 19/11/2014-6569/42 md.)** Bu Kanun ile tüzel kişiliği kaldırılan belde ve köylerde 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Kanununun 86 ncı maddesinin üçüncü fıkrasına istinaden istihdam edilen ebe ve hemşireler, hâlen görev yaptıkları yerlerde görev yapmaya ve mevzuatta kendileri için öngörülen haklardan aynı şekilde yararlanmaya devam ederler. Bu yerler için ihtiyaç olması hâlinde aynı usulle vekil ebe ve hemşire istihdam edilebilir.

MADDE 4 İLA 12 – (10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

MADDE 13 – 5216 sayılı Kanununun 6 ncı maddesi ile 18 inci maddesinin son fıkrası yürürlükten kaldırılmış; aynı Kanununun 7 ncı maddesinin birinci ve üçüncü, 8 inci maddesinin birinci, 9 uncu maddesinin birinci, 11 inci maddesinin birinci, 12 nci maddesinin üçüncü, 14 üncü maddesinin son, 17 nci maddesinin ikinci, 23 üncü maddesinin birinci ve son, 25 inci maddesinin birinci, üçüncü ve dördüncü, 27 nci maddesinin üçüncü ve beşinci fıkralarındaki “ve ilk kademe” ibareleri ile 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendindeki “ve mücavir alan” ibaresi, 23 üncü maddesinin son, 27 nci maddesinin dördüncü fıkrasındaki “veya ilk kademe” ibareleri, 24 üncü maddesinin birinci fıkrasındaki “, ilk kademe” ibaresi, 27 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Yeni kurulan” ibaresi madde metinlerinden çıkarılmıştır.

MADDE 14 İLA 19 - (3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

MADDE 20 İLA 24 - (22/2/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

MADDE 25 İLA 27 - (2/7/2008 tarihli ve 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

MADDE 28 – (26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

MADDE 29 – 30 – (18/1/1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

MADDE 31 – (15/7/1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

MADDE 32 – (18/2/1963 tarihli ve 197 sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

MADDE 33 – 34 – (14/2/1985 tarihli ve 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

MADDE 35 – (26/5/2005 tarihli ve 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Kanundaki devir, tasfiye ve paylaşırma işlemlerini yürütmek üzere vali tarafından, bir vali yardımcısının başkanlığında, valinin uygun göreceği kurum ve kuruluş temsilcilerinin ve ilgili belediye başkanlarının katılımıyla devir, tasfiye ve paylaşırma komisyonu kurulur. Bu komisyona yardımcı olmak üzere valinin görevlendirmesi ile alt komisyonlar da kurulabilir.

(2) 1 inci maddeye göre tüzel kişilikleri kaldırılan belediye ve köyler, mevcut personelini, taşınır ve taşınmazlarını, iş makineleri ve diğer taşıtları ile kamu kurum ve kuruluşlarına olan alacak ve borçlarını katılacakları ilçe belediyesine bu Kanunun yayımlandığı tarihten itibaren bir ay içinde bildirir. Bu belediye ve köylerin taşınmazlarının tahsisi ve kiralanması, iş ve toplu iş sözleşmesinin yapılması, yeni nazım ve uygulama imar planının yapılması, imar planı değişikliği ve revizyonu ile her türlü imar uygulaması (inşaat ruhsatı hariç), iş makineleri ve diğer taşıtların satışı ile borçlanmaları katılacakları ilçe belediyesinin onayına bağlıdır. Henüz ilçe belediyesi oluşmamış yerlerde bildirimler il belediyesine yapılır ve onaylar il belediyesince verilir. Bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihten önce ilanı yapılmış memur alımları hariç olmak kaydıyla, yine bu Kanun ile tüzel kişilikleri kaldırılan belediye ve köyler tarafından nakil yoluyla atanacaklar da dâhil olmak üzere hiçbir şekilde yeni personel alımı yapılamaz ve bu belediye ve köyler tarafından aynı tarihten itibaren tüzel kişiliğin sona ereceği tarihi geçecek şekilde veya mevcut hizmet alımlarının kapsamını ve personel sayısını genişletecek şekilde hizmet alımı sözleşmesi düzenlenemez.

(3) 1 inci maddeye göre tüzel kişilikleri kaldırılan belediye ve köylerin personeli, her türlü taşınır ve taşınmaz malları, hak, alacak ve borçları, komisyon kararıyla ilgisine göre bakanlıklara, büyükşehir belediyesi, bağlı kuruluşu veya ilçe belediyesine devredilir. Devir işlemi ilk mahalli idareler genel seçimi itibarıyla uygulamaya konulur.

(4) Bu Kanun ile tüzel kişilikleri kaldırılan il özel idareleri; personelini, her türlü taşınır ve taşınmaz malları ile hak, alacak ve borçlarını bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir ay içinde valiliğe bildirir. Bu idarelerin taşınmazlarının satışı, tahsisi ve kiralanması, iş ve toplu iş sözleşmesinin yapılması, her türlü imar uygulaması (inşaat ruhsatı hariç), iş makineleri ve diğer taşıtların satışı ile borçlanmaları İçişleri Bakanlığının onayına bağlıdır. Bu Kanunun yayımlandığı tarihten önce ilanı yapılmış memur alımları hariç olmak kaydıyla, bu Kanun ile tüzel kişilikleri kaldırılan il özel idareleri tarafından nakil yoluyla atanacaklar da dâhil olmak üzere hiçbir şekilde yeni personel alımı yapılamaz ve bu il özel idareleri tarafından aynı tarihten itibaren tüzel kişiliğin sona ereceği tarihi geçecek şekilde veya mevcut hizmet alımlarının kapsamını ve personel sayısını genişletecek şekilde hizmet alımı sözleşmesi düzenlenemez.

(5) Bu Kanun ile tüzel kişilikleri kaldırılan il özel idarelerinin her türlü taşınır ve taşınmaz malları, hak, alacak ve borçları, komisyon kararıyla ilgisine göre bakanlıklara, bakanlıkların bağlı veya ilgili kuruluşları ile bunların taşra teşkilatına, valiliklere, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığına, büyükşehir belediyesine ve bağlı kuruluşuna veya ilçe belediyesine devredilmesine karar verilir. Devir işlemi, yapılacak ilk mahalli idareler genel seçimi tarihinde uygulamaya konulur. Maliye Hazinesine devredilen taşınmazlar Kanunun yayımlandığı tarih itibarıyla kullanmakta olan kurumlara tahsis edilmiş sayılır. Hazinesinin özel mülkiyetindeki veya Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmazlardan Maliye Bakanlığınca, bu Kanunun 1 inci maddesiyle tüzel kişilikleri kaldırılan il özel idarelerine, belediyelere ve köy tüzel kişiliklerine tahsis edilmiş olanlar; kuruluş kanunlarıyla kendilerine verilen kamusal nitelikteki görevleri yerine getirmeleri amacıyla ve komisyon kararıyla; ilgisine göre bakanlıklara, bakanlıkların bağlı veya ilgili kuruluşlarına, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıklarına, büyükşehir belediyelerine, büyükşehir belediyelerinin bağlı kuruluşlarına ve ilçe belediyelerine tahsis edilmiş sayılır.

(6) Bu Kanuna göre tüzel kişilikleri kaldırılan il özel idarelerinin personeli, komisyon kararıyla ilgisine göre yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı, büyükşehir belediyesi, bağlı kuruluşu veya ilçe belediyesine devredilir.

(7) Bu Kanunla büyükşehir belediyesine dönüşen il belediyesinin sahip olduğu her türlü taşınır, taşınmaz malları ve personeli, komisyon kararıyla ilgisine göre büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyeleri ile bağlı kuruluşlar arasında paylaşılır.

(8) Bu Kanunla büyükşehir ilçe belediyesi olan belediyelerce yürütülen su, kanalizasyon, katı atık depolama ve bertaraf, ulaşım, her çeşit yolcu ve yük terminalleri, toptancı halleri, mezbaha, mezarlık ve itfaiye hizmetlerine ilişkin olmak üzere personel, her türlü taşınır ve taşınmaz malları ve bu hizmetlerin yerine getirilmesine yönelik yatırım, alacak ve borçları, komisyonca ilgisine göre büyükşehir belediyesi ile ilgili bağlı kuruluş arasında paylaşılır.

(9) Bu Kanuna göre belediye ve bağlı kuruluşlara devredilen personelden norm kadro ve ihtiyaç fazlası olanlar, ilgili belediye ve bağlı kuruluş tarafından en geç üç ay içinde valiliğe bildirilir. Komisyon, ilgili idarelerden gönderilen listeleri 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 49 uncu maddesindeki oranlar, kurumun bütçe dengesi, norm kadrosu ve yürütmekle görevli olduğu hizmetin gereği ile nüfus kriterlerini değerlendirmek suretiyle ihtiyaç fazlası personelin tespitini yapar. Komisyon çalışmasını kırk beş gün içinde tamamlayıp oluşturulan listeleri valinin onayına sunar. Vali tarafından onaylanan listeler on gün içerisinde İçişleri Bakanlığına, İçişleri Bakanlığınca da atama teklifleri yapılmak üzere Devlet Personel Başkanlığına bildirilir. Bu personelden;

a) 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi memur kadrolarındaki personel 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanunun değişik 22 nci maddesinin ikinci, üçüncü ve beşinci fıkralarında belirtilen esas ve usuller çerçevesinde diğer kamu kurum ve kuruluşlarına, Devlet Personel Başkanlığına bildirim tarihinden itibaren doksan gün içinde nakledilir. Ayrıca, nakledilen personelden devir tarihi itibarıyla müdür ve daha üstü yönetici kadrolarında bulunan personel hakkında aynı tarihteki kadro unvanları dikkate alınarak söz konusu maddenin altıncı fıkra hükümleri de uygulanır ve üç yıllık süre, devir tarihinden itibaren başlar. Ancak, 4046 sayılı Kanunun anılan maddesi uyarınca yapılacak fark tazminatı hesabında, 25/6/2001 tarihli ve 4688 sayılı Kanunun 32 nci maddesine göre yapılan ödeme dikkate alınmaz. Personel nakledildiği kurumda göreve başlayıncaya kadar eski kurumunda çalışmaya devam eder ve bu personelin her türlü mali ve sosyal hakları çalıştıkları kurum tarafından karşılanır.

b) 5393 sayılı Kanunun 49 uncu maddesi kapsamında istihdam edilen tam zamanlı sözleşmeli personel bildirim unvanı esas alınarak Devlet Personel Başkanlığınca (a) bendinde yer alan süreler esas alınarak 657 sayılı Kanunun 4/B maddesi çerçevesinde kamu kurum ve kuruluşlarına sözleşmeli personel olarak atanır. Bu kapsamda atanan sözleşmeli personelin mali ve sosyal hakları sözleşme süresi sonuna kadar devredildiği tarihteki sözleşme hükümlerine göre uygulanır. Bu personelin yeni sözleşmeleri ise 657 sayılı Kanunun 4/B maddesi çerçevesinde yapılır.

c) 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununa tabi sürekli işçi statüsünde istihdam edilen personel, Devlet Personel Başkanlığınca diğer kamu kurum ve kuruluşlarında unvanları belirlenecek kadrolara (a) bendinde yer alan süreler dâhilinde atanır. Ataması tekemmül ettirilen işçiler, çalıştıkları kurumlarınca atama emirlerinin tebliğini izleyen günden itibaren beş iş günü içinde yeni görevlerine başlamak zorundadırlar. Bu işçiler, yeni görev yerlerine başlayacağı tarihe kadar ilgili belediye veya bağlı kuruluşun işçisi sayılır ve beş iş günü içinde yeni kurumunda görevine başlamayanların iş sözleşmeleri, feshin geçerli sebebe dayandığı kabul edilerek, belediye veya bağlı kuruluş tarafından 4857 sayılı İş Kanununun 17 nci maddesinde belirtilen ihbar süresi beklenilmeksizin ve ihbar tazminatı ödenmeksizin sona erdirilir.

ç) Bu fıkra kapsamında yer alan personele ilişkin kadro ve pozisyonlar; Devlet Personel Başkanlığınca kamu kurum ve kuruluşlarına nakledildikleri veya atandıkları tarih itibarıyla diğer kanunlardaki hükümlere bakılmaksızın ve başka bir işleme gerek kalmaksızın ihdas, tahsis ve vize edilmiş sayılır. İhdas edilmiş sayılan memur kadroları, 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye ekli cetvellerin ilgili bölümüne eklenmiş sayılır. Atama işlemi yapılan personele ilişkin bilgiler ve bu bilgilerdeki değişiklikler en geç on beş gün içinde Devlet Personel Başkanlığına bildirilir.

d) Bu fıkra kapsamında nakledilen personel bakımından nakil tarihinden önce doğmuş ve nakil tarihinde ödenmesi gereken borçlardan nakledilen kurum sorumlu tutulamaz. Kıdem tazminatına ilişkin hükümler saklıdır.

e) Bu fıkra kapsamında ortaya çıkabilecek tüm tereddütleri gidermeye, gerekli bilgi ve belgeleri istemeye, araştırma ve inceleme yapmaya, uygulamayı yönlendirmeye Devlet Personel Başkanlığı yetkilidir.

(10) Devredilecek Devlet memurları hakkında 5393 sayılı Kanunun 50 nci maddesi hükümleri uygulanır. Devir tarihi itibarıyla müdür ve daha üstü yönetici unvanlı kadrolarda bulunanlar hakkında 4046 sayılı Kanunun 22 nci maddesinin altıncı fıkrası hükümleri de uygulanır. Bu şekilde devredilen memurlar ile 5216 sayılı Kanunun ek 2 nci maddesi hükümleri uygulanmak suretiyle devredilecek sözleşmeli personelin fark tazminatı hesabında, 4688 sayılı Kanunun 32 nci maddesine göre yapılan ödeme dikkate alınmaz. Devredilen veya nakledilen işçilerin ücret ile diğer malî ve sosyal hakları; toplu iş sözleşmesi bulunan işçiler bakımından yenileri düzenleninceye kadar devir veya nakil işleminden önce tabi oldukları toplu iş sözleşmesi hükümlerine göre, toplu iş sözleşmesi olmayan işçiler bakımından 2012 yılı Eylül ayında geçerli olan bireysel iş sözleşmesi hükümlerine göre belirlenir.

(11) Yapılacak devir, tasfiye ve paylaşırma işlemleri ve hizmetlerin yürütülmesi bakımından bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 5216 sayılı Kanunun ek 2 nci maddesi hükümleri uygulanır.

(12) 1 inci maddeye göre tüzel kişiliği kaldırılan belediye ve köylerin taşınmazlarının satışı ile vadesi tüzel kişiliğin sona ereceği tarihi aşan borçlanmaları İçişleri Bakanlığının onayına tabidir.

(13) 1 inci maddeye göre tüzel kişiliği kaldırılan belediye ve köylerin mahkemelerde süren davalarında katıldıkları ilçe belediyesi taraf olur.

(14) Bu Kanunla mahalleye dönüşen köylerde, bu Kanunun yayımlandığı tarih itibarıyla 25/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununa göre oluşturulan Ulusal Adres Bilgi Sistemine kayıtlı veya Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından uydu fotoğraflarıyla tespit edilen, entegre tesis niteliğinde olmayan tarım ve hayvancılık amaçlı yapılarıdaki işletmeler ile bu yerlerde oturanların ihtiyaçlarını karşılayacak bakkal, manav, berber, fırın, kahve, lokanta, pansiyon, tanıtım ve teşhir büfeleri, yerleşim yeri halkı tarafından kurulan ve işletilen kooperatifler işletme ruhsatı almış sayılır. Bu işletmelerin bulunduğu binalar ile konutlardan, bu Kanunun yayımlandığı tarihe kadar bitirilmiş olanlar, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı veya belediye ya da üniversiteler tarafından fen ve sanat kuralları ile ilgili mevzuat hükümlerine uygun yapıldığı tespit edilenler ruhsatlandırılmış sayılır. Ayrıca bu yapılar elektrik, su ve bunun gibi kamu hizmetlerinden yararlandırılır. Ancak; bu fıkranın öngördüğü uygulamaların özel kanun hükümlerine aykırı olması durumunda, özel kanun hükümleri geçerlidir.

(15) Bu Kanuna göre tüzel kişiliği kaldırılan köylerde, bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 29/7/1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununa göre alınması gereken emlak vergisi ile 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu uyarınca alınması gereken vergi, harç ve katılım payları 31/12/2022 tarihine kadar (bu tarih dâhil) alınmaz ve 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının üçüncü bendi, 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının birinci bendi ile beşinci bendi, 66 ncı maddesinin birinci fıkrasının beşinci bendi hükümleri 31/12/2022 (bu tarih dâhil) tarihine kadar uygulanmaya devam edilir. Bu yerlerde içme ve kullanma suları için alınacak ücret 31/12/2022 tarihine kadar (bu tarih dâhil) en düşük tarifenin % 25'ini geçmeyecek şekilde belirlenir. **(Mülga cümle:17/7/2019-7186/33 md.)(...)**⁽¹⁾⁽²⁾

- (1) 28/II/2017 tarihli ve 7061 sayılı Kanunun 105 inci maddesiyle bu fıkrada yer alan; "31/12/2017" ibaresi "31/12/2020" şeklinde, "beş yıl" ibareleri "altı yıl" şeklinde değiştirilmiştir.
- (2) 27/II/2018 tarihli ve 7159 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle bu fıkrada yer alan yer alan "altı yıl süreyle" ibareleri "31/12/2022 tarihine kadar (bu tarih dâhil)" şeklinde, "31/12/2020" ibaresi "31/12/2022 (bu tarih dâhil)" şeklinde değiştirilmiştir.

(16) Belediye hizmetlerinin aksaması hâlinde, valiler seçim tarihinden itibaren altı aylık sürede, bu Kanunla kurulan belediyeler arasında koordinasyonu sağlar ve gerekli tedbirleri alır.

(17) Ekli (25) sayılı listede yer alan büyükşehir ilçe belediyelerine 2/7/2008 tarihli ve 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun uyarınca seçimleri müteakip ayda tahakkuk ettirilecek miktar İlbank A.Ş. tarafından üç katı artırımlı olarak ödenir. İlave kaynak yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununun Yedek Ödenek Tertibinden Maliye Bakanlığınca karşılanır.

(18) Bu Kanunun 1 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkrasında belirtilen illerdeki belediyeler yetkili organlarının kararıyla bu Kanunla sorumluluk alanlarına dâhil edilen yerleşim yerlerine yetkisi dâhilindeki her türlü yatırım ve hizmeti götürebilir.

(19) Bu Kanunla kurulan ilçelerin ve yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıklarının ihtiyacını karşılamak üzere ekli (26) sayılı listede yer alan çeşitli kurum ve kuruluşlara ait kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye bağlı cetvellerin ilgili bölümlerine eklenmiştir. Bu kadrolara yapılacak atama işlemleri, 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunundaki sınırlamalara tabi değildir. Bu maddenin yayımlandığı tarihten itibaren iki yıl süreyle 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 9 uncu maddesinde yer alan sınırlamaya bağlı olmaksızın bu maddeyle ihdas edilen kadrolarda sınıf, unvan ve derece değişikliği yapmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.

(20) Teşkilatlanma tamamlanıncaya kadar yeni kurulan ilçelerde merkezi idareye ait her türlü iş ve işlemler ile idari ve adli davalar ve bunlara ilişkin bütün iş ve işlemler mevcut bağlılık durumuna göre yürütülür. Yeni kurulan ilçelerde ilçe idare kurulları teşekkül edinceye kadar bu yerlerdeki işlemlerle ilgili olarak, eskiden bağlı oldukları il ve ilçelerin idare kurulları görevli ve yetkilidir.

(21) Bir defaya mahsus olmak üzere 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının uygulanmaması kaydıyla, bu Kanunla kurulacak ilçe kaymakamlıkları için, Kanunun yürürlüğe girdiği yılın Merkezi Yönetim Bütçe Kanununa bağlı (T) işaretli cetvelin (T-2) sırasından 27 adet binek otomobil alınır. ⁽¹⁾

(22) Bu Kanuna göre yeni kurulan ilçelerin hükümet konakları ile kaymakamlık lojmanlarının yapılması, satın alınması ve kiralanması için gerekli ödenek, yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununun Yedek Ödenek Tertibinden Maliye Bakanlığınca karşılanır.

(23) Bu Kanundaki, il özel idaresi, belediye ve köy tüzel kişiliklerinin kaldırılmasına, il belediyesinin büyükşehir belediyesine dönüştürülmesine, büyükşehir belediye sınırının ilin mülki sınırlarına genişletilmesine, mülki sınır değişikliği yapılmasına ve ilçe belediyesi kurulmasına dair hükümler ilk mahalli idareler genel seçimlerinde uygulanır ve seçimler bu yerlerin yeni durumlarına göre yapılır. İlçe kurulmasına ilişkin hükümler bu Kanunun yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

(24) İstanbul ve Kocaeli hariç, büyükşehir, büyükşehir ilçe belediyeleri ve bağlı idareler yatırım bütçelerinin en az % 10'unu on yıl süre ile bu Kanun kapsamında belediye sınırlarına dâhil olan yerleşim yerlerinin altyapı hizmetleri için ayırır ve kullanırlar.

(1) 14/3/2013 tarihli ve 6447 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, bu fıkrafta yer alan "26 adet" ibaresi "27 adet" şeklinde değiştirilmiştir.

(25) **(Değişik: 20/2/2014-6525/39 md.)** Bakanlıklar ve merkezi idare kuruluşları tarafından il özel idarelerine kaynak aktarılmış olan işlerden, özel idarelerin tüzel kişiliğinin kalkacağı tarihe kadar tamamlanamayacak olanlar, 14/2/1985 tarihli ve 3152 sayılı İçişleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 28/A maddesine göre kurulan yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıklarına devredilir. Söz konusu işlere ilişkin kaynakların devir tarihine kadar kullanılmayan kısımları İçişleri Bakanlığı merkez muhasebe birimi hesabına ödenir ve genel bütçenin (B) işaretli cetveline gelir kaydedilir. Gelir kaydedilen bu tutarlar karşılığını bütçesinin ilgili tertiplerine ödenek kaydetmeye ve bu ödeneklerden harcanmayan tutarları ertesi yıl bütçesine devren ödenek kaydetmeye İçişleri Bakanlığı yetkilidir. Yüklenici firma ile il özel idareleri arasındaki sözleşme, kaynağın gönderildiği ilgili yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıklarına devredilir. Mevzuattan kaynaklanan tüm hak, alacak, borç ve diğer ilişkilerde muhatap, devrin yapıldığı yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıklarıdır.

(26) Bu Kanunla tüzel kişiliği kaldırılan belediye, il özel idaresi ve köylerden oluşan veya bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren amaçları ortadan kalkacak olan mahalli idare birlikleri, ilk mahalli idareler genel seçiminden önce tüzüklerindeki hükümlere göre tasfiye olunur. Tüzüklerinde hüküm bulunmayan hallerde bu Kanunun devir, tasfiye ve paylaşımaya ilişkin hükümleri uygulanır. Bu birlikler, Kanunun yayımı tarihinden itibaren, yeni personel istihdam edemezler, taşınır ve taşınmaz mal edinmezler, kendilerine ait taşınır ve taşınmaz malları satamazlar, hizmet alımına ilişkin sözleşme ve borçlanma yapamazlar.

(27) (İptal: Anayasa Mahkemesi'nin 12/9/2013 tarihli ve E.:2013/19, K.:2013/100 sayılı Kararı ile.)

(28) **(Ek: 14/3/2013-6447/1 md.)** Bu fıkrayı ihdas eden Kanuna ekli (1) sayılı listede yer alan çeşitli kurum ve kuruluşlara ait kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye bağlı cetvellerin ilgili bölümlerine eklenmiştir. Bu kadrolar hakkında ondokuzuncu fıkra hükümleri uygulanır. ⁽¹⁾

(Ek fıkra: 20/8/2016-6745/73 md.) Bu Kanuna göre tüzel kişiliği kaldırılarak tek mahalleye dönüştürülen beldelerde içme ve kullanma suları için alınacak ücret 31/12/2022 tarihine kadar (bu tarih dâhil) en düşük tarifenin %50'sini geçmeyecek şekilde belirlenir. ⁽²⁾

(30) **(Ek:17/7/2019-7186/33 md.)** Bu fıkrayı ihdas eden Kanunla ilga edilen son cümlesi dahil onbeşinci fıkraya ilişkin hata ve düzeltmeye dayalı mükellefçe talep edilen red, iade ve ödemeler, idarelerin en son kesinleşmiş bütçe gelirlerinin yüzde biri oranında pay ayrılmak suretiyle yapılır. Talep edilen toplam tutarın, ayrılan ödeneğin toplam tutarını aşması hâlinde red, iade ve ödemeler, sonraki yıllara sari olacak şekilde, idareye başvuru tarihi veya dava açılması hâlinde mahkeme ilamının idareye tebliğ tarihi esas alınmak suretiyle garameten ve taksitlerle gerçekleştirilir. Taksitli ödeme süresince 4/12/1984 tarihli ve 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanuna göre ayrıca kanuni faiz ödenir.

GEÇİCİ MADDE 2 – (1) Türkiye İstatistik Kurumu tarafından tespit edilen 2011 yılı Adrese Dayalı Nüfus Sayım sonuçlarına göre nüfusu 2.000'in altında olan ekli (27) sayılı listedeki adları yazılı belediyelerin tüzel kişilikleri ilk mahalli idareler genel seçiminden geçerli olmak üzere kaldırılarak bu belediyeler köye dönüştürülmüştür.

(2) Bu madde ile tüzel kişilikleri kaldırılan belediyelerin personeli, her türlü taşınır ve taşınmaz malları, hak, alacak ve borçları il özel idaresine devredilir. Hazinesinin özel mülkiyetindeki veya Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmazlardan Maliye Bakanlığınca, bu maddeyle tüzel kişilikleri kaldırılan belediyelere tahsis edilmiş olanlar, komisyon kararıyla, ihtiyaçlarına göre ilgili il özel idarelerine veya köy tüzel kişiliklerine tahsis edilmiş sayılır. Ancak, köye dönüştürülen belediyelerin ihtiyaç duyulan taşınmazları ile araç ve gereçleri komisyon kararıyla ilgili köy tüzel kişiliğine bırakılır. Mahkemelerde süren davaları ile belediye olarak faaliyet gösterdiği döneme ve yapılan işlemlere ilişkin olarak açılacak davalarda, muhatap ilgili il özel idaresidir.

(3) Bu yerleşim yerleri için 5779 sayılı Kanun uyarınca verilen paylar, tüzel kişiliğin kalktığı yıl için İçişleri Bakanlığınca İlbank A.Ş.'ye bildirilen nüfus esas alınmak suretiyle beş yıl süreyle ilgili il özel idarelerine gönderilir.

(1) Bu fıkrada yer alan kadrolarla ilgili olarak 22/3/2013 tarihli ve 28595 sayılı Resmi Gazete'ye bakınız.

(2) 27/12/2018 tarihli ve 7159 sayılı Kanununun 6 ncı maddesiyle bu fıkroda yer alan “beş yıl süreyle” ibaresi “31/12/2022 tarihine kadar (bu tarih dâhil)” şeklinde değiştirilmiştir.

(4) Köye dönüştürülen belediyelerin kanunlarla yapılandırılan borçları ile kamu kurumlarına ve İlbank A.Ş.'ye olan borçları, bu belediyelerin tüzel kişiliklerinin fiilen sona erdiği tarihi takip eden yıldan itibaren İlbank A.Ş. tarafından ilgili il özel idaresi tahakkukundan üçüncü fıkrada öngörülen miktarı geçmeyecek taksitler hâlinde ödenir.

(5) Birinci fıkra hükmü uyarınca köye dönüştürülen belediyeler, 30/6/2013 tarihine kadar 5393 sayılı Kanunun 8 inci maddesindeki usule bağlı olmaksızın, belediye meclisinin kararı ile ortak sınırı olan ve ekli (27) sayılı listeyle tüzel kişiliği sona ermeyen belediyeye mahalle olarak katılma talebinde bulunabilir. Katılma işleminin gerçekleşebilmesi için katılacak belediye ile katılınacak olan belediyenin sınırları arasında başka bir belediye veya köy bulunamaz. Bu belediyelerin meskûn sahaları arasındaki uzaklık on kilometreden fazla olamaz. Katılım işlemi katılınacak belediye meclisinin olumlu kararı ile sonuçlanır. Başka il ya da ilçe mülki sınırındaki bir belediyeye katılım olması durumunda belediye sınırı ile birlikte mülki sınır değişmiş sayılır. Ekli (27) sayılı listede yer almakla birlikte, bu Kanunun yayımlandığı tarihe kadar 5393 sayılı Kanunun 8 inci maddesine uygun olarak birleşme veya katılma yoluyla nüfusunu 2.000'in üzerine çıkararak belediyelerin tüzel kişilikleri korunur.

(6) Bu madde uyarınca bir başka belediyeye katılmak suretiyle tüzel kişilikleri sona eren belediyelerin personeli, her türlü taşınır ve taşınmaz malları, hak, alacak ve borçları bağlandığı belediyeye devredilir. Bu belediyelerin mahkemelerde süren davaları ile yapılan işlemlere ilişkin olarak açılacak davalarda muhatap, katıldığı belediyedir.

(7) Bu belediyeler, personelini, taşınır ve taşınmazları ile kamu kurum ve kuruluşlarına olan borçlarını il özel idaresine veya katılacakları belediyeye, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde bildirir. Bu belediyelerin taşınmazlarının tahsisi ve kiralanması iş ve toplu iş sözleşmesinin yapılması, yeni nazım ve uygulama imar planının yapılması, her türlü imar uygulaması (inşaat ruhsatı hariç), iş makineleri ve diğer taşıtların satışı ile borçlanmaları il özel idaresinin veya katılacakları belediyenin onayına bağlıdır. Bu maddeye göre tüzel kişiliği kaldırılan belediyelerin taşınmazlarının satışı ile vadesi tüzel kişiliğin sona ereceği tarihi aşan borçlanmaları İçişleri Bakanlığının onayına tabidir. Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce ilanı yapılmış memur alımları hariç olmak kaydıyla, bu madde kapsamına giren belediyeler tarafından nakil yoluyla atanacaklar da dâhil olmak üzere hiçbir şekilde yeni personel alımı yapılamaz ve bu belediyeler tarafından aynı tarihten itibaren tüzel kişiliğinin sona erdiği tarihi geçecek şekilde veya mevcut hizmet alımlarının kapsamını ve personel sayısını genişletecek şekilde hizmet alımı sözleşmesi düzenlenemez.

(8) Bu maddeye göre il özel idaresi veya belediyelere devredilen personelden ihtiyaç fazlası olanlar geçici 1 inci madde hükümlerine göre kamu kurumlarına devredilir.

(9) Daha önce, birden fazla köy veya köy kısımlarının birleşmesiyle oluşan ve bu Kanuna göre yeniden köye dönüşen belediyelerde, başka bir işleme gerek kalmaksızın valinin uygun görüşü ve İçişleri Bakanlığının onayı ile birden fazla köy kurulabilir.

Yürürlük

MADDE 36 – (1) Bu Kanunun;

a) 1 inci maddesi; 2 nci maddesi; 3 üncü maddesinin birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci, sekizinci ve dokuzuncu fıkraları; 4 üncü maddesi; 5 inci maddesi; 6 nci maddesi; 7 nci maddesiyle değiştirilen 5216 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi; 5216 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin son fıkrasının yürürlükten kaldırılmasına ilişkin hükmü hariç 13 üncü maddesi; 22 nci maddesi; 25 inci maddesi; 5779 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin değiştirilen ikinci fıkrası hariç 26 ncı maddesi; geçici 1 inci maddesinin altıncı, yedinci, sekizinci, dokuzuncu, onuncu, onüçüncü, onbeşinci, onaltıncı, onyedinci ve yirmidördüncü fıkraları; geçici 2 nci maddesinin ikinci, üçüncü, dördüncü, altıncı, sekizinci ve dokuzuncu fıkraları ilk mahalli idareler genel seçiminde,

b) Diğer hükümleri yayımı tarihinde, yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 37 – (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Tolga KAYNAK

Doğum Yeri ve Tarihi: Hatay / 06.08.1991

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Adnan Menderes Üniversitesi / İktisadi ve İdari Bilimler

Fakültesi / Kamu Yönetimi

Lisansüstü Öğrenimi: Adnan Menderes Üniversitesi / Sosyal Bilimler

Enstitüsü / Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi / Yüksek

Lisans

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

Arapça

İletişim

E-posta Adresi: tolgakaynak1907@gmail.com

Tarih: 24.07.2019